

T. C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**NEVŞEHİR İL MERKEZİNDE ÇALIŞAN KADIN
ÖĞRETMENLERİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME
EĞİLİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Zuhal KUL

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

NEVŞEHİR

Temmuz 2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Zuhal KUL

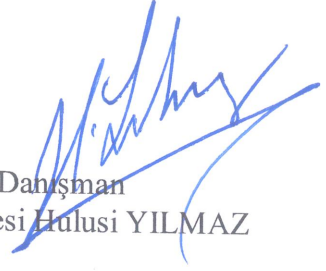
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Nevşehir İl Merkezinde Çalışan Kadın Öğretmenlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimleri” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Zuhal KUL

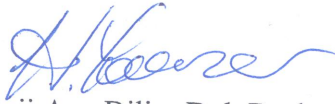

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

Sosyoloji Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Hasan YAVUZER

KABUL VE ONAY

Dr. Öğrt. Ü. Hulusi YILMAZ danışmanlığında Zuhul KUL tarafından hazırlanan “Nevşehir İl Merkezinde Çalışan Kadın Öğretmenlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimleri” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

17.07.2019

JÜRİ

İMZA

Danışman

Dr. Öğrt. Ü. Hulusi YILMAZ

Üye

Doç. Dr. Hasan YAVUZER

Üye

Doç. Dr. A. Burak KAHRAMAN

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 29/08/2019 tarih ve 2019.34.806 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

29/08/2019

Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Müdür

TEŐEKKÜR

Bu çalıőmayı ortaya ıkarmamda büyük emeği geçen, bilgisiyle aydınlanma yaşadığım, nezaketiyle daima beni onurlandıran ve tez çalıőmamın her aşamasında yanımda olan baőta tez danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ'a, birçok alanda sahip olduğu bilgi birikimi ile hayat boyu öğrenme kavramını yaőantısına aktararak bana ışık tutan ve babacan tavrı ile zihnimde yarattığı iyi insan olma algısını daima bana hatırlatan, manevi desteğini hem akademik alanda hem de hayatın içinde hissettiren değerli hocam Doç. Dr. Hasan YAVUZER'e, akademik çalıőmalarımın desteğini yakından hissettiğim sevgili Zeynep BOZDAĞ'a, eğitimin kadın için vazgeçilemez bir olgu olduğunu bana öğreten ve bu çalışmada beni hep destekleyen sevgili babam Muzaffer BOZ'a, bu çalışmanın yapılması aşamasında desteklerini esirgemeyen öğretmen arkadaşlarıma, çoğu zaman zamanından aldığımı dőndüğümde beni daima sabırla karşılayan canım kızım Irmak Neőe KUL ve yüksek lisans eğitimimin baőından sonuna kadar varlığıyla beni canlandıran ve maddi-manevi desteğiyle her zaman ayrıcalıklı hissettiren sevgili eőim Mustafa KUL'a sonsuz teőekkür ederim.

EKLER

Ek 1. BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME EĞİLİMLERİ ANKET FORMU

Değerli Katılımcılar; Bu anketin amacı, Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerini ortaya çıkarmaktır. Anket sorularının cevaplandığı kağıda isminizi yazmanıza gerek yoktur ve bu anket sorularını cevaplama konusunda gönüllülük esastır. Anketteki bilgiler sadece bilimsel amaçlarla kullanılacak olup verdiğiniz objektif cevaplar çalışmanın bilimselliğine katkı sağlayacaktır ve bu bilgiler bu çalışma dışında herhangi alanda kullanılmayacaktır. İlgi ve katılımınız için teşekkürler.

Zuhal KUL

Sosyoloji Böl. Yük. Lis. Öğrencisi

A. Kişisel Bilgiler

1. Yaşınız

- 21-30
 31- 40
 41-50
 51 ve üstü

2. Öğrenim Durumunuz

- Önlisans
 Lisans
 Lisansüstü
 Doktora

3. Medeni haliniz

- Evli
 Bekar

4. Ailenizin aylık geliri

- 2500-4000
 4001- 6000
 6001-8000
 8001-10.000
 10.000 üstü

5. Çocuk Sayısı

- Yok
 1
 2
 3
 4 ve üstü

B. Çalışma saati ve Boş Zaman

6. Haftalık ders yükünüz kaç saattir? (özel ders, kurs saatleri de dahil olmak üzere)

- 10-15 saat
 16-21 saat
 22-30 saat
 31 ve üstü

7. Boş zaman kavramı size ne ifade eder?

- İşten arta kalan zaman
 İş ve ev işlerinde geçirilen zamanın dışında kalan zaman
 İş ve ev işlerine harcanan ve zorunlu ihtiyaçlarımızı gidermek için kullandığımız zamanın dışında kalan zaman

8.Günde ortalama kaç saat boş zamanınız olur?

- 1-2 saat
 3-4saat
 5-6 saat
 7 saat ve üstü

9.Boş zaman etkinliklerine katılım süreniz haftada ortalama kaç saattir?

- 1-2 saat
 3-4 saat
 5-6 saat
 7 saat ve üzeri

10. Boş zaman etkinliklerine kimlerle katılırsınız?

- Yalnız
 Ailemle
 Arkadaşlarımla
 Diğer (belirtiniz)...

	Nevşehir İl Merkezinde Çalışan Kadın Öğretmenlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
11.	Daha fazla boş zamana sahip olmak verimliliğimi artırır.					
12.	Boş zamanımı değerlendirmede zorluk çekiyorum.					
13.	Yaptığım boş zaman etkinliklerinin stresimi azalttığını düşünüyorum.					
14.	Yaptığım boş zaman etkinlikleri eğitici ve öğreticidir.					
15.	Yaptığım boş zaman etkinlikleri sağlığıma faydalıdır					
16.	Yaptığım boş zaman etkinlikleri beni mutlu eder.					
17.	Yaptığım boş zaman etkinlikleri bana sosyal statü kazandırır.					
18.	Yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli açık alan vardır.					
19.	Yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli sosyal tesis vardır.					
20.	Boş zaman değerlendirme alanları ve tesisleri konusunda Bakanlıklar ve belediyeler halka daha çok imkan sağlamalı.					

	Aşağıdaki etkinlik listesinde boş zamanlarınızda yaptığınız ve imkan olursa yapmak istediğiniz etkinlikleri işaretleyiniz.	Yaptığım etkinlik	Yapmak istenilen
1.	Okuma (kitap, dergi, gazete vb.)		
2.	Müzik dinlemek		
3.	Müzikle ilgilenmek (enstrüman çalmak, koro ve solo çalışmalar vb.)		
4.	Televizyon izlemek		
5.	Sinema ve tiyatroya gitmek		
6.	Açık alan gezintileri yapmak		
7.	Spor yapmak		
8.	Spor faaliyetlerini izlemek		
9.	El işleri veya sanatla uğraşmak		
10.	Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak(kermes, altın günü, dernek toplantıları)		
11.	Kültürel faaliyetlere katılmak		
12.	Kapalı alan faaliyetlerinde bulunmak		
13.	Ev ziyaretlerine gitmek		
14.	Alış-veriş yapmak		
15.	İnternet kullanmak		
16.	Seyahat etmek(turistik geziler)		
17.	Açık alan faaliyetlerinde bulunmak (kamp yapmak, piknik yapmak, balık tutmak, ava gitmek, bağ evine gitmek vb.)		
18.	Dans etmek		
19.	Hobiyle ilgilenmek		
20.	Tatile gitmek		
21.	Aile ile vakit geçirmek		
22.	Eğlence merkezine gitmek		

Zuhal KUL

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Zuhale KUL

Uyruğu: T.C.

Doğum Yeri ve Tarihi: Burdur/ 05.08.1985

Tel: 05356454577

E- posta: kulzuhalelt@gmail.com

Yazışma Adresi: Esentepe Mah. Şafak Sok. Leylak Apt. No: 10/3 Nevşehir/Merkez

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
İLKOKUL	Burdur Mehmet Yıldızlı İlköğretim Okulu	1996
Orta okul	Burdur Mehmet Yıldızlı İlköğretim Okulu	1999
Lise	Burdur Anadolu Öğrtm. Lisesi	2003
Üniversite	Mersin Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği	2008

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2009-2019	MEB	İngilizce Öğretmeni

YABANCI DİL

İleri seviye İngilizce

NEVŞEHİR İL MERKEZİNDE ÇALIŞAN KADINLARIN BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME EĞİLİMLERİ

Zuhal KUL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ

ÖZET

Sanayi Devrimi, üretimde kaliteyi ve devamlılığı sağlamak adına insanlara zamanın ve zamanı kullanmada organize olmanın hayati önemini katı bir yolla benimsetmiştir. Daha önceleri tarımsal faaliyetlerin, ibadetlerin ve bazı önemli toplumsal olayların gerçekleştirilmesi için gerek duyulan zaman kavramı, Sanayi Devrimi ile bambaşka bir anlam kazanmış, adeta insanların yaşamlarının merkezine oturmuştur. Zamanın düzenlenmesi büyük ölçüde çalışma hayatının belirlediği kurallara bağlanmış ve insanların yaşama şekilleri zorunlu bir çerçeveye içine alınmıştır. O dönemde bugünkü anladığımız manada boş zaman kavramından söz etmek mümkün olmasa da, üretim sistemindeki değişimler, zamanın aşamalı olarak bölümlere ayrılmasına zemin hazırlanmıştır.

Boş zamanın algılanması ve pratiğe dökülme yolu birçok faktörün etkisiyle kişiden kişiye farklılık göstermektedir. İnsanların hangi boş zaman değerlendirme etkinliğini neden tercih ettiğini öğrenmek sosyolojik açıdan bakıldığında toplumsal fayda sağlanabilecek birçok yeniliğe öncülük edecektir.

Bu çalışmanın konusu Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleridir. Bu araştırmayla birlikte, hedef kitlenin boş zaman değerlendirme konusunda algıları, tercihleri ve eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca Nevşehir ilinde hedef kitleye uygun rekreasyon alanlarının mevcut ya da yeterli olup olmadığı da incelenmiştir.

Bu çalışma betimsel bir çalışma olmakla birlikte nicel sonuçlar ortaya koymaktadır. Çalışmanın verileri anket yoluyla elde edilmiş ve anket çalışmasına Nevşehir il merkezinde çalışan 300 kadın öğretmen katılmıştır. SPSS programıyla verilerin hesaplanması yapılmış, grafik ve tablolar yine bu program aracılığıyla oluşturulmuştur. Elde edilen verilere göre, Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin yarıya yakını boş zaman kavramı ile ilgili doğru bilgi ve algıya sahip değildir. Boş zaman değerlendirme alışkanlıkları daha çok kültürel ve entelektüel yöndedir. Ayrıca, boş zamanlarını büyük oranda aileleri ile birlikte değerlendirmektedirler. Pasif etkinliklerden ziyade aktif şekilde katılabilecekleri boş zaman değerlendirme etkinliklerini tercih etmektedirler. Kültürel ve entelektüel açıdan gelişimlerine fayda sağlayan idealize edilmiş boş zaman etkinliklerine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Boş zamana ayırdıkları süre ile boş zaman etkinliklerinden sağladıkları fayda doğru orantılıdır ve büyük oranda fiziksel ve ruhsal fayda sağlamaktadırlar. Hedef kitle Nevşehir ilinde yeterli rekreasyon alanlarının olmadığını ve bu alanlardan yeterli

düzeyde fayda sağlayamadıklarını düşünmektedir. Hedef kitlenin tercih ettikleri boş zaman değerlendirme etkinlikleri ile öğretmenlik mesleği arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Boş Zaman, rekreasyon, kadın öğretmen, eğilim, boş zaman değerlendirme etkinliği.

THE LEISURE TIME TENDENCIES OF THE FEMALE TEACHERS WORKING IN NEVŞEHİR CITY CENTRE

Zuhal KUL

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Department of Sociology, M.A. , July 2019

Supervisor: Assistant Prof. Hulusi YILMAZ

ABSTRACT

The Industrial Revolution allowed the people the vital importance of the time and being organized in using the time rigidly for providing a quality and durability on production. The notion of time, previously needed for practising the agricultural activities, worship and some important social events has gained a completely different meaning with the industrial revolution much more later and almost came to the center of the people's lifestyles. The regulation of time is largely tied to the rules determined by the working life and the lifestyles of the people are taken into a mandatory framework. Even though to mention about leisure time as we understand today is not possible at that period, the changes on manufacturing system has laid the groundwork gradually in separation the time into the parts.

The comprehension and the way of putting into practice of the free time differ from person to person with the effect of many factors. To find out which free time activities people prefer and why they prefer them will lead to many innovations providing social benefits from a sociological perspective.

The subject of this study is the leisure time tendencies of the female teachers working in Nevşehir city centre. Through this study, perception, preferences and tendencies of target group about free time were tried to be identified. However, it was also examined whether the recreation areas suitable for the target audience in the province of Nevşehir are available or not.

This study is a descriptive study and it also puts forward quantitative results. The data of study were obtained by survey and 300 female teachers working in Nevşehir city centre were participated in this survey study. The data of the study were computed, also the diagrams and charts were produced via the SPSS programme.

According to data of the study, almost the half of the female teachers working in Nevşehir city centre has not got accurate knowledge and perception about leisure time. The leisure time habits of them are on the cultural and intellectual direction. In addition, they generally spend their leisure time with their family. They prefer activities that they can be active to passive ones. It revealed that they have got an idealized leisure time activities providing individual development culturally and intellectually. The amount of time they spend on leisure time is directly proportional to their benefits and they provide physical, spiritual and mental benefits mostly. The target group think that there isn't enough recreational place in Nevşehir province and they cannot benefit from this areas. There is a positive relationship between the leisure time activities that the target group prefer and teaching profession.

Keywords: Leisure time, recreation, female teacher, tendency, leisure time activities.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KLAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜRLER	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. 1. Araştırmanın Konusu	3
1. 2. Araştırmanın Amacı	3
1. 2. 1. Araştırma Soruları	3
1. 3. Araştırmanın Önemi	4

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER VE TANIMLAR

2. 1. Zaman Kavramı	5
---------------------------	---

2. 1. 1. Zamanın Kullanımı	6
2. 2. Çalışma Zamanı Kavramı	8
2. 3. Boş Zaman Kavramı	8
2. 3. 1. İş ve Boş Zaman İlişkisi	10
2. 3. 2. Boş Zaman Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci	11
2. 3. 3. Kadının İş Hayatına Katılım Süreci ve Boş Zaman İlişkisi	15
2. 3. 4. Boş Zaman ve Tüketim İlişkisi	16
2. 4. Boş Zaman Değerlendirme Kavramı	18
2. 4. 1. Boş Zaman Değerlendirmenin Önemi	18
2. 4. 2. Boş Zaman Değerlendirmede Etkinlik Alanları ve Çeşitleri	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3. 1. Araştırmanın Metodu	23
3. 2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	23
3. 3. Araştırma Verilerinin Toplanması	24
3. 4. Araştırma Verilerinin Analizi	24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4. 1. Demografik Özelliklerin Yorumlanması	25
4. 2. Boş Zaman Kavramı ve Algısı ile İlgili Maddelerin Yorumlanması	28
4. 3. Boş Zamanın Kullanımı ve Rekreasyon Alanları ile İlgili Maddelerin Yorumlanması	33

4. 4. Boş Zaman Değerlendirme Etkinliklerinin Yorumlanması	47
GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	73
KAYNAKÇA	77
EKLER	79
Ek 1. Boş Zaman değerlendirme Anket Formu	80
ÖZ GEÇMİŞ	83

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4. 1. Katılımcıların Yaşları	25
Tablo 4. 2. Katılımcı öğrenim durumu	25
Tablo 4. 3. Katılımcı medeni durum	26
Tablo 4. 4. Ailenin aylık gelir durumu	26
Tablo 4. 5. Katılımcı sahip olunan çocuk sayısı	27
Tablo 4. 6. Katılımcı haftalık ders yükü	27
Tablo 4. 7. Katılımcı boş zaman kavramı algısı	28
Tablo 4. 8. Katılımcı günlük ortalama boş zaman	29
Tablo 4. 9. Haftalık boş zaman etkinliklerine katılım süresi	31
Tablo 4. 10. Boş zaman etkinliklerine katılım (hangi kişilerle?)	32
Tablo 4. 11. Boş zaman ve verimlilik	34
Tablo 4. 12. Boş zaman değerlendirmede zorluk çekme durumu	35
Tablo 4. 13. Boş zaman etkinliğine katılım ve stres düzeyi	37
Tablo 4. 14. Boş zaman etkinliğinin eğiticilik ve öğreticilik özelliği	39
Tablo 4. 15. Boş zaman etkinliklerinin sağlığa faydası	40
Tablo 4. 16. Boş zaman etkinlikleri ve mutluluk durumu	42
Tablo 4. 17. Boş zaman etkinliği ve sosyal statü kazanma	43
Tablo 4. 18. Yaşanılan şehirdeki yeterli a çık alan	44
Tablo 4. 19. Yaşanılan şehirdeki yeterli sosyal tesis	45
Tablo 4. 20. Rekreasyon alanları ve sağlanabilecek imkanlar.....	46
Tablo 4. 21. Okuma etkinliği	48
Tablo 4. 22. Müzik dinleme etkinliği	49
Tablo 4. 23. Müzikle ilgilenme etkinliği	50
Tablo 4. 24. Televizyon izleme etkinliği	51

Tablo 4. 25. Sinema ve tiyatroya gitme etkinliği	53
Tablo 4. 26. Açık alan gezintileri yapma etkinliği	54
Tablo 4. 27. Spor yapma etkinliği	55
Tablo 4. 28. Spor faaliyetlerini izleme etkinliği	56
Tablo 4. 29. El işleri ve sanatla uğraşma etkinliği	57
Tablo 4. 30. Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşma etkinliği	58
Tablo 4. 31. Kültürel faaliyetlere katılma etkinliği	59
Tablo 4. 32. Kapalı alan faaliyetlerinde bulunma etkinliği	60
Tablo 4. 33. Ev ziyaretlerine gitme etkinliği	61
Tablo 4. 34. Alış-veriş yapma etkinliği	62
Tablo 4. 35. İnternet kullanma etkinliği	64
Tablo 4. 36. Seyahat etme etkinliği	65
Tablo 4. 37. Açık alan faaliyetlerinde bulunma etkinliği	66
Tablo 4. 38. Dans etme etkinliği	67
Tablo 4. 39. Hobiyle ilgilenme etkinliği	68
Tablo 4. 40. Tatile gitme etkinliği	69
Tablo 4. 41. Aile ile vakit geçirme etkinliği	70
Tablo 4. 42. Eğlence merkezine gitme etkinliği	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2. 1. Zamanın bölümleri	6
Şekil 2. 2. Çalışma Dışı Zamanın Sınıflandırılması	9
Şekil 2. 3. Hayat Devri	11
Şekil 2. 4. Çalışma ve boş zaman sürelerinin gelişim süreci	14
Şekil 4. 1. Katılımcı boş zaman algısı grafiği	29
Şekil 4. 2. Katılımcı günlük ortalama boş zaman grafiği	30
Şekil 4. 3. Haftalık boş zaman etkinliklerine katılım süresi grafiği	32
Şekil 4. 4. Boş zaman etkinliklerine katılım grafiği	33
Şekil 4. 5. Boş zaman ve verimlilik grafiği	35
Şekil 4. 6. Boş zamanı değerlendirmede zorluk çekme durumu grafiği	37
Şekil 4. 7. Boş zaman etkinliklerine katılım ve stres düzeyi grafiği	38
Şekil 4. 8. Boş zaman etkinliğinin eğitici ve öğretici özelliği grafiği	40
Şekil 4. 9. Boş zaman etkinliklerinin sağlığa faydası grafiği	41
Şekil 4. 10. Boş zaman ve mutluluk durumu grafiği	42
Şekil 4. 11. Boş zaman etkinliği ve sosyal statü kazanma grafiği	43
Şekil 4. 12. Yaşanılan şehirdeki yeterli açık alan grafiği	44
Şekil 4. 13. Yaşanılan şehirdeki yeterli sosyal tesis grafiği	46
Şekil 4. 14. Rekreasyon alanları ve sağlanabilecek imkanlar grafiği	47
Şekil 4. 15. Okuma etkinliği grafiği	49
Şekil 4. 16. Müzik dinleme etkinliği grafiği	50
Şekil 4. 17. Müzikle ilgilenme grafiği	51
Şekil 4. 18. Televizyon izleme etkinliği grafiği	52
Şekil 4. 19. Sinema ve tiyatroya gitme etkinliği grafiği	53
Şekil 4. 20. Açık alan gezintileri yapma etkinliği grafiği	54
Şekil 4. 21. Spor yapma etkinliği grafiği	55

Şekil 4. 22. Spor faaliyetlerini izleme etkinliği grafiği	56
Şekil 4. 23. El işleri veya sanatla uğraşma etkinliği grafiği	57
Şekil 4. 24. Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak	58
Şekil 4. 25. Kültürel faaliyetlere katılma etkinliği grafiği	59
Şekil 4. 26. Kapalı alan faaliyetlerine katılma etkinliği grafiği	60
Şekil 4. 27. Ev ziyaretlerine gitme etkinliği grafiği	62
Şekil 4. 28. Alış-veriş yapma etkinliği grafiği	63
Şekil 4. 29. İnternet kullanma etkinliği grafiği	64
Şekil 4. 30. Seyahat etme etkinliği grafiği	65
Şekil 4. 31. Açık alan faaliyetlerinde bulunma etkinliği grafiği	66
Şekil 4. 32. Dans etme etkinliği grafiği	67
Şekil 4. 33. Hobiyle ilgilenme etkinliği grafiği	68
Şekil 4. 34. Tatile gitme etkinliği grafiği	70
Şekil 4. 35. Aile ile vakit geçirme etkinliği grafiği	71
Şekil 4. 36. Eğlence merkezine gitme etkinliği grafiği	72

NEVŞEHİR İL MERKEZİNDE ÇALIŞAN KADIN ÖĞRETMENLERİN BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME EĞİLİMLERİ

GİRİŞ

Modern öncesi dönemde birtakım ritüelleri, ibadetleri ve tarımsal faaliyetleri gerçekleştirmede kullanılması fayda sağlayan zaman kavramı modern hayatta insanların yaşamlarını bölümlere ayırmada çok önemli hale gelmiştir. Örneğin belli bir zaman içerisinde işe gitmek için uyanmak, işe gitmek, işten gelmek, ev işlerine ve kendine zaman ayırmak, uyumak, yemek yemek gibi faaliyetleri belirlenmiş zaman içerisinde yapmak, insanların zaman kullanımında uzmanlaşmalarını neredeyse zorunlu hale getirmiştir.

Sanayi devriminin ilk dönemlerinde insanlar zamanlarını tamamen iş ve üretime odaklı zihniyetin izin verdiği ölçüde bireysel kullanabiliyorlardı. Hatta bu dönemde insanların bireysel zamanlarından bahsetmek pek de mümkün olmamakla birlikte, işten arta kalan zaman temel ihtiyaçların giderilmesi için kullanılmaktaydı. Sanayi devriminin sonraki dönemlerinde meydana gelen üretim fazlasına nasıl çözüm bulunacağı düşünülürken, pazarlama ve reklam sektörlerinin ivme kazanmasıyla “üretilen malın tüketilmesi gerekir” mantığı gelişmiştir. Ve nihayet, insanların tüketime yönlendirilmelerinin bir yolu olarak da bugün anladığımız manada “boş zaman” kavramı ortaya çıkmış, bundan sonra insanların çalışma zamanı dışında kendi zevk ve yeteneklerine uygun etkinlikleri yapabilecekleri özgür zamana sahip olmuşlardır (Aytaç, 2002: 237-239).

Boş zaman kavramı toplumdan topluma kültürel açıdan farklılık gösterse de sosyolojik açıdan bakılınca boş zaman insanların kendilerini geliştirmek için kullandıkları zamandır. Boş zamanlarında insanlar eğlenir, dinlenir, beceri ve yeteneklerini geliştirir ve tüm bunları yaparken de tüketime yönelir.

Boş zamanın bireye sağladığı pozitif etkiler, temelde bireylerin boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleriyle ilgilidir. Bireylerin seçtiği boş zaman değerlendirme etkinlikleriyle sağlıklarında, fiziklerinde, beceri ve yeteneklerinde, sosyal ilişkilerinde

ve iş verimliliklerinde gelişme sağlanabilir. Bunun tam aksine, insanlar boş zamanlarını değerlendirme konusunda kendilerine uygun olmayan etkinlikleri seçtiklerinde sahip oldukları boş zaman boşa harcanan zaman olmaktan öteye gidemeyebilir. Bu yüzden, toplumdaki bireylerin boş zaman değerlendirme eğilimleri konusunda bilgi sahibi olmak, boş zaman değerlendirme etkinlikleri ve alanlarının geliştirilmesi ve insanların bu konuda farkındalıklarının artırılmasına yardımcı olabilir.

Bu çalışmada toplumun bir kesitini oluşturabilecek kadın öğretmenler hedef kitle olarak seçilmiş ve bu kitlenin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde, araştırmanın konusu, amacı ve önemine değinilmektedir. İkinci bölümde ise çalışma konusu hakkında gerek duyulan genel bilgiler ve bazı tanımlamalara yer verilmektedir. Bu bölümde, zaman, çalışma zamanı, boş zaman ve boş zaman değerlendirme kavramlarına değinilmiş ve çalışmanın konusu ile ilişkilendirilen kadının iş hayatına giriş süreci ve boş zamanın tüketim ile olan ilişkisine de değinilmektedir. Ayrıca bu bölümde, boş zaman değerlendirmenin önemi ve bu alandaki etkinlik alanları hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünü yöntem oluşturmaktadır. Bu bölümde, araştırmanın metodu, evren ve örnekleme ile araştırma verilerinin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Son bölümde ise veri analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Bulgular bölümünde, demografik özelliklerin, boş zaman kavramı ve algısı ile ilgili maddelerin, boş zaman kullanımı ve rekreasyon alanları ile ilgili maddelerin ve boş zaman etkinliklerinin yorumlamaları bulunmaktadır.

1. 1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Sosyoloji biliminin ana kurumlarından bir tanesi olan boş zamanları değerlendirme kurumu kapsamında insanların çalışma dışı zamanlarında ne yaptıklarını ve bu yaptıkları etkinliklerin ne derece fayda sağladığı ile ilgili araştırmalar geçmişten günümüze yapılmış ve yapılmaya devam edecektir. Sadece bireysel boyutta değil aynı zamanda toplumsal ve küresel açıdan da boş zamanları değerlendirme önem arz etmektedir. İş hayatındaki verimlilikten, ülkelerin ekonomik canlılığına etki etmesine, toplumların uygarlık ve gelişmişlik düzeylerini artırmadaki etkisinden, bireye sağladığı katkılara kadar boş zaman ve boş zamanları değerlendirme kavramları ve bu alanda yapılan araştırmalar sosyoloji bilimine katkı sağlamaktadır. Yine bu alana katkı sağlamak amacıyla yapılan bu araştırmanın konusu Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleridir.

1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin mevcut boş zamanlarını nasıl değerlendirdikleri hakkında bilgi toplayarak var olan durumu tespit etmek ve bu bilgiler ışığında toplumsal fayda sağlayabilecek öneriler sunmaktır. Araştırmanın asıl problemi hedef kitlenin boş zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini bulmaya çalışmak olsa da çalışmanın alt problemleri aşağıda verilmektedir.

1. 2. 1. Araştırma Soruları

- a) Kadın öğretmenlerin boş zaman kavramı ile ilgili algısı nedir?
- b) Kadın öğretmenlerin boş zaman değerlendirme alışkanlıkları nelerdir?
- c) Kadın öğretmenler idealize edilmiş boş zaman etkinliklerine sahip midir?
- d) Nevşehir ilinde bilinen boş zaman değerlendirme etkinlik alanları ve bunların kullanılma ilişkisi nasıldır?
- e) Kişilerin boş zamana ayırdıkları süre ile boş zaman etkinliklerinden sağladıkları fayda arasındaki ilişki nedir?
- f) Kişilerin tercih ettikleri etkinlikler ile öğretmenlik mesleği arasında bir bağ var mıdır?

1. 3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmanın amacına uygun olarak yapılan bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan bilgilerin boş zaman değerlendirme alanına sosyolojik açıdan farklı bir bakış açısı ekleyecek olması ve Nevşehir ilinde boş zaman değerlendirme alanlarının ne kadar yeterli ya da etkili olduğu ile ilgili bilgilerin edinilmesi önemlidir. Ayrıca, yapılan bu araŐtırmada evren ve örneklem olarak kadının tercih edilmesi ülkemizdeki kadınlar hakkında farklı yönlerden bilgi sahibi olmamız açısından katkı sağlayabilir. Aynı zamanda, kadın öğretmenler üzerinde yapılan bu araştırma ile çalışan kadınlar veya öğretmenlik mesleği ile ilişkili bilgilerin başka alanlara ya da konulara fayda sağlayabileceği de düşünölmektedir.

2. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER VE TANIMLAR

Bu bölümde çalışmanın ana kavramlarının tanımlamaları yapılarak, seçilen konuya zemin hazırlayan bazı temel bilgiler derlenerek çalışma konusunun çerçevesinin net bir şekilde belirlenmesi ve bazı alın yazın örnekleriyle çalışmanın bilimselliğinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu çalışma için ihtiyaç duyulabilecek tanımlamalar ve genel bilgiler aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır.

2. 1. ZAMAN KAVRAMI

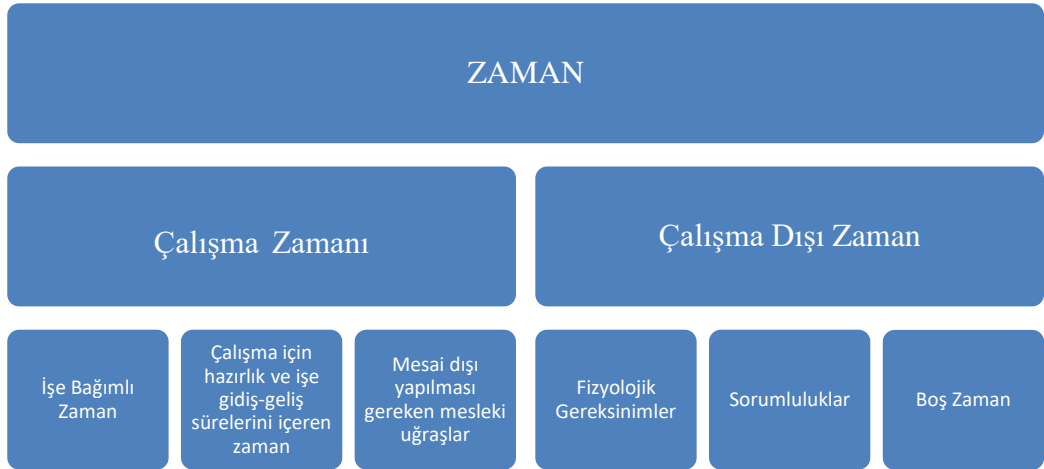
Varoluşundan buyana insanın hayatını biçimlendirmesinde önem arz eden bir olgudur zaman. İnsanların eylemleri ne kadar sürede yapabildikleri ve bu eylemleri hangi noktada başlayıp hangi noktada bitireceklerini belirleyebilmeleri için tanımlamasını yaptıkları zaman kavramı insanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar birçok farklı girişim ve adlandırmayla karşı karşıya kalmıştır. Zamanı tanımlayabilme adına birbirinden farklı fakat aynı amaca hizmet eden birçok icat ortaya koymuşlardır. Sonunda farklı zamanlarda farklı kişiler tarafından bulunan ve birçok farklı medeniyette değişik şekilde adlandırılan “saat” zamanı tanımlayabilmemize, biçimlendirmemize ve onu daha kolay ve etkili kullanabilmemize olanak sağlamıştır. Bununla birlikte birçok araştırmacı zaman kavramı ile ilgili olarak farklı bakış açıları ve yorumlamalar ortaya koymuşlardır. Örneğin ilk olarak sözlük anlamına bakacak olursak zaman; “ olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceklerini düşündüğümüz, başı ve sonu olmayan soyut kavram” olarak açıklanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 1982: 884).

Benzer olarak, Alaylıoğlu ve Oğuzhan olayların art arda gerçekleşmesinden yola çıkarak insanların zihinlerinde yarattıkları ve yine olayların içinde sürüp gideceğini düşündükleri başı sonu belli olmayan soyut kavram olarak açıklamaktadır zamanı (Alaylıoğlu ve Oğuzhan'dan aktaran Karaküçük, 1997: 2). Buna paralel olarak zamanın insan düşüncesinin bir ürünü olduğunu ve zaman algısının kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği bir sonsuzluk ölçüsü olduğu görüşüne Addington da katkı sağlamaktadır. Ona göre, zaman ve uzay birbirine bağlı iki unsurdur. Uzay zamanın ölçülebilmesini sağlayan bir ölçüdür. Addington bir nesnenin uzaydaki bir noktadan

bir başkasına geçtiği aralığı zaman olarak tanımlamakta ve birbirlerinin göreceli değerine bağlı olduğunu ifade etmektedir (Addington, 1993: 128-129).

Bunlardan farklı olarak, Akatay zaman kavramını objektif ve subjektif olarak iki farklı şekilde kategorize etmiştir. Objektif zamanı her insanın zihninde aynı biçimde algılanan, belirli bir düzen içerisinde değişebilen, yapay araçlar aracılığıyla ölçülebilen bir kaynak olarak tanımlarken; Subjektif zamanı ise kişinin bulunduğu ortama göre, kendi moral değerine bağlı olarak farklı hissettiği ve yaşadığı zaman olarak betimlemiştir (Akatay, 1997: 282).

Weber ise diğerlerinin aksine zamanın başlangıcının ve sonunun belli olduğunu ancak tekrar etmesinin imkansız olduğunu savunur. Zamanın saatle ölçülebildiğini ifade eden Weber; var olmakla ilgili zaman, geçimle ilgili olan zaman ve boş zaman olarak zamanı üç bölümde incelemiştir (Tezcan, 1993: 7). Aşağıdaki görselde zamanın bölümlerini inceleyebiliriz.

Şekil 2. 1. Zamanın bölümleri

2. 1. 1. Zamanın Kullanımı

Günümüz yaşam akışı içerisinde çalışma hayatının ve günlük rutinlerin yoruculuğuyla birçok insan zamanını uygun şekilde kullanmada veya organize etmede zorluk yaşayabilmektedir. Zamanı verimli ve uygun şekilde kullanabilme becerisi, insan

kişiliğinin temel taşlarından bir tanesidir. Bu yüzden zamanı verimli kullanabilmek için zaman yönetimini uygun şekilde yapmalı ve bu konu üzerinde diğer profesyonel işlerde olduğu gibi özenli davranılmalıdır.

Yaşadığımız çağda, ekonomik mecburiyetler, maddi ve manevi sorumluluklar, günlük yaşamda iletişime geçilen insan sayısındaki, teknolojinin gelişmesiyle yapılan eylemlerin hızındaki ve teknolojik araçları kullanmada harcanan zamandaki artış zamanı verimli kullanma yeteneğini zorunlu hale getirmektedir (Karaküçük, 1997: 5-7).

Ancak, kişisel, toplumsal ve ekonomik kaynaklı pek çok faktör zamanın verimli kullanılmasını engelleyebilmektedir. Örneğin insanların hoşlandıkları iş veya faaliyetleri hoşlanmadıklarına göre; kolay olanları zor olanlara göre; yapılacak işin önem sırasına göre; bildiklerini bilmediklerine göre daha önce yapma eğilimleri zamanın verimsiz kullanım sebepleri arasında sayılabilir (Baltaş ve Baltaş, 1987: 35).

Zamanı etkin ve olumlu yönde kullanabilme becerisi kişinin bilgi ufkunu geliştirmesi ve bilinçli uygulama alışkanlıkları kazanması ile elde edilebilir (Karaküçük, 1997: 9). Bundan kasıt, kişinin zorunlu fizyolojik ihtiyaçları, iş yaşantısı, ev yaşantısı, sosyal hayatı ve dinlenmesine ayırdığı zaman birimleri arasındaki dengeyi kurup bu durumu koruyabilmesidir (Yeniçeri, Coşkun ve Özkan, 2002: 2). Yani kişi, zorunlulukları ve bireysel zevkleri arasında çok yönlü etkinlikler yapabildiği, dikkatini yapılan eylemler üzerinde kolaylıkla yoğunlaştırabildiği, organizasyon yeteneğini geliştirebildiği ve bu durumda yaşamdan zevk alabildiği ölçüde etkin bir zaman yöneticisi durumuna gelmektedir.

İnsan zamanı iyi planlamak ve kullanmak zorundadır. “Çünkü;

1. zaman tasarruf edilemeyen,
2. ödünç alınamayan, kiralanamayan,
3. satın alınamayan, çoğaltılamayan,
4. para gibi toplanamayan, hammadde gibi depolanamayan,
5. sadece kullanılan ve kaybedilen bir varlıktır.” (Eren’den aktaran Karaküçük, 1997: 7).

2. 2. ÇALIŞMA ZAMANI KAVRAMI

Zamanın kullanım bölümleri ifade edilirken iş, çalışma zamanı olarak adlandırılmaktadır ve buna göre çalışma zamanı;

“- işe bağımlı zaman,

- çalışma saati dışında kalan ancak çalışma için hazırlık ve işe gidiş -geliş sürelerini içeren zaman,

- Uğraşılan işle veya ikinci işle ilgili normal mesai dışı yapılması gereken mesleki uğraşlar olarak tanımlanmaktadır” (Karaküçük, 1997: 15).

Bu açıdan bakıldığında çalışma zamanı, gelir elde etmek amacıyla sadece belli bir zamanda belli bir yerde yapılan eylemler olarak tanımlanamaz. İş için gerekli hazırlık ve işe gidiş- geliş süresi de kişilerin çalışma zamanı olarak değerlendirilir. İş için gerekli olan zaman ve çaba iş ortamından farklı yer ve zamanlarda da kullanılabilmekte ve bu noktada çalışma zamanı kişilerin serbest zamanına da dahil olabilmektedir. Bu bağlamda mesai dışı işle ilgili yapılması gerekenler kişilerin serbest zamanı içerisinde yer almaktadır. Sonuçta işe ayrılan zamanla birlikte bireylerin boş zamana ayıracakları zaman dilimi kısıtlanabilmektedir.

2. 3. BOŞ ZAMAN KAVRAMI

İnsanlara “boş zaman” la ilgili sorular yöneltildiğinde çoğu zaman boş zamanlarının olmadığını ifade etmekte ya da var olan boş zamanlarının yetersiz olduğundan bahsetmektedirler. Birçok bireyde “boş zaman” la ilgili algının değişkenlik gösterdiğine de rastlanmaktadır. Bu yüzden insanlar üzerinde ortak bir algının oluşturulabilmesi için ilk olarak “boş zaman” tanımından başlayarak bu kavramı açıklamaya çalışmalıyız.

Boş zaman kavramını en genel anlamıyla tanımlamak gerekirse , “iş, uyku ve diğer temel gereksinimlerini karşıladıktan sonra bireye kalan zamandır” denilebilir (Aslan ve Aslan, 2001: 2). Dumazedier 'e göre (1974) boş zaman; kişinin kendisini yetiştirmesinde, bilgilendirmesinde, kültürel ve beceri gelişimleri için kullandığı zamandır.

Boş zamanın kişiden kişiye farklılık gösterebileceğinden bahsedilirken kişinin kendi benliğini bulmakta izlediği yola harcanan zaman olarak da görülmektedir (Aslan ve Aslan, 2001: 2). Benzer şekilde, boş zaman, bireyin bütün zorunluluklarından kurtulup tamamen özgür olduğu ve kendi arzusuyla seçtiği etkinlikleri yapabileceği zaman olarak tanımlanmaktadır. Kısacası boş zaman kavramı, düşüncede hoşnutluk yaratan, arzu edilen zaman olarak da ifade edilebilir. “Boş zaman etkinliği, kişinin mesleksi, ailesel ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra özgür iradesi ile girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi veya becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraşı olarak da ifade edilmektedir” (Tezcan, 1994: 155). Buradan yola çıkarak, boş zaman kavramı ile ilgili olarak kişinin zorunlulukları ve sorumluluklarından arındırılmış ruhsal oluşumuna pozitif yönde katkı sağlayabilecek, kişi tarafından arzu edilen eylemlere ayrılan zaman olarak tanımlamak mümkündür.

Aşağıdaki görselde çalışma dışı zaman sınıflandırılmıştır.

Şekil 2. 2. Çalışma Dışı Zamanın Sınıflandırılması

Her ne kadar tanımlamalar kavramları algılamamıza yardım ediyor olsalar da boş zaman kavramı çoğu zaman serbest zaman kavramı ile karıştırılabilmektedir. Birbirleriyle bağlantılı olmakla birlikte tam olarak aynı değildirler. Bu bağlamda serbest zaman, iş saatleri dışındaki zaman aralığı olarak tanımlanırken; boş zaman, özgürce geçirilen çalışma dışı zaman olarak nitelendirilmektedir. Bir başka deyişle, boş zaman, kişinin çalışma dışı faaliyetler için kullandığı zaman aralığı olup serbest zamanın bir parçasıdır. Yani kişiler eğer serbest zamanlarında çalışma kaygısı

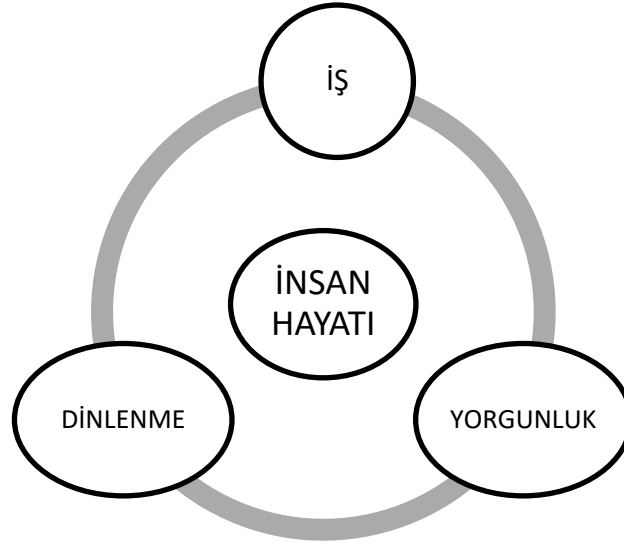
olmaksızın diledikleri gibi hareket edebiliyor ve bu faaliyetlerden hoşnutluk, mutluluk duyarak tatmin oluyorsa boş zaman faaliyeti geçirmiş olurlar (Stebbins, 2006: 49).

2. 3. 1. İş ve Boş Zaman İlişkisi

En genel tanımıyla iş, “çalışma zamanı içerisinde yerine getirilen, yaşamı kazanmak için başvurulan bir etkinliktir. Kısaca geçim sağlama, yaşam kazanma yoludur” (Tezcan, 1993: 7). Bir başka deyişle “iş insanların gelir elde etmek için sarf ettikleri bedensel ve zihinsel çabalarıdır” (Karaküçük, 1997: 14).

Çalışmanın amacı üretimi sağlamak ve üretimde verimliliği artırmaktır. Çalışma dışı zamanda yapılan etkinlikler de her ne kadar iş yaşamıyla farklılık gösterse de temelde aynı amaca hizmet etmektedir. Boş zamanda kişinin kazandığı rahatlama ve mutlu olma durumu çalışma hayatı içerisinde verimliliğe dönüşmektedir. İnsanlar çalışmalarının karşılığında gelir elde ederken, boş zamanla da ödüllendirilmektedirler.

Çalışma zamanı dışında yapılan aktiviteler kişiyi ruhsal ve bedensel yönden rahatlattığı ve geliştirdiği için bireyin yaşam kalitesini, performansını ve enerjisini artırmaktadır. Birbirinden ayrı düşünülemeyecek olan bu iki unsur insan hayatında birlikte ve aynı zaman aralığında var olduklarında insanları mutlu ve huzurlu edebilmektedir. Nasıl ki çalışma zamanı kişinin geçimini sağlamak ve üretkenliğini desteklemek adına çok önemli ise çalışma dışı zaman da iş hayatındaki verimliliği artırmak adına insanlar için oldukça önemlidir. İş özellikle belirli bir sınırı geçtikten sonra insan için yorgunluk, isteksizlik ve bıkkınlık yaratır. Bu nedenle çalışma zamanına ara verilmesi ve bu noktada boş zaman aktiviteleri yardımıyla kişinin performansını ve verimliliğini artırmaya yardımcı olunması gerekir. Kısacası iş ve boş zaman kişinin kendini gerçekleştirme etki eden iki önemli kavramdır. “İnsan hayatı genelde iş, yorgunluk ve rahatlama (dinlenme) evrelerinden oluşmaktadır. Bu ilişki arasındaki denge iyi kurulup yorgunluğun büyümesi dengelenmelidir” (Karaküçük, 1997: 15). Aksi takdirde işin sebep olduğu yorgunluk hissi isteksizliğe ve işin yapılmasında verimsizliğe yol açacaktır. Aşağıdaki görselde de görüldüğü gibi, insan hayatı iş, yorgunluk ve dinlenme sarmalının merkezinde yer alır ve her bir evreden etkilenir.

Şekil 2. 3. Hayat Devri

Kaynak: Relac,1978: 60

2. 3. 2. Boş Zaman Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci

Sürekli gelişerek değişen dünyada belki de kolay kolay değişmeyen ve geçmişten bugüne kadar tekrarlayan formlarda ortaya çıkan insanın fiziksel ve zihinsel özellikleridir. Gelişen ve değişen bu dünya da insanın bu iki önemli özelliğini sağlıklı halde tutabilmek için kullanılan yöntemlerden bir tanesi de “Boş Zaman” olgusudur. Serbest zaman olgusu günümüz toplumuna gelene kadar çok farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Antik Yunan’da boş zaman, iyilik, hakikat ve bilgi gibi dünyanın üstün değerleriyle uğraşmak, bunlar üzerine düşünmek olarak anlaşılmıştır. Boş zaman hiçbir aktivite yapılmayan zaman değil, aksine, seçkinlik, derin düşünme, estetik hazlar ve beğeni oluşturma zamanı olarak düşünülmektedir. Ruhun arındırılması, zevkin geliştirilmesi ve içsel derinlik kazanmayı ifade etmektedir. Bu yüzden o dönemin bakış açısıyla bakıldığında boş zaman, çalışma zamanı ile alakalı görülmemektedir. Bu dönemde iş-boş zaman farklılığı, ancak, toplumsal sınıflar düzeyinde ortaya çıkmakta ve bugünkü algımızdan oldukça farklı değerler taşımaktadır. Boş zaman algısı ve aktiviteleri sınıfsal ayrıma tabii tutulmakta ve her sınıf düzeyinde farklı uygulamalarla kendini göstermektedir. Toplumda alt sınıf çalışma ile ilişkilendirilirken, boş zaman seçkinlere tanınmış bir ayrıcalık olarak kabul görmektedir. Seçkinler (aristokratlar) ile eğitimsizlerin ve kölelerin boş zaman algıları ve bu zamanı kullanma biçimleri

birbirlerinden tamamen farklıdır. Her sınıf, kendi konumuna uygun algılama, zevk ve estetik hazza sahiptir ve bu çalışma dışı zamanda da kendini farklı deneyimler, seçimler ve uygulamalarla belli etmektedir (Kelly ve Freysinger, 2000: 28).

Roma döneminde, boş zaman belli sınıflara tanınmış bir hak değildir ve dolayısıyla bir sosyal statü ve bir yaşam tarzını ifade etmemektedir. Romalılar, çalışma dışı zamanı eğlenceli aktivitelerle zenginleştirmekte ve toplumun her sınıfına hitap etmektedir. Romalılara göre, boş zaman üretimden sonraki bir zamandır ve işin/çalışmanın yeniden üretimi için gerekli görülmektedir. Bir bakıma bugünkü boş zaman algısına benzer şekilde işi destekleyici, verimliliği artırıcı bir kullanıma sahiptir (Osmanlı ve Kaya, 2014: 3).

Orta Çağ'da boş zaman, dinlenme etkinliklerine ek olarak üst sosyal tabaka tarafından kendilerini toplum içinde temsil etme alanı olarak görülmektedir. Yunan düşüncesinin aksine boş zaman, işten geriye kalan zamanda insanların hangi etkinliğe katılacağını seçebildiği özgürlük alanını ifade etmektedir (Aytaç, 2005: 4). Sınıf ayrımının belirgin bir şekilde gözlemlendiği orta çağ toplumlarında boş zamanın sadece soylulara ait olduğu ve bu zamanlarda üst sosyal tabakanın çeşitli spor, sanat ve eğlence türleriyle ilgilendikleri ve halk için bu durumun düşünülmesinin dahi söz konusu olmadığı bilinmektedir (Karaküçük, 1997: 21).

Boş zamanın özerk bir yaşam alanı olarak algılanmasının tarihi pek de eski değildir. Özerk boş zaman algısı daha çok modern döneme aittir. 1883 yılında Paul Lafargue "Tembellik Hakkı" adındaki broşürünü yazmadan önce boş zaman, bütün kötülüklerin kaynağı olarak görülmüştür (Aytaç, 2005: 5). İş ve çalışma alanındaki dönüşümler 18. yüzyılla büyük bir ivme kazanmıştır. Şüphesiz ki bu değişimler iş hayatı kadar, iş dışı zamanında belirlenmesindeki en önemli faktör olmuştur.

19. yüzyılda başlayan sanayi devrimi boş zaman tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Sanayileşme sürecine girilmesinin ilk yıllarında, çalışma yani üretim ön plana fazlaca çıkartılmış çalışan insan için bu dönemde boş zaman, insanın fiziksel gücünü tamir etmek ve dinlenmek amacıyla zorunlu hale gelmiştir. Ancak, bu zamanın, bu işlevlerin dışında kalan eğlenmek, kişiyi özgür kılma, beğeni ve hobi oluşturma, estetik hazza geliştirme veya kişisel gelişimi sağlama fonksiyonları gibi bireysel ve toplumsal

değerlerin gelişmesi için kullanılması, savurganlık ve tembellik olarak görülmüştür (Sağcan, 1986: 4). Sonrasında, sanayi devrimiyle başlayan makineleşme, üretim fazlalığının oluşması, toplumun gelir düzeyindeki artış ve insanların fiziksel ve ruhsal yönden boş zamana daha fazla ihtiyaç duymaları aşamalı olarak çalışma saatlerinin kısalmasına ve buna paralel olarak boş zamanlarının artırılmasına olanak sağlamıştır. İnsanların yoğunlaşan iş hayatı, nüfus artışı ve büyük şehirlerden sıkılarak kendilerini rahatlatabilecekleri boş zaman alanlarının arayışı içerisine girmeleri bunun başlıca sebeplerindendir. Bu arayışlar günümüz boş zaman anlayışının temellerini oluşturmuştur (<https://prezi.com/emvkz8ye2h1h/tarihsel-acidan-serbest-zaman-ve-rekreasyon-dunya/>). Ancak unutulmamalıdır ki bu, “özellikle sanayi devrimi yıllarındaki uzun ve zorlu mücadelelerle, çalışan kesimin boş zamanlarının ve bu kesimin fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklarına neden olan aşırı çalışma- çalıştırma zihniyetinin yıkılmasıyla sağlanabilmiştir” (Karaküçük, 1997: 35).

İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra endüstrileşmenin etkisiyle özellikle gelişmiş Batı toplumlarında olmak üzere dünya üzerinde eskiye nazaran oldukça farklı, yeni bir anlayış ve bakış açısı meydana gelmiştir. Bu anlayışın çıkış noktası insanların sadece uzun saatler çalışarak üretim yapmalarının onları huzur ve mutluluğa ulaştıramamasıdır. Aksine uzun mesai saatlerinin insanların ruhsal durumları ve verimlilikleri üzerinde olumsuz etkisi olduğunu görmeleri gelişmiş toplumları bu anlayışı benimsemeye yöneltmiştir (Ritzer, 2000: 51).

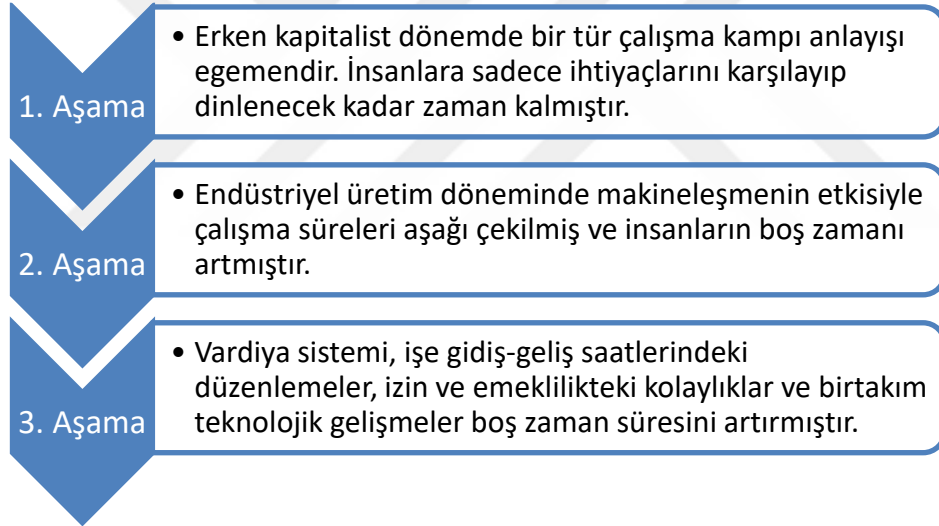
Disiplinli, kalıplaşmış ve monoton bir çalışma düzeni: yabancılaşma, uyumsuzluk, manevi tatminsizlik gibi kişisel ve toplumsal birçok sorunun kaynağını oluşturmuştur. Bu sorunların çözümlerine yönelik tepki, sadece dinlenme ve yeniden işe dönme anlayışından uzak, eğlenme ve diğer moral etkinliklerin de içinde yer alacağı, işten arta kalan boş zamanın artırılması ve değerlendirilmesi şeklinde bir anlayışın doğmasıyla kendisini göstermiştir (Karaküçük, 1997: 24).

Sanayileşme ile birlikte yön değiştiren toplumsal ve kültürel hayat, insanların kendi kişisel yaşam alanlarını ortaya çıkarmıştır. Çalışmanın toplumsal düzen içinde zorunlu, disiplinli, örgütlü bir hal alması ile çalışma dışı alanın da endüstriyel egemen ilkeler doğrultusunda dönüşmesini mümkün kılmıştır. Sanayileşmenin katkı sağladığı bu yeni toplumsal dönüşümle birlikte boş zaman ve çalışma zamanı arasındaki sınırlar

daha net hale gelmiş hatta her ikisinin içeriği ve kullanım süreleri belirginlik kazanmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki önemli değişikliklerden biri de insanların sahip oldukları boş zaman sürelerindeki artış olarak gözlemlenmiştir. Bunun sonucu olarak, insanlar üzerinde hakimiyet mücadelesi veren birçok sektörde yoğun bir canlanma yaşanmış hatta tüketime dayalı sektörel faaliyetlerde hızlı bir ivme yakalanmıştır. (Aytaç, 2002: 242).

Kısacası, çalışma saatlerinin giderek azalması ve buna paralel olarak tatil sürelerinin uzatılması, izin ve emeklilik konusunda kolaylıkların sağlanması, çalışma koşullarındaki olumlu gelişmeler insanların özgürce kullanabilecekleri boş zamana sahip olmalarına yardımcı olmuştur (Karaküçük, 1997: 40).

Çalışma ve boş zaman sürelerindeki gelişim ve nedenlerini şu şekilde özetleyebiliriz.

Şekil 2. 4. Çalışma ve boş zaman sürelerinin gelişim süreci

Yeni elde edilen yaşam anlayışı ile birlikte, insanlar çalışma dışı zamanlarını da organize etmeye başlamış ayrıca, dinlenme, sosyal ilişkilerde bulunma, tatile çıkma, bir hobiyle ilgilenme, spor aktivitelerinde bulunma gibi alışkanlıklar kazanmış ve böylece daha fazla boş zamana gereksinim duymaya başlamıştır (Karaküçük, 1997: 41).

2. 3. 3. Kadının İş Hayatına Katılım Süreci ve Boş Zaman İlişkisi

Tarihi süreç içinde, kimi zaman toplumsal kimi zaman da yaşamsal zorunluluklarla kadınlar uzunca bir zaman sadece ailesi ve evi ile ilgilenmesi gereken, kendisinden gelir elde etmesi beklenmediğinden üretime dahil edilmeyen, ev işleriyle uğraşması gerektiği düşünülen bireyler olarak toplumda varlıklarını sürdürmüşlerdir. Fakat dünyada yaşanan sosyal, siyasal ve ekonomik değişmelerle kadınların iş yaşamına etkin bir şekilde girmesiyle ekonomik kalkınmada gözle görünür gelişmeler sağlanmıştır (Karabıyık, 2012: 245).

Sanayi Devrimi'nin kadınların çalışma yaşamına katılması açısından önemi oldukça büyüktür. Kadın, tarihin her döneminde değişkenlik gösteren biçim ve statülerde ekonomik faaliyetlerde bulunmuş olmasına karşın ilk kez Sanayi Devrimi ile birlikte bugünkü anlamda üretime dahil edilerek, düzenli gelir karşılığı 'işçi' unvanıyla çalışma hayatına adım atmıştır.

Endüstrileşme süreci devam ederken hem ekonominin işgücüne duyduğu ihtiyaç hem de kadınların iş hayatında yer almak istemeleri onların ücretli çalışanlar olarak sayılarının artışına katkı sağlamıştır. Kadınlar önceleri çalışma hayatında özel yetenek ve beceri gerektirmeyen işlerde çalıştırılmışsa da ilerleyen zamanlarda kadınların niteliklerinin artırılarak çeşitli sektörlerde çalışmaları gerektiği düşüncesi gelişmiştir (Çolak, 2003: 60).

Sanayi Devrimi'nin başladığı dönemde Tarım Devrimi'nin de yaşanmasıyla kadınlar önceleri ağırlıklı olarak tarım ve imalat işçisi olarak çalışmış ve hizmet sektöründe yer almıştır. Sanayinin gelişmesiyle birlikte kadın işgücüne diğer sektörlerde de ihtiyaç duyulduğundan kadınlar tezgahçılık, muhasebecilik ve sekreterlik gibi hizmet işlerinde de istihdam edilmişlerdir. Sanayileşme ile birlikte, çalışma hayatında kendine yer bulan kadın, emeği karşılığında gelir elde ederek kendi bağımsızlığını ilan ederken çocuklar, eş ve ev işleriyle ilgili zorunlu birtakım sorumluluklarla bazı sorunlar yaşamıştır. Bu yüzden, iş hayatındaki verimliliği değerlendirildiğinde kadın çalışanlar erkek çalışanlara göre daha kısır bir işgücü niteliği sergilemiştir (Çolak, 2003: 64).

“Kadının tarım dışı sektörlerde çalışmaya katılması sanayileşme ile başlamışsa da, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında hız kazanmıştır. II. Dünya Savaşı’ndan günümüze gelindiğinde, özellikle hizmet sektöründeki gelişmeye paralel olarak ekonomik bir gelir karşılığı işgücüne katılan kadın sayısının da hızla arttığı görülmektedir” (Günday, 2011: 13).

1930 ekonomik bunalımının ardından yaşanan sıkıntıları gidermek için üretim yapısında değişikliğe gidilmiş ve bunun sonucunda değişen koşullara kısa sürede cevap verebilen, farklı boyuttaki talepleri karşılayabilen ve bireysel tercihleri ön plana çıkaran post-fordist sistem ortaya çıkmıştır. Bu yeni üretim sistemi ile birlikte üretim yapısına ‘esneklik’ niteliği eklenmiş ve böylece iş tanımlarında da esnekliğe gidilmiştir. Bu dönemde, kadınlar da acımasız çalışma yaşamından ayrılan çalışma dışı zamanla tanışmışlardır. Türkiye’de ise kadının çalışma hayatına tam manasıyla girmesi 1950’lerden sonra olmuştur. Bu da insanların köyden kente göçünün bir sonucu olarak işgücü piyasasının kadına da ihtiyaç duyulmasıyla gerçekleşmiştir. Tıpkı dünyada olduğu gibi Türkiye’de de süreç içerisinde kadınların çalıştığı sektörler ve işgücü piyasasındaki konumu çeşitlenerek artmıştır (Eraydın, 1999: 22).

Günümüz toplumunda kadın değişen koşullara hızla ayak uydurmak zorunda kalmış ve kendini iş yaşamının içinde bulmuştur. Hatta aldığı eğitim sayesinde geçmişte olduğu gibi sadece tarım ve hizmet sektöründe değil, eğitim, sağlık, ticaret, bürokrasi, hukuk, din işleri gibi çeşitli alan ve sektörlerde kendini göstermektedir. Bugün, kadın çalışanların boş zamanları da tıpkı çalışma saatleri gibi kanunlarla belirlendiğinden farklı türde birçok boş zamanı değerlendirme faaliyetleri ortaya çıkmıştır.

2. 3. 4. Boş Zaman ve Tüketim İlişkisi

Yüzyıllar önce boş zaman kavramının insanlık için ne ifade ettiğini ve boş zamanlarını değerlendirme algılarının ne yönde olduğunu net olarak belirlemek mümkün olmasa da, kapitalizm günümüz toplumunun yaşayış alanını kesin bir çizgiyle ikiye ayırmıştır. Bunlardan ilki üretim diğeri ise üretimden arta kalan zamanlarda yapılan tüketimdir. İki ana hat üzerinde zorunlu bir yaşam sürmeye zorlanan insan için üretim, çalışma zamanı tüketim ise boş zaman ile ilişkilendirilir.

Yirminci yüzyılın ilk dönemlerinde üretim işi ile uğraşanlar bu alanda verimliliği artırabilmek adına çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Bunlardan bazıları da 1900'lü yılların başında Taylor ve Ford'un daha fazla üretebilmek adına yaptığı çalışmalarıdır. Bu dönemde dünyanın her yerinden ürün talep edildiğinden üreticiler ürünlerini kolaylıkla pazarlayabilmekteydiler. Üreticiler henüz ürettiklerinin beğenilmemesi veya talep edilmemesi durumuyla karşılaşmamışlardı. İlk kez 1929 Ekonomik Buhranında üreticiler, ürettiklerini pazarlayamama problemleriyle karşılaşmışlardı. Bunun sonucunda, maliyetleri azaltmak için işten çıkarma ve işçilerin ücretini düşürme yoluna gidilmiştir. 1950'li yıllara gelindiğinde bu durum değişkenlik göstermiş ve üretimi artırmak için çözüm aramak yerine tüketimin artırılması fikri ortaya çıkmış ve böylece pazarlama stratejileri geliştirilmeye başlanmıştır. Yirminci yüzyılın ortalarında, üretim ve tüketim dengeleri tamamen değişmiş bir ürünün üretilebilmesi ancak tüketilebilmesi ile mümkün olmuştur. Ayrıca, erken kapitalizm döneminde insanlar katı çalışma koşullarında devamlı üretim yapmaya, tasarrufa ve yatırıma zorlanmaktaydılar ancak değişen yeni kapitalist sistem bugünkü anladığımız tarzda alış-satışı artırarak tüketim alışkanlığını geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu hedefini de insanların boş zamanları üzerinden elde etme amacı gütmektedir.

Boş zaman alanlarını kullanarak tüketimi artırmaya yönelik çabalar yeni ticari örgütlenmelerin gelişmesine ve bu bağlamda boş zaman endüstrisinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu endüstri, çeşitli boş zaman etkinlikleri üreterek, eğlence ve kültürel ürünlerin kitleler arasında dolaşımını sağlayarak, potansiyel tüketiciler için devamlı yeni haz ve arzu unsuru oluşturabilecek tüketim malları sunarak varlığını korumaya çalışmaktadır.

Kapitalist kültür, tüketici kimlik yapıları ve buna uygun yaşam stilleri oluşturarak insanları hedeflenen tüketim toplumu haline dönüştürmüştür. Hatta, tüketimin çeşidi ve biçimi toplumsal sınıf, statü ve prestij ile ilişkilendirilmiştir. Kapitalizmin tüketimcilik davranışını geliştirmek için boş zamanı araç olarak kullanmasıyla insanların boş zaman algısı da değişmiş modern yaşamın tüketime dayalı maddi dünyası gündelik yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Bu durum, boş vakti, büsbütün, tüketimcilik ve metalaşma kısılcasına sokmuştur (Aytaç, 2005: 6-10).

2. 4. BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME KAVRAMI

Tamamen bireysel tercihlerle belirlenen boş zaman değerlendirme etkinlikleri cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik durum ve yaşanan yerlerin özellikleri açısından değerlendirildiğinde farklılıklar göstermektedir. Ancak, boş zaman değerlendirmenin özellikleri ortaktır ve aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. Boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılmada bireyin gönüllülüğü esastır ve birey dışarıdan herhangi bir zorlamaya tabii tutulamaz.
2. Bu tür etkinliklerle birey doyuma ulaşır.
3. Bu etkinliklerin esneklik özelliği ile birey farklı zaman, kişi, durum ve alanda zamanını değerlendirebilir. Örneğin; bireysel veya grupla, planlı veya plansız, devamlı ya da aralıklı olarak bu etkinlik alanlarında bulunabilir.
4. Boş zaman değerlendirme etkinlikleri evrenseldir. Bütün insanlar için bedensel ve ruhsal olarak gereklidir.
5. Kişiyeye özgüdür ve bireyin amaçlı eylemleri olarak değerlendirilir.
6. Boş zaman değerlendirme etkinlikleri bedensel, zihinsel, toplumsal ya da duygusal olabilir.
7. Boş zaman değerlendirme etkinlikleri kişinin arzusuyla yapıldığından tek yönlü değil çeşitli ve geniş bir alanda yapılır.
8. Bireyin dürtüleri kişiyi doyuma ulaşmaya teşvik ederek boş zamanlarında seçtiği etkinlikleri belirler.
9. Boş zaman değerlendirme etkinlikleri kişiyeye entelektüel, fiziksel, ruhsal ve bedensel açıdan ikincil özellikler kazandırarak farklı açılardan gelişimini sağlar.
10. Boş zaman değerlendirme etkinlikleri bireyin tamamen özgür olduğu zaman içinde yapılan etkinliklerdir (Tezcan, 1993: 27-28).

2. 4. 1. Boş Zamanları Değerlendirmenin Önemi

Boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılımın önemi, boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Boş zaman faaliyetlerinin faydaları şu şekilde sıralanmıştır;

- a) Bedensel Gelişimi Sağlar: İnsanlar boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerinden çoğunlukla rekreatif ihtiyaçlarını giderecek spor aktivitelerini tercih etmektedirler. Dolayısıyla, bu tür etkinlikler fiziksel hareketin giderek azaldığı günümüz toplumunda bireyi bedensel olarak zinde tutmakta ve bu konuda bireye fayda sağlamaktadır.
- b) Ruh Sağlığı Kazandırır: Gündelik yaşam içerisindeki zorunluluklar ve sorumluluklar kişiyi zorlamakta ve bazı sıkıntılar yaşamışına neden olmaktadır. Özellikle çalışma hayatının insana yaşatmış olduğu yoğun stres ve yorgunluk ruhsal açıdan yıpranmasına sebep olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, boş zaman değerlendirme aktiviteleri insanları bulunduğu sıkıntılı koşullardan daha farklı ortamlara yönlendirmektedir. Bu tür ortamlarda, çeşitli rekreatif etkinliklerle kişi eğlenerek ve dinlenerek ruhsal tazelenme yaşamakta ve böylece rahatlayabilmektedir.
- c) İnsanı Sosyalleştirir: Birçok boş zaman değerlendirme etkinliği grupta yapıldığından kişi arkadaşlık kurarak ve toplumsal faaliyetlerde bulunarak sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Aynı zamanda ortak zevk ve hobiye sahip insanlar bir arada zaman geçirerek ilişkilerini geliştirebilmektedir.
- d) Kişisel Becerinin Gelişmesini Sağlar: Boş zaman değerlendirme etkinlikleri insanın dürtüleriyle ilişkili olmasından, bu tür etkinliklerde bulunan bireyler kendi istek, beğeni ve zevkleri doğrultusunda yaptıklarını, ürettiklerini gösterme fırsatı yakalar. Böylece kendi beceri ve yeteneklerini geliştirme fırsatı bulur. Aynı zamanda kişisel yaratıcılığını geliştirebilir.
- e) Çalışma Başarısı ve İş Verimini Artırır: İnsanların boş zamanlarında yaptıkları yenileyici etkinlikler rahatlama ve mutlu olma durumunu geliştirdiğinden iş hayatındaki verimliliklerini de artırmaktadır.
- f) Ekonomik Hareketlenmeyi Sağlar: İnsanlar boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerinde bulunurken bu faaliyetler üzerinden para harcar ve potansiyel tüketici rolünü üstlenir. Böylelikle, ekonomide hareketliliğin olumlu yönde gelişmesine yardımcı olur. Günümüzde birçok toplum devlet politikası gereği ekonomik canlanmayı sağlamak ya da geliştirmek adına insanların tüketim miktarını artırabilmek için boş zamanlarını artırma yoluna gitmektedir.
- g) İnsanı Mutlu Eder: İnsanın mutlu olması için devamlı mücadele edeceği, kişisel zevk ve beğenilerini sergileyebileceği, beceri ve yeteneklerini ortaya koyabileceği ortamlara ihtiyaç vardır. Boş zaman değerlendirme etkinlikleri de bu ortamı insana sağlamakta ve yaşam boyu devam etmesi beklenen mutluluk hissini yaşamasına

yardımcı olmaktadır. Rekreatif etkinliklerle eğlenme, dinlenme, tatmin olma, yaratma, kendini bulma, rahatlama ve mutlu olma durumlarını yaşayan insan boş zamanını iyi yönde kullanarak yaşam kalitesini artırabilir ancak tersine iyi değerlendirilememiş boş zaman ise insana kendini kötü ve yetersiz hissettirerek yaşam kalitesini düşürmektedir (Tezcan, 1993: 29-31).

2. 4. 2. Boş Zaman Değerlendirmede Etkinlik Alanları ve Çeşitleri

Boş zaman değerlendirme etkinlikleri tamamen kişiye özgü olmakla birlikte kişilerin faaliyet seçimlerini yaş, cinsiyet, medeni durum gibi kişilik özellikleri, yaşadıkları sosyal çevre, sahip oldukları imkanlar, sosyo-ekonomik durumları, zevk ve beğenileri, yetenekleri ve yaşadıkları yerin gelenek ve görenekleri belirlemede etkili olmaktadır (Karaküçük, 1997: 75).

Ayrıca ülkenin sanayileşme yapısı ve bazı devlet politikaları da boş zamanla ilgili seçimlerde rol oynamaktadır. Çünkü ülkelerin gelişmişlik ve refah düzeyleri bu konuda oldukça önemli rol oynamaktadır.

Genel başlıklar altında rekreatif etkinlik alanlarını şu şekilde gruplandırılmaktadır.

1. Müzik Uğraşları: Enstrümantal müzik çalışmaları, orkestra çalışmaları, koro toplulukları, oda müziği çalışmaları vb.
2. Dans Faaliyetleri: Folklorik danslar, sosyal danslar, modern danslar, balo etkinlikleri
3. Sanat ve küçük el becerileri: Plastik sanatlar, deri işleri, grafik sanatlar, seramik, maden işleri, fotoğrafçılık, sanatsal yazılar, dikiş ve nakış vb.
4. Spor ve oyun: Okçuluk, badminton, masa tenisi, tenis, top oyunları, eskrim, golf, eğitsel oyunlar vb.
5. Sahne çalışmaları; Oyunlar, festivaller, kulüp etkinlikleri.
6. Açık hava etkinlikleri: Kamplar, piknik, kamp ateşi ve eğlenceler, kano, balıkçılık, doğayı koruma etkinlikleri.
7. Çeşitli etkinlikler: Bahçe işleri ve çiçekçilik, tartışma ve forum, kağıt oyunları ve zihinsel oyunlar, hobi kulüpleri (Karaküçük, 1997: 77).

Turizm Bakanlığı tarafından belirlenen rekreatif etkinlik alanları ise şunlardır:

1. Deniz ve kum etkinlikleri,
2. Dağcılık ve kış sporları,

3. Tabiat ve yeşil turizmi
4. Sosyal hayat ilişkileri,
5. Kültür sanat ve elişleri (Kültür Turizm Bakanlığı, 1989: 23-24).

Boş zaman değerlendirmede tercih edilebilecek belli başlı etkinlik çeşitleri aşağıda düzenlenmiştir.

Etkinlikler

- Okuma (kitap, dergi, gazete vb.)
- Müzik dinlemek veya müzikle ilgilenmek
- Televizyon izlemek
- Sinema ve tiyatroya gitmek
- Açık alan gezintileri yapmak (çarşı, park, fuar vb.)
- Spor yapmak
- Spor faaliyetlerini izlemek (maça gitmek, bir yerde izlemek)
- El işleri ve sanatla uğraşmak
- Toplumsal fayda sağlayıcı sosyal faaliyetlerde bulunmak (kermes, dernek toplantıları, kampanyalar vb.)
- Kültürel faaliyetlere katılmak (konferansa katılmak, konsere, müzeye, kütüphaneye gitmek vb.)
- Kapalı alan faaliyetlerinde bulunmak (kahvehane, bar, cafe, eğlence merkezi gibi yerlere gitmek vb.)
- Ev ziyaretleri yapmak (ev oturması, gün toplantıları, hasta ziyareti vb.)
- Alış-veriş yapmak
- İnternet ve cep telefonu kullanmak (oyun oynamak, sörf yapmak, sosyal medya kullanmak, sanal alış-veriş yapmak vb.)
- Seyahat etmek (gezi turlarına katılmak, yeni yerler görmek vb.),
- Açık alan faaliyetlerinde bulunmak (kamp yapmak, balık tutmak, pikniğe gitmek vb.),
- Hobiyle ilgilenmek (dans etmek, örgü örmek, hobi bahçeleri ile ilgilenmek vb.)
- Tatile gitmek (kış turizmi, deniz turizmi vb.)
- Aile ile vakit geçirmek

3.BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma konusunun ve araştırma sorularının belirlenmesinin ardından, araştırmanın nasıl yapıldığı ile ilgili sorunsalların açıklandığı metot, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler anlatılmaktadır.

3. 1. ARAŞTIRMANIN METODU

Bu çalışma sosyoloji anabilim dalında yapılmış saha (betimsel) araştırmasıdır. Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin toplam sayısı İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınmış ve buna uygun örneklem oluşturularak anket hazırlanmıştır. Bu anket Nevşehir il merkezinde çalışan kadınlara yapılmış ve elde edilen veriler yine bu hedef kitlenin özelliklerini belirlemede kullanılmıştır. Kısacası bu çalışma, araştırmanın yapıldığı kitle açısından mikro-sosyolojik bir çalışmadır. Ayrıca tamamen sayısal verilerle yorumlanan bu çalışma nicel araştırma özelliği taşımaktadır.

3. 2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Bu çalışmanın evrenini Türkiye'de çalışan kadın öğretmenler oluşturmaktadır. Bu evrenin uygulanabilirliği bireysel bir araştırmacı için zaman, ekonomi ve ulaşılabilirlik bakımından sınırlılıklara sahip olduğundan buna uygun olarak örneklem Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenler olarak belirlenmiştir. Örneklem için gerekli olan Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin toplam sayısı Nevşehir Milli Eğitim Müdürlüğü insan kaynakları bölümünden alınmış ve bu sayının oranı istatistiksel olarak belirlenerek hedef kitle sayısı oluşturulmuştur. Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmen sayısı 1002 olarak saptanmıştır. Araştırmanın güvenilirliğinin yüksek olması için, hedef kitle sayısının “% 5 hata payı ile örnekleme hesaplandığında 278 kişiyle” anket çalışmasının yapılması gerektiği bulunmuş ancak geçersiz sayılması muhtemel olabilecek anketler düşünüldüğünde anket uygulanacak kişi sayısı 300'e çıkarılmıştır (Baş, 2008: 41). Bu sonuca göre, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Nevşehir il merkezinde farklı okullarda ve farklı kademelerde çalışan 300 kadın öğretmene anket uygulanmıştır.

3. 3. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN TOPLANMASI

Yapılan araŐtırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket 3 bۆlümde oluşmaktadır. İlk bۆlüm katılımcıların demografik özelliklerinin tespiti için düzenlenmiştir. İkinci bۆlümde katılımcıların boş zamanları ile ilgili kişisel edinimleri ile ilgilidir. Üçüncü bۆlüm katılımcıların yaptıkları ve imkanları olursa yapmak isteyecekleri boş zaman etkinliklerinin belirlenmesine yönelik hazırlanmıştır. Anket Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, Nevşehir il merkezinde çalışan 300 kadın öğretmene uygulanmıştır. Bu anket uygulanırken basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

3. 4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ANALİZİ

Uygulanan ankete verilen cevaplar SPSS (1).15 programına girilmiŐ ve bu yolla veriler elde edilmiştir. Ortaya çıkan verilerle yine SPSS (1). 15 programı kullanılarak tablo ve grafikler oluşturulmuştur.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın amacına yönelik düzenlenen anket Nevşehir İl Merkezinde Çalışan 1002 kadın öğretmen örnekleminin içinden 300 tanesine uygulanmış ve analizleri aşağıda belirtilen başlıklar altında toplanarak sunulmuştur.

4. 1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİN YORUMLANMASI

Bu bölümde, anket sorularına verilen cevaplar doğrultusunda katılımcıların demografik özellikleri incelenerek çalışma konusu kapsamında yorumlanmaktadır.

Tablo 4. 1. Katılımcıların Yaşları

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
21-30	85	28,3	28,3	28,3
31-40	138	46,0	46,0	74,3
41-50	61	20,3	20,3	94,7
51 ve üstü	16	5,3	5,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Ankete katılan kadın öğretmenlerin % 46'sı 31-40 yaş , %28,3'ü 21-30 yaş, %20,3'ü 41-50 yaş ve %5,3'ü de 51 ve üstü yaş aralığındadır. Katılımcıların yaklaşık %75'i 21 ve 40 yaş aralığındadır.

Tablo 4. 2. Katılımcı öğrenim durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kayıp değer	,00	1	,3	,3
Ön lisans	10	3,3	3,3	3,3
Lisans	264	88	88	93,3
Lisansüstü	22	7,3	7,3	99,0
Doktora	3	1,0	1,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Katılımcıların öğretmen olması eğitim durumlarının en az ön lisans mezunu olmalarını gerektirdiğinden anket sorusu buna göre düzenlenmiş ve ön lisanstan daha düşük

eğitim seviyesi belirtilmemiştir. Katılımcıların cevaplarına bakıldığında % 88 sonucuyla büyük çoğunluğunun lisans mezunu olduğunu ve % 3,3'ünün ön lisans mezunu olduğunu görmekteyiz. Geçerli 299 cevap arasından 22 kişinin lisansüstü eğitimi tamamladığı ve sadece 3 kişinin doktora mezunu olduğu görölmektedir. Bu, kadın öğretmenlerin çoğunun lisans eğitimlerinden sonra bir üst eğitime devam etmediklerini göstermektedir.

Tablo 4. 3. Katılımcı medeni durum

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kayıp değer	8	2,7	2,7	2,7
Evli	257	85,6	85,6	88,3
Bekar	35	12,7	12,7	100

Katılımcıların medeni durumları ile ilgili cevaplara bakıldığında, % 85,6'sının ' ünün evli % 12,7'sinin de bekar olduğu görölmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun evli olması buldukları yaş grupları ile yakından ilgili olmakla birlikte, evli ile bekar olanlar arasındaki farkın bu kadar yüksek olması toplumda evlenme oranının yüksek olduğu algısını desteklemektedir.

Tablo 4. 4. Ailenin aylık geliri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Kayıp değer	4	1,3	1,3	1,3
2500-4000	65	21,7	21,7	23,0
4001-6000	96	32,0	32,0	55,0
6001-8000	38	12,7	12,7	67,7
8001-10.000	61	20,3	20,3	88,0
10.000 üstü	36	12,0	12,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Kadın öğretmenler üzerinde yapılan ankette aylık gelir tespiti için sorulan anket sorusu 2500- 10000 ve üstü aralığında sorulmuştur. Katılımcıların % 50,3'ü ailesinin aylık gelirinin 8001-10000 TL, % 28,3'ü 6001-8000 TL, % 10'u 4001-6000 TL, % 5'i 10.000 TL üstü ve % 3,3'ü de 2500-4000 TL aralığında olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu evli olduğundan ve eşlerinin de çalıştığı

düşünüldüğünde gelir durumlarının 6.000 ve 10.000+ TL aralığında olması beklenen bir sonuçtur.

Tablo 4. 5. Katılımcı sahip olunan çocuk sayısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	2	,7	,7	,7
yok	43	14,3	14,3	15,0
1 tane	57	19	19	34,0
2 tane	160	53,3	53,3	87,3
3 tane	37	12,3	12,3	99,7
4 ve üzeri	1	,3	,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Katılımcıların sahip olunan çocuk sayısı değerlerine bakıldığında % 53,3'ünün 2, % 19'unun 1, % 12,6 'sının da 3 ve üzeri çocuk sahibi olduğu görülmektedir. % 14,3'ünün de çocuk sahibi olmadığı sonucuna varılmaktadır. Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere katılımcıların % 11'inin bekar olduğu düşünülürse bu beklenen bir sonuçtur. Katılımcıların yarısından fazlasının 2 çocuğa sahip olması aile planlamasının yapıldığını göstermektedir. Katılımcıların çalışan kadın olmaları ve eğitim seviyelerinin yüksek olması bu durumun sebebi olarak yorumlanabilir.

Tablo 4. 6. Katılımcı haftalık ders yükü

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	1	,3	,3	,3
10-15	57	19,0	19,0	19,3
16-21	115	38,3	38,3	57,7
22-30	106	35,3	35,3	93,0
31 ve üstü	21	7,0	7,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Katılımcıların haftalık ders yükleri, boş zamanlarının çalışma zamanlarına olan oranını belirlemede önemli olduğundan bu anket sorusu sahip olunan boş zaman konusunda da fikir sahibi olmamıza yardımcı olacaktır. Veriler incelendiğinde, katılımcıların %38,3'ünün 16-21 saat, % 35,3'ünün 22-30 saat, % 19'unun 10-15 saat ve % 7'sinin ise 31 ve üstünde saat haftalık ders yüküne sahip olduğu görülmektedir.

katılımcıların yaklaşık % 75'i ortalama olarak adlandırılabilir ders yüküne sahip olduğundan yaşamlarında yeterli boş zamana sahip olma ihtimalinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, % 19'unun haftalık zorunlu ders saatlerini tamamladıkları görülmektedir. Bu da, çalışma dışı zamanlarını iyi organize edebildikleri takdirde olabildiğince fazla boş zamana sahip olabileceklerini göstermektedir.

4. 2. BOŞ ZAMAN KAVRAMI VE ALGISI İLE İLGİLİ MADDELERİN YORUMLANMASI

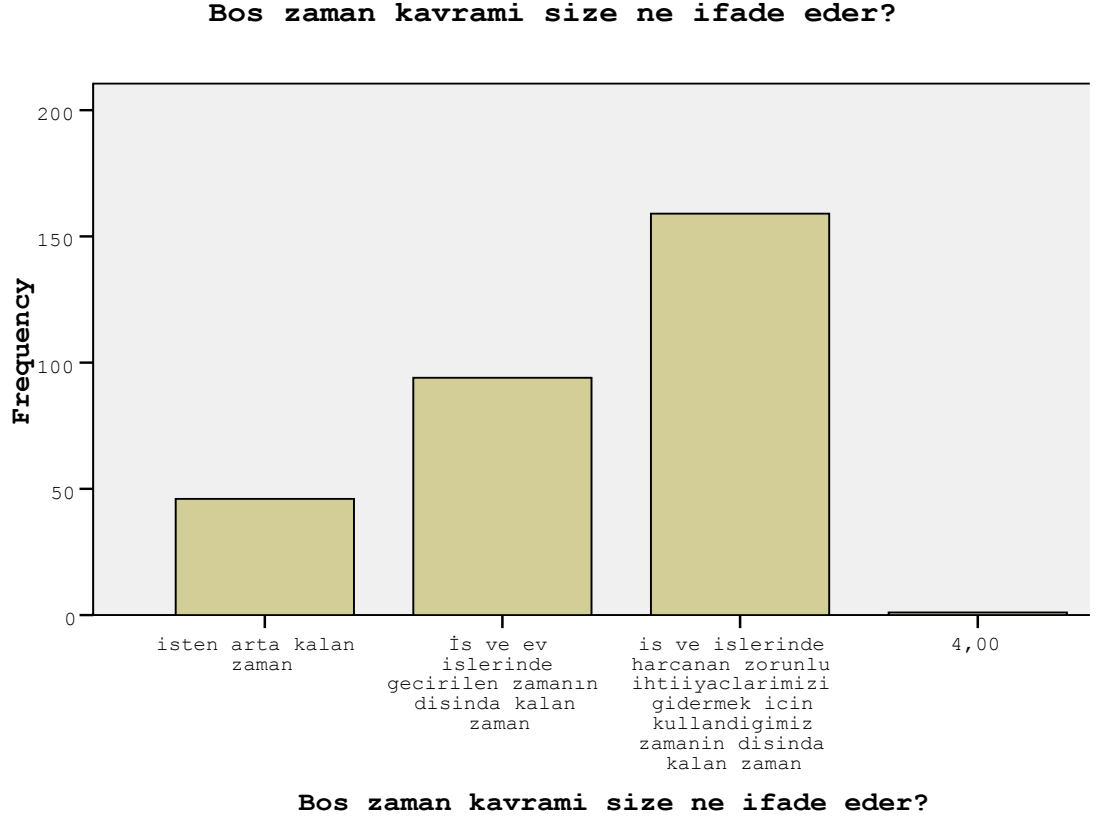
Bu bölümde, anketteki boş zaman kavramı ve bu kavramın katılımcılar tarafından nasıl algılandığı ile ilgili veriler ortaya konmaktadır. Ayrıca katılımcıların ne kadar boş zamana sahip oldukları ile ilgili verilere değinilmektedir.

Tablo 4. 7. Katılımcı boş zaman kavramı algısı

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
İsten arta kalan zaman	46	15,3	15,3	15,3
İş ve ev işlerinde geçirilen zamanın dışında kalan zaman	94	31,3	31,3	46,7
İs ve ev işlerinde harcanan zorunlu ihtiyaçlarımızı gidermek için kullandığımız zamanın dışında kalan zaman	159	53,0	53,0	99,7
Total	300	100,0	100,0	

Boş zaman kavramını insanların nasıl algıladıklarını belirlemek için sorulan bu anket sorusunun verileri analiz edildiğinde, katılımcıların % 53'ünün boş zamanla ilgili olarak, iş ve ev işlerinde harcanan, zorunlu ihtiyaçlarımızı gidermek için kullandığımız zamanın dışında kalan zaman algısına sahip olduğu görülmektedir. % 46,6 oranıyla insanların aslında boş zaman kavramının tam karşılığını bilmedikleri işten arta kalan bütün zamanın boş zaman olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuca bakarak, insanlara boş zamanlarıyla ilgili sorular sorulduğunda neden birçoğunun boş zamana sahip olmadıklarını düşünüyor olmalarını açıklamaktadır. Çalışma dışı zamanlarında ev işleri ve zorunlu işlerle meşgul olduklarından ihtiyaç

duydıkları boş zamanı organize etmede sıkıntı yaşıyor olmaları bu sonuca göre muhtemel görünmektedir.

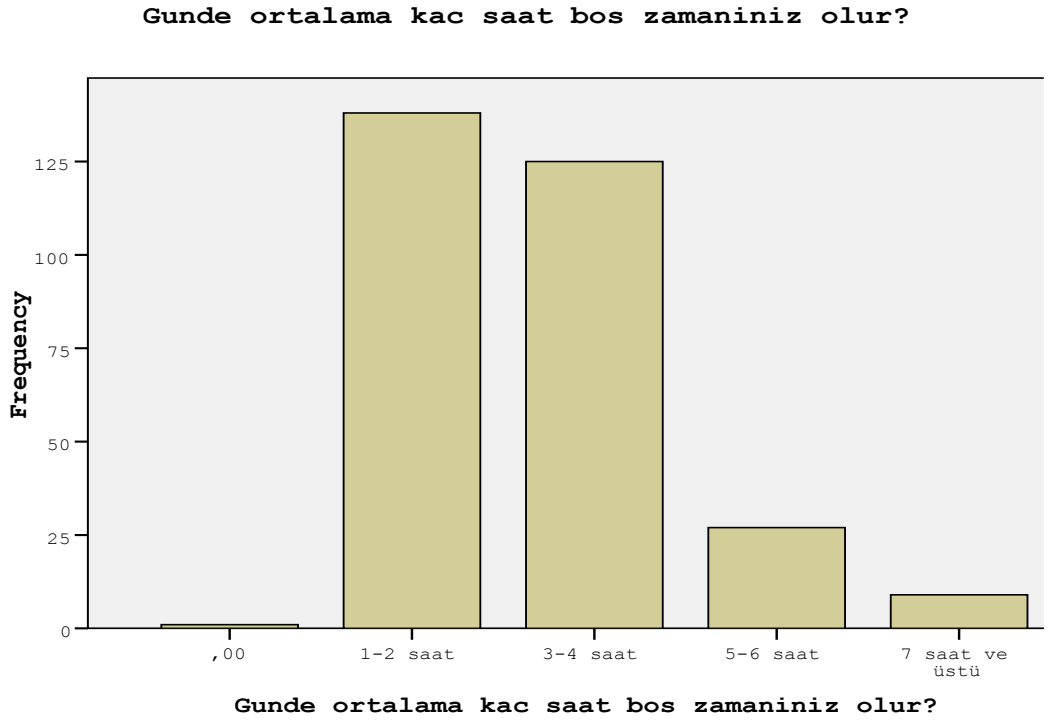
Şekil 4. 1. Katılımcı boş zaman algısı grafiği

Tablo 4. 8. Katılımcı günlük ortalama boş zaman

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	1	,3	,3	,3
1-2 saat	138	46,0	46,0	46,3
3-4 saat	125	41,7	41,7	88,0
5-6 saat	27	9,0	9,0	97,0
7 saat ve üstü	9	3,0	3,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Günde kaç saat boş zamanınız olur sorusuna verilen cevaplara bakıldığında katılımcıların % 46'sı 1-2 saat, % 41,7'si 3-4 saat, % 9'u 5-6 saat ve % 3'ü 7 veya daha fazla saat boş zamana sahip olduklarını ifade etmektedirler. Veri analizlerine bakılarak günlük sahip olunan boş zaman saatlerinin medeni durumla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Çocuk ve ev işleriyle meşgul olma süresi evli kadınlarda daha fazla olması beklendiğinde katılımcıların % 90'nına yakını günlük boş zaman sürelerinin 1 ile 4 saat arasında olduğunu ifade etmektedir.

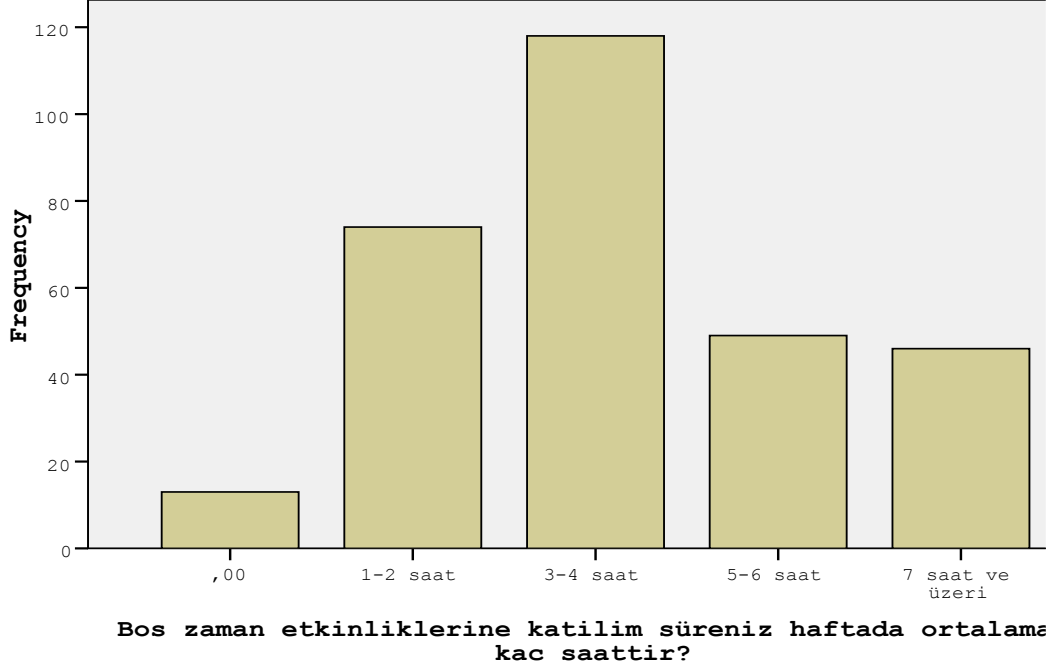
Şekil 4. 2. Katılımcı günlük ortalama boş zaman grafiği

Tablo 4. 9. Haftalık boş zaman etkinliklerine katılım süresi

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	13	4,3	4,3	4,3
1-2 saat	74	24,7	24,7	29,0
3-4 saat	118	39,3	39,3	68,3
5-6 saat	49	16,3	16,3	84,7
7 saat ve üzeri	46	15,3	15,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Sahip olunan boş zaman sürelerinde katılımcıların haftalık boş zaman etkinliklerine katılım süreleri değerlendirildiğinde % 39,3'ü 3-4 saat, %24,7' si 1-2 saat, %16,3'ü 5-6 saat ve %15,3'ü de 7 saat ve üzerinde bu tür etkinliklere katıldıklarını ifade etmektedirler. Bu sonuca bakıldığında, insanların boş zaman ve boş zaman değerlendirme etkinlikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespiti yapılabilir. Çünkü, sayısal değerler incelendiğinde bir kişinin günde en az 1-2 saat boş zamana sahip olduğu düşünüldüğünde haftalık 1-2 veya 3-4 saat cevabını veren katılımcıların boş zaman kavramını olduğundan farklı algıladıkları sonucuna varılabilir. Ayrıca, boş zaman etkinliklerinin çoğu zaman ev dışında yapılan aktiviteler olarak algılanıyor olması da muhtemeldir. Örneğin, evde yalnız ya da aile üyeleri ile birlikte televizyon izlemek ya da cep telefonu ile uğraşmak çoğu zaman insanlar tarafından boş zamanı değerlendirme etkinliği olarak algılanmayabilmektedir.

Bos zaman etkinliklerine katilim süreniz haftada ortalama kac saattir?

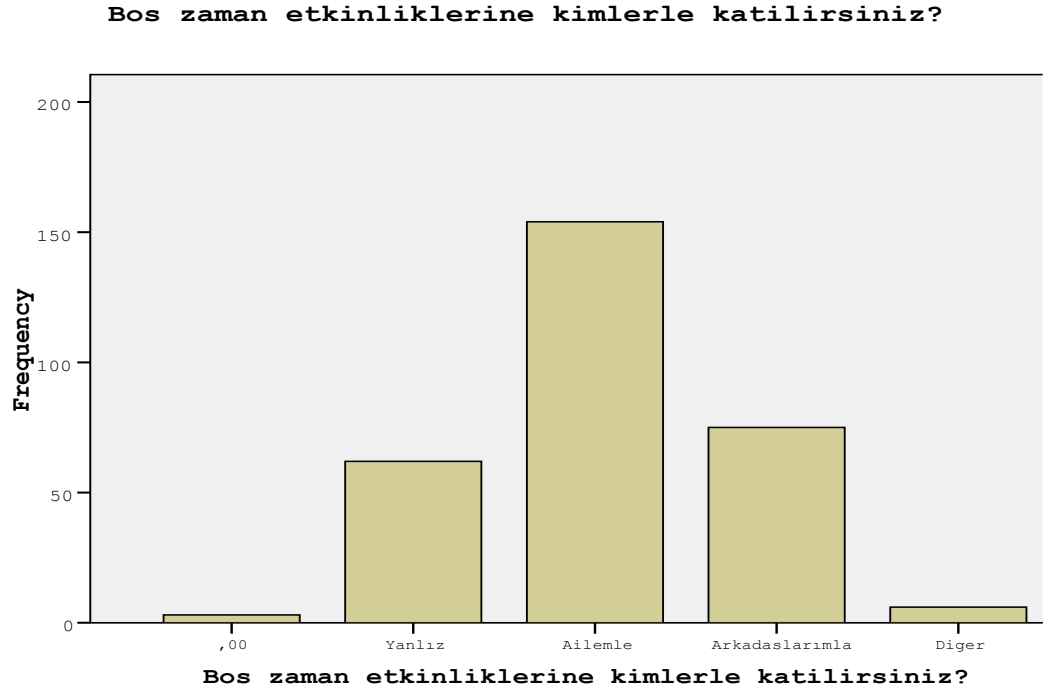
Şekil 4. 3. Haftalık boş zaman etkinliklerine katılım süresi grafiği

Tablo 4. 10. Boş zaman etkinliklerine katılım (hangi kişilerle?)

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	3	1,0	1,0	1,0
Yalnız	62	20,7	20,7	21,7
Ailemle	154	51,3	51,3	73,0
Arkadaşlarımla	75	25,0	25,0	98,0
Diğer	6	2,0	2,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

Boş zaman etkinliklerine kimle katılırsınız sorusuna % 52,3 oranında ailemle cevabı verilirken, %25 oranında arkadaşlarımla ve % 20,7 oranında da yalnız cevabı verilmiştir. Buradan katılımcıların %80'ine yakınının boş zamanlarını gruba dayalı

olarak değerlendirdikleri çıkarımını yapabiliriz. Katılımcıların çoğunun evli olduğunu düşünecek olursak, boş zamanlarını aileleri ile geçiriyor olmaları oldukça doğal bir sonuçtur.

Şekil 4. 4. Boş zaman etkinliklerine katılım grafiği

4. 3. BOŞ ZAMANLARIN KULLANIMI VE REKREASYON ALANLARI İLE İLGİLİ MADDELERİN YORUMLANMASI

Bu bölümde, katılımcıların boş zaman kullanımları ve mevcut rekreasyon alanları ile ilgili sorulara verilen cevaplar incelenmektedir.

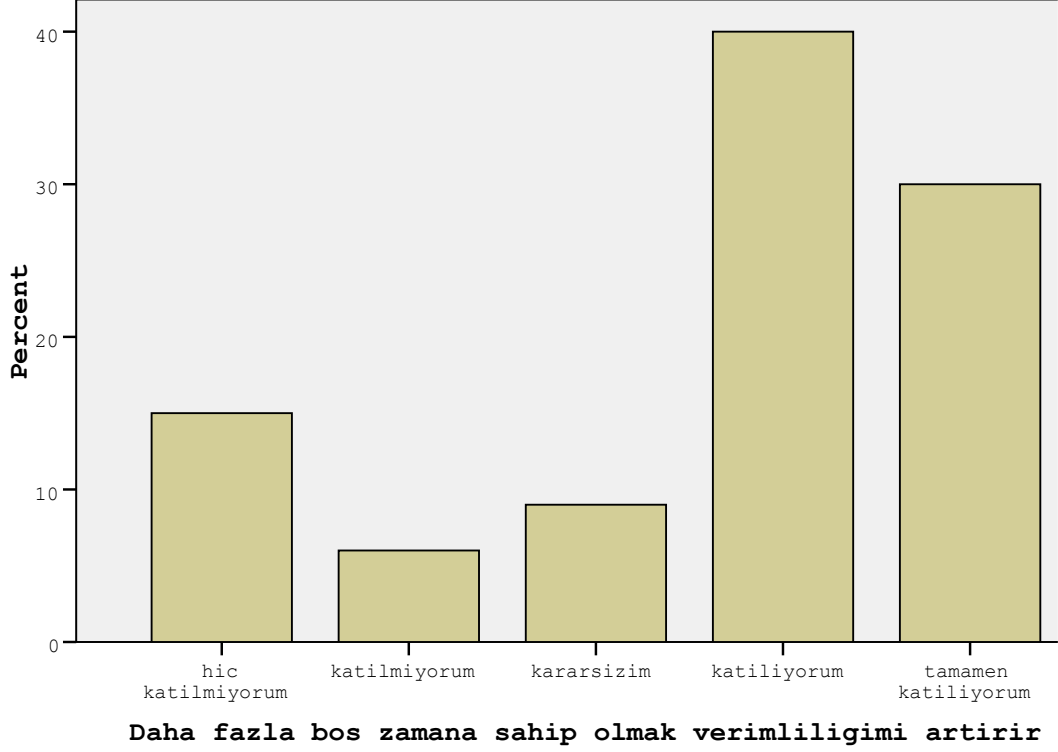
Tablo 4. 11. Boş zaman ve verimlilik

Daha fazla zamana sahip olmak verimliliğimi artırır

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	45	10,7	15,0	15,0
Katılmıyorum	18	4,3	6,0	21,0
Kararsızım	27	6,4	9,0	30,0
Katılıyorum	120	28,4	40,0	70,0
Tamamen katılıyorum	90	21,3	30,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

5’li Likert Ölçeği kullanılarak “daha fazla boş zamana sahip olmak verimliliğimi artırır” şeklinde hazırlanan önerme sorusuna katılımcıların % 40’ı katılıyorum, % 30’u tamamen katılıyorum, % 15’i hiç katılmıyorum, % 6’sı katılmıyorum ve son olarak % 9’u da kararsızım cevabını vermiştir. Katılımcıların % 70’i daha fazla boş zamana sahip olmanın verimliliklerini artıracaklarını düşünmekte ve bir bakıma mevcut boş zamanlarının artırılmasının faydalı olacağını düşünmektedir. Bunun aksine % 30’luk bir katılımcı kitlesi de daha fazla boş zamana sahip olmanın verimliliklerini artıracakları konusunda ya kararsız kalmış ya da böyle bir durumun kendileri için geçerli olmadığını ifade etmiştir. Olumsuz cevap veren katılımcıların sahip oldukları mevcut boş zamanlarının verimlilikleri üzerinde bir etkisinin olmadığını düşünceleri iki şekilde yorumlanabilir. İlki, bu kişilerin boş zamanlarını değerlendirmede etkili ve verimliliği artırıcı yönde etkinliklerde bulunmadıklarından boş zamanın kendi performanslarını etkilemediğini düşüyor olmalarıdır. İkincisi ise, çalışma saatlerinin azlığı nedeniyle yeterli dinlenme ve rahatlamaya vakit ayırabildiklerinden “daha fazla” boş zamana ihtiyaç duymamaları olarak yorumlanabilir.

Daha fazla bos zamana sahip olmak verimlilikimi arttirir

Şekil 4. 5. Boş zaman ve verimlilik grafiği

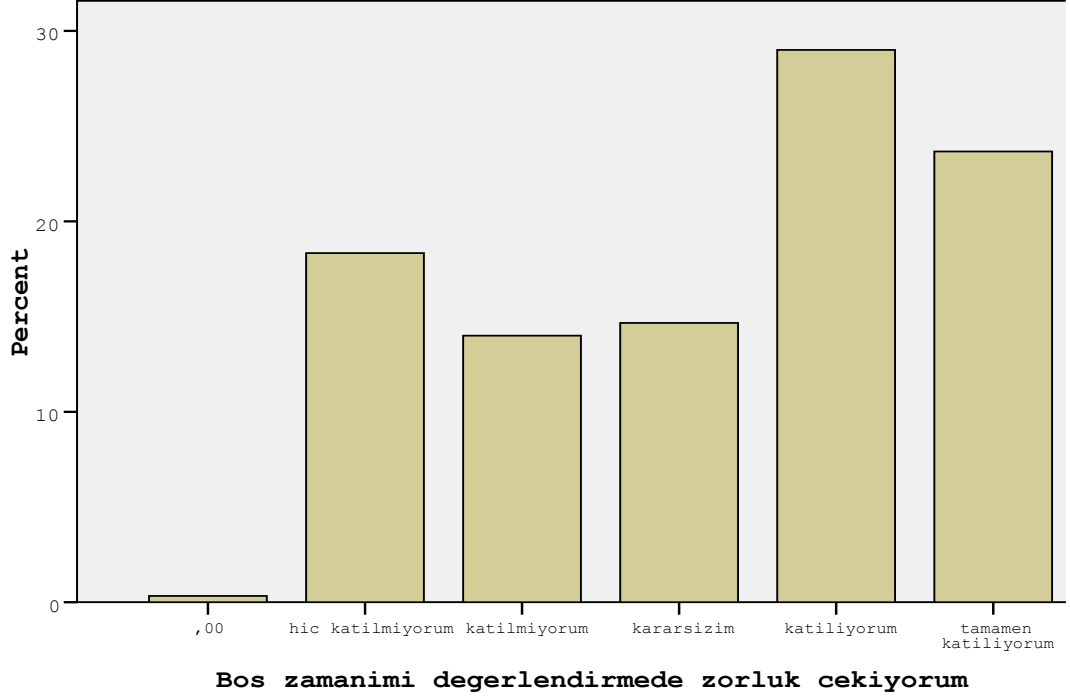
Tablo 4. 12. Boş zaman değerlendirmede zorluk çekme durumu

Bos zamanımı değerlendirmede zorluk çekiyorum

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	1	,2	,3	,3
Hiç katılmıyorum	55	13,0	18,3	18,7
Katılmıyorum	42	10,0	14,0	32,7
Kararsızım	44	10,4	14,7	47,3
Katılıyorum	87	20,6	29,0	76,3
Tamamen katılıyorum	71	16,8	23,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Boş zamanımı değerlendirmede zorluk çekiyorum önermesinin karşılığı olarak, katılımcıların % 29'u katılıyorum, % 23,7'si tamamen katılıyorum, % 32,3'ü hiç katılmıyorum ve katılmıyorum, % 14,7'si ise kararsızım cevabını vermiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının boş zamanlarını değerlendirmede zorluk çekiyor olması, bu kişilerin boş zamanlarında kendi kişisel zevk ve yeteneklerine hitap eden etkinlikleri bir sebeple yapamıyor olmalarını düşündürmektedir. Bu kişiler kendilerine uygun boş zaman etkinliği bulma konusunda farkındalıklarını geliştirememiş olmakla birlikte yaşadıkları yerin olumsuz koşulları veya rekreasyon alanlarının yetersizliği nedeniyle boş zamanlarını değerlendirme konusunda zorluk çekiyor olabilir. Bu orana kararsız kişiler de dahil edildiğinde katılımcıların yarıya yakınının bu konuda zorluk çektiğini görmekteyiz ve bu da oldukça yüksek bir oran olmakla birlikte Nevşehir ilinde kadın öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmesine yardımcı olabilecek rekreasyon alanlarının veya rekreasyonel etkinliklerin yetersiz olabileceği konusunda ihtimaller güçlenmektedir. % 23'lük bir kesimin de boş zamanlarını değerlendirebilecekleri etkinlikleri ve alanları bulmada zorluk çekmedikleri görülmektedir.

Bos zamanimi degerlendirmede zorluk cekiyorum

Şekil 4. 6. Boş zamanı değerlendirmede zorluk çekme durumu grafiği

Tablo 4. 13. Boş zaman etkinliğine katılım ve stres düzeyi

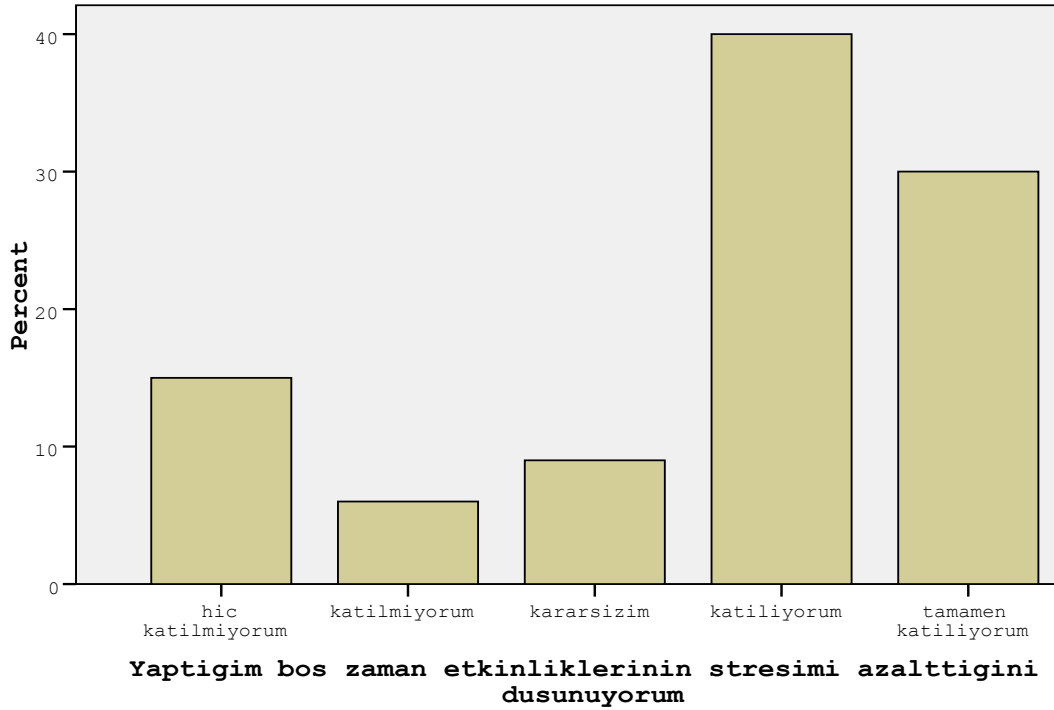
Yaptığım bos zaman etkinliklerinin stresimi azalttığını düşünüyorum

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	45	10,7	15,0	15,0
Katılmıyorum	18	4,3	6,0	21,0
Kararsızım	27	6,4	9,0	30,0
Katılıyorum	120	28,4	40,0	70,0
Tamamen katılıyorum	90	21,3	30,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Yaptığım boş zaman etkinliklerinin stresimi azalttığını düşünüyorum maddesine ilişkin, katılımcıların % 70'i katıldığını ifade ederken, % 21'i katılmadığını ve % 9'u bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yarısının boş zaman etkinliklerinin streslerini azalttığını düşünmesi boş zamanın verimliliği açısından oldukça önemlidir ve araştırma soruları bağlamında beklenen bir sonuçtur. Ancak, günümüzde iş yaşantısının ve günlük zorunlulukların insan üzerinde yarattığı stresin sadece boş zaman etkinlikleri ile giderilmesinin bütün bireyler için çok da mümkün olmadığı katılımcıların % 20'sinin verdiği olumsuz cevapla ortaya konmaktadır. Kaldı ki, 21. Yüzyılda adeta sıradan bir sıfat haline gelen “işkolik” insanlar için boş zamanlar ve bu zamanın nasıl değerlendirileceği ile ilgili sorular ayrıca bir stres unsuru olabilmektedir.

Yaptığım boş zaman etkinliklerinin stresimi azalttığını düşünüyorum

Şekil 4. 7. Boş zaman etkinliklerine katılım ve stres düzeyi grafiği

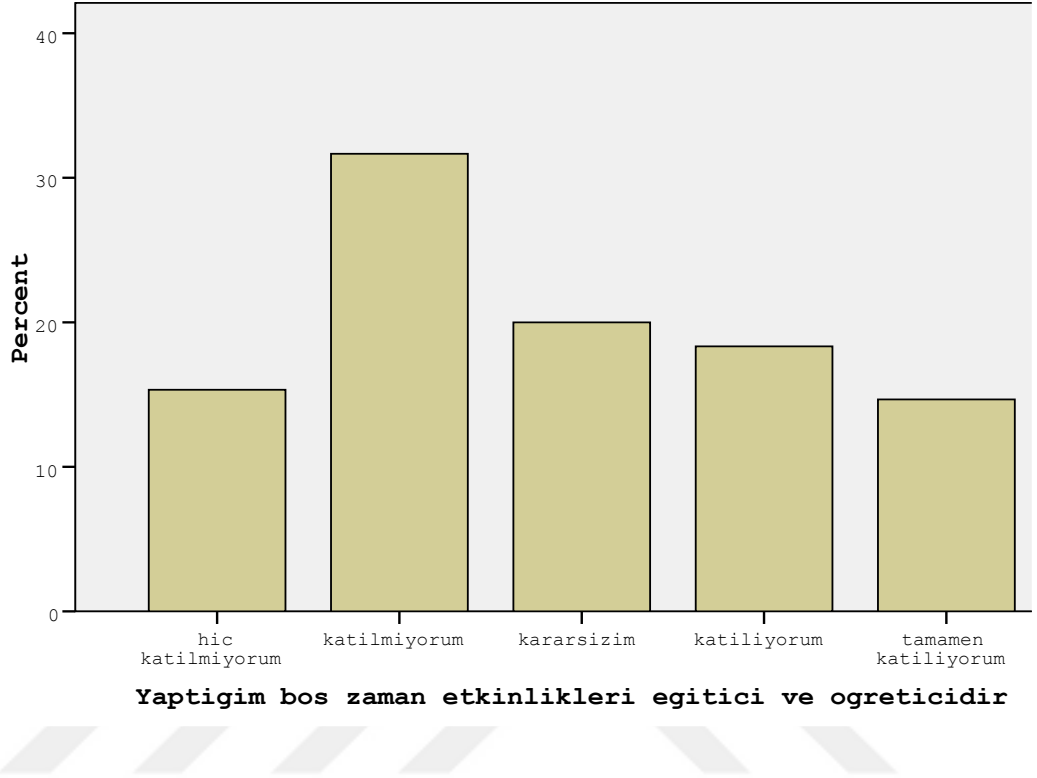
Tablo 4. 14. Boş zaman etkinliğinin eğiticilik ve öğreticilik özelliği

Yaptığım boş zaman etkinlikleri eğitici ve öğreticidir

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	46	10,9	15,3	15,3
Katılmıyorum	95	22,5	31,7	47,0
Kararsızım	60	14,2	20,0	67,0
Katılıyorum	55	13,0	18,3	85,3
Tamamen katılıyorum	44	10,4	14,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 33'ü yaptıkları boş zaman etkinliklerinin eğitici ve öğretici olduğunu düşünmekteyken, % 47'si de bunun aksini ifade etmektedir. % 20 oranında da katılımcılar kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu veriler, kadın öğretmenlerin yaptıkları boş zaman etkinliklerinin düşük oranda eğiticilik ve öğreticilik özelliği taşıdığı sonucunu ortaya koymaktadır. Mesleği tamamen eğitim ve öğretim ile ilgili olan hedef kitlenin boş zamanlarını bu yönde değerlendirmemeleri de ironik bir yorum ortaya koymaktadır. Mikro düzeyde, mesleki bir bıkkınlık olabileceği ihtimali üzerine düşünülebilir olsa da makro düzeyde incelenmesi gereken toplumsal bir noksanlığın var olabileceği fikrini de ortaya çıkarmaktadır.

Yaptığım boş zaman etkinlikleri eğitici ve öğreticidir

Şekil 4. 8. Boş zaman etkinliğinin eğitcilik ve öğreticilik özelliği grafiği

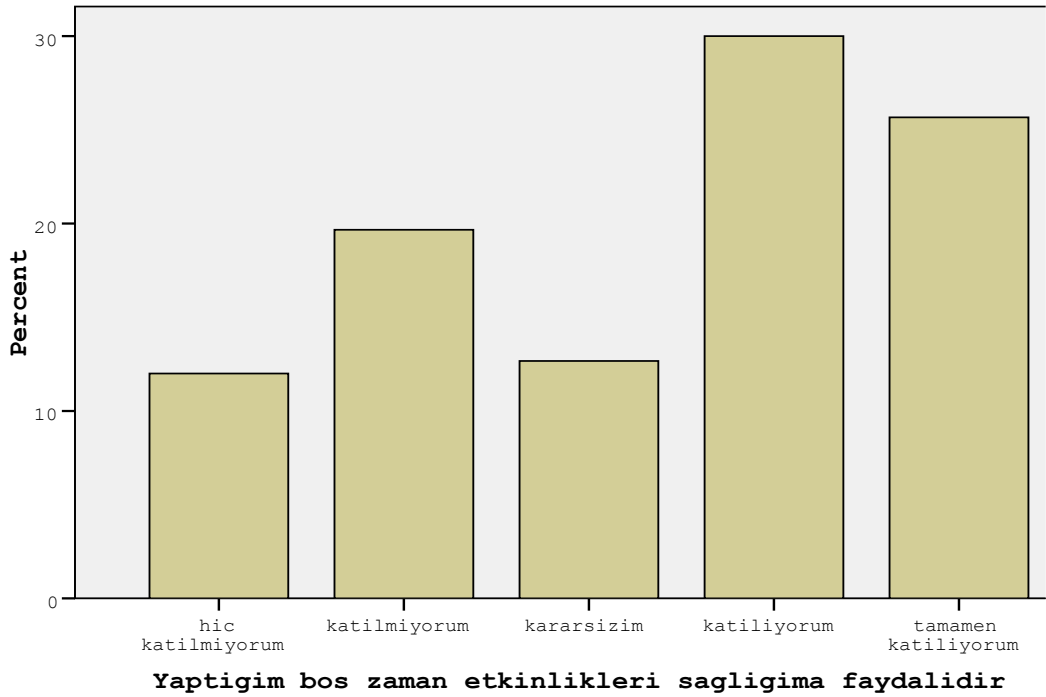
Tablo 4. 15. Boş zaman etkinliklerinin sağlığa faydası

Yaptığım boş zaman etkinlikleri sağlığıma faydalıdır

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	36	8,5	12,0	12,0
Katılmıyorum	59	14,0	19,7	31,7
Kararsızım	38	9,0	12,7	44,3
Katılıyorum	90	21,3	30,0	74,3
Tamamen katılıyorum	77	18,2	25,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Yaptığım boş zaman etkinlikleri sağlığıma faydalıdır önermesine karşılık olarak, katılımcıların % 55,7'si katılıyorum veya tamamen katılıyorum, % 31,7'si katılmıyorum veya hiç katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu veriden yola çıkarak, katılımcıların % 55,7 oranında rekreasyon faaliyetlerine katılıyor olmaları ihtimalini yüksek oranda desteklemektedir. Bu da, katılımcıların boş zaman değerlendirme aktivitelerinden pozitif yönde faydalandıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, büyük çerçeveden bakacak olursak rekreasyon faaliyetlerinin ortaya çıkış amacına uygun şekilde, toplumsal düzeyde fayda sağlayabilmesine somut bir örnek oluşturmaktadır. % 31,7'lik katılımcı kitlesinin bu durumun aksine, sağlıklarına fayda sağlayabilecekleri rekreasyon faaliyetlerinde bulunmadıkları ve bu alanda sunulan olanaklardan yararlanmadıkları fikrine ulaşılmaktadır.

Yaptığım bos zaman etkinlikleri sagligima faydalidir

Şekil 4. 9. Boş zaman etkinliklerinin sağlığa faydası grafiği

Tablo 4. 16. Boş zaman etkinlikleri ve mutluluk durumu

Yaptığım boş zaman etkinlikleri beni mutlu eder

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	9	2,1	3,0	3,0
Katılmıyorum	17	4,0	5,7	8,7
Kararsızım	48	11,4	16,0	24,7
Katılıyorum	111	26,3	37,0	61,7
Tamamen katılıyorum	115	27,3	38,3	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 75,3'ü yaptıkları boş zaman etkinliklerinin kendilerini mutlu ettiğini ifade etmiştir. Bu oran hedef kitlenin $\frac{3}{4}$ 'üne tekabül etmekte ve beklenen bir sonuç ortaya koymaktadır. % 25'lik kesimin bu konuda olumsuz cevap vermesi veya kararsızlık yaşaması mutluluk kavramının tamamen soyut ve kolay ölçülemez bir kavram olmasıyla yakından ilgilidir. Ayrıca yaşamlarında birçok farklı sebepten kaynaklanan problemlerin insanlar üzerinde aşılamaz engeller teşkil edebileceği durumu da söz konusudur.

Yaptığım boş zaman etkinlikleri beni mutlu eder

Şekil 4. 10. Boş zaman ve mutluluk durumu grafiği

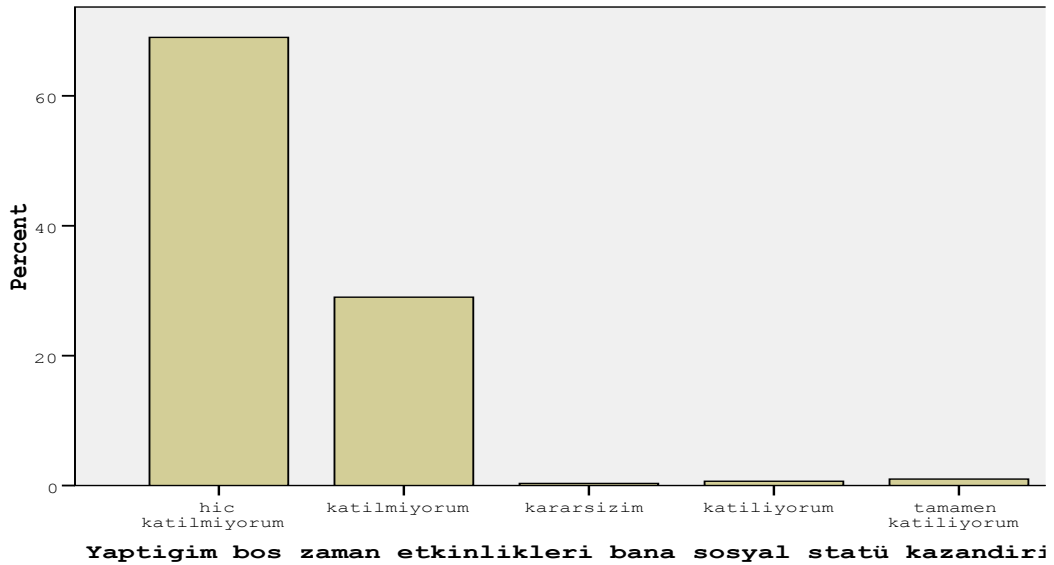
Tablo 4. 17. Boş zaman etkinliği ve sosyal statü kazanma

Yaptığım boş zaman etkinlikleri bana sosyal statü kazandırır

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	207	49,1	69,0	69,0
Katılmıyorum	87	20,6	29,0	98,0
Kararsızım	1	,2	,3	98,3
Katılıyorum	2	,5	,7	99,0
Tamamen katılıyorum	3	,7	1,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Yaptığım boş zaman etkinlikleri bana sosyal statü kazandırır maddesine, yaklaşık % 98 oranında katılımcılardan katılmıyorum ve hiç katılmıyorum cevabı verilmiştir. 300 kişi içinden yalnızca 5 kişi boş zaman etkinliklerinin kendilerine statü kazandırdığını ifade etmiştir. Bu sonuca bakarak, boş zaman etkinliklerinin hedef kitle üzerinde statü kazanmaları ile ilgili pozitif bir bağ olduğunu söylemek mümkün değildir. Ayrıca, bu kitle için boş zaman değerlendirme etkinlikleri seçmede statü olgusunun kıstas olarak belirlenmediği yorumu yapılabilir.

Yaptığım boş zaman etkinlikleri bana sosyal statü kazandırır

Şekil 4. 11. Boş zaman etkinliği ve sosyal statü kazanma grafiği

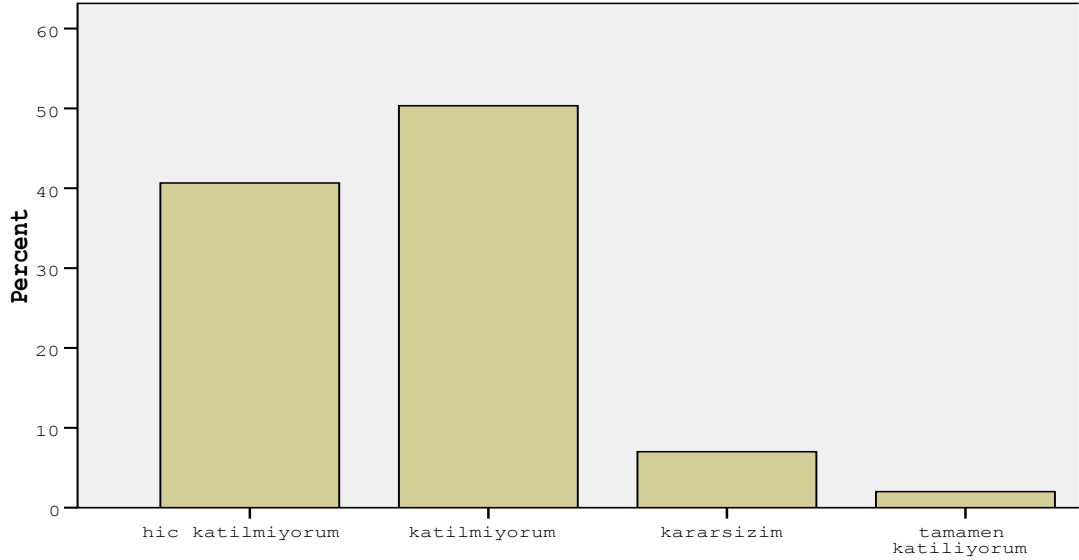
Tablo 4. 18. Yaşanılan şehirdeki yeterli açık alan

Yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli açık alan vardır

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	122	28,9	40,7	40,7
Katılmıyorum	151	35,8	50,3	91,0
Kararsızım	21	5,0	7,0	98,0
Katılıyorum	6	1,4	2,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Bu çalışmadaki birçok anket sorusunun bağlayıcısı olan bu maddede katılımcılara “yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli açık alan vardır” şeklinde sunulan önermeye, % 2 oranında katılıyorum, % 91 oranında ise katılmıyorum ve hiç katılmıyorum cevabı verilmiştir. Buna göre, katılımcıların çoğu Nevşehir ilinde yeterli açık alanın bulunmadığı konusunda hemfikirdir. Bu da, sosyolojik olarak toplumsal fayda sağlayabilecek bir önerinin geliştirilmesi için zemin hazırlayacak önemli bir veri olarak yorumlanabilir.

Yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli açık alan vardır

Yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli açık alan vardır

Şekil 4. 12. Yaşanılan şehirdeki yeterli açık alan grafiği

Tablo 4. 19. Yaşanılan şehirdeki yeterli sosyal tesis

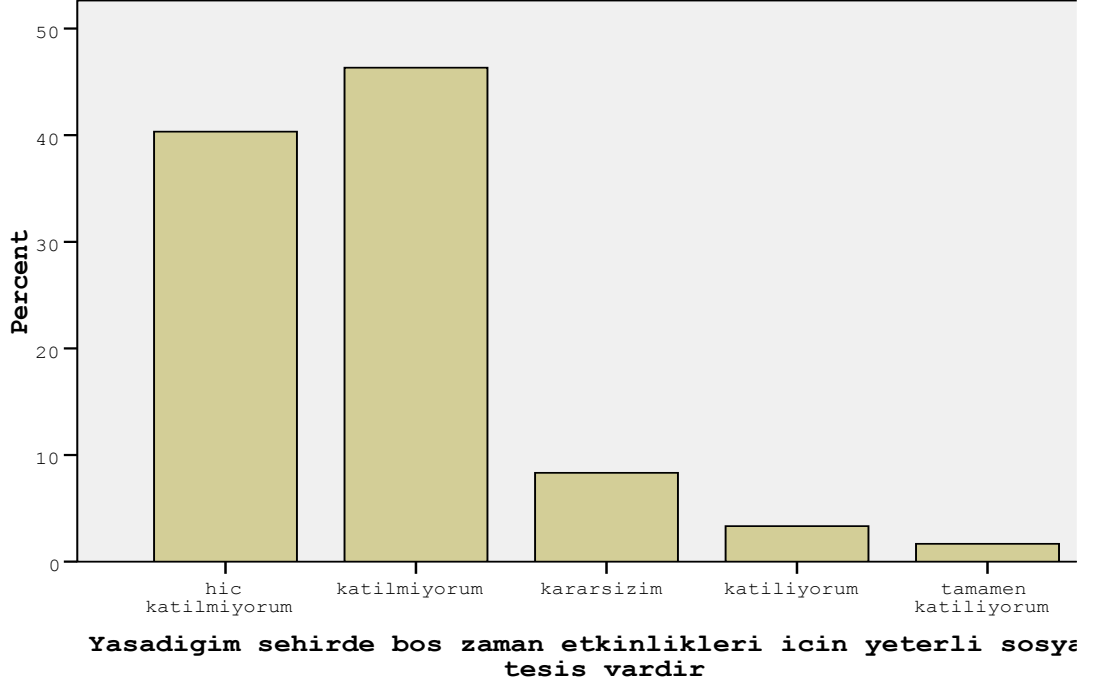
Yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli sosyal tesis vardır

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	121	28,7	40,3	40,3
Katılmıyorum	139	32,9	46,3	86,7
Kararsızım	25	5,9	8,3	95,0
Katılıyorum	10	2,4	3,3	98,3
Tamamen katılıyorum	5	1,2	1,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Yine benzer şekilde, “yaşadığım şehirde boş zaman etkinlikleri için yeterli sosyal tesis vardır” maddesine ilişkin, katılımcıların % 86,6’sı katılmıyorum ve hiç katılmıyorum cevabını verirken, % 5’i de katılıyorum ve tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. Bu sonuca göre, katılımcıların çoğu yeterli sosyal tesis olmadığını düşünmektedir. Daha önce sonuçları yorumlanmış olan bir maddede katılımcıların % 54’ünün boş zamanlarını değerlendirmede zorluk çekmelerinin sebeplerinden bazılarının yeterli alanların olmaması ihtimali düşünülmüştür. Bu sonuç, daha önceki ihtimali doğrular niteliktedir.

Yasadigim şehirde bos zaman etkinlikleri icin yeterli sosyal tesis vardir

Şekil 4. 13. Yaşanılan şehirdeki yeterli sosyal tesis grafiği

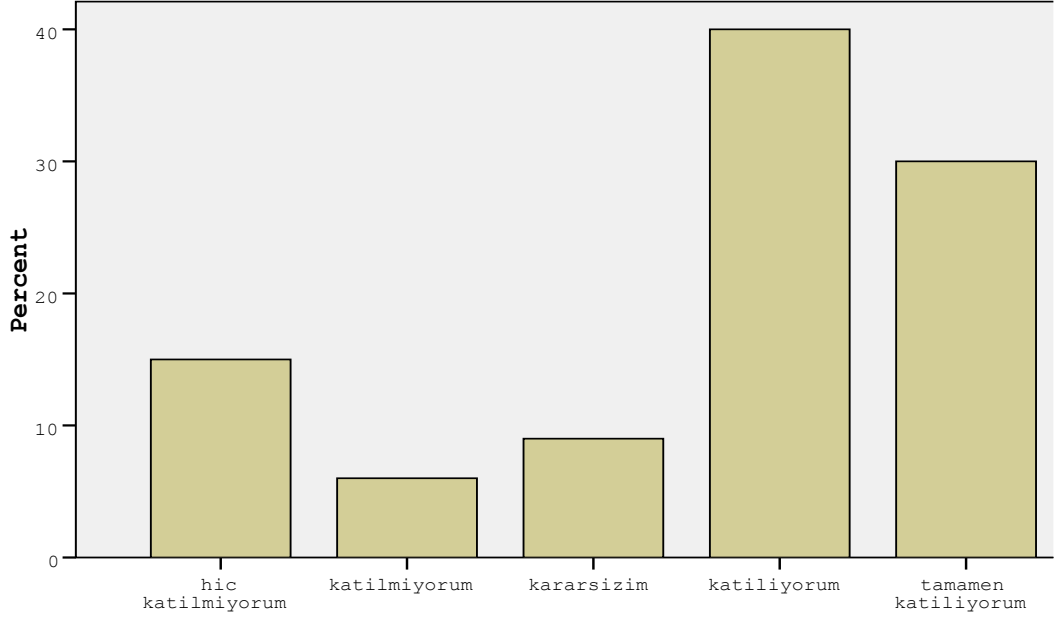
Tablo 4. 20. Rekreasyon alanları ve sağlanabilecek imkanlar

Bos zaman değerlendirme alanları ve tesisleri konusunda Bakanlıklar ve belediyeler halka daha çok imkân sağlamalıdır

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Hiç katılmıyorum	45	10,7	15,0	15,0
Katılmıyorum	18	4,3	6,0	21,0
Kararsızım	27	6,4	9,0	30,0
Katılıyorum	120	28,4	40,0	70,0
Tamamen katılıyorum	90	21,3	30,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

“Boş zaman değerlendirme alanları ve tesisleri konusunda bakanlıklar ve belediyeler halka daha çok imkan sağlamalıdır” maddesine, katılımcıların %70’i katılıyorum ve tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. % 21’i katılmıyorum ve hiç katılmıyorum, % 9’u da kararsızım cevabı vermiştir. Bu verilere bakarak, katılımcıların sağlanan imkanların yetersizliğini vurgulayarak bu konuda devlet kurumlarının yeni çözümler üretmelerini bekledikleri yorumu yapılabilir.

Bos zaman degerlendirme alanlari ve tesisleri konusunda Bakanlıklar ve belediyeler halka daha cok imkan saglamali

Bos zaman degerlendirme alanlari ve tesisleri konusunda Bakanlıklar ve belediyeler halka daha cok imkan saglamali

Şekil 4. 14. Rekreasyon alanları ve sağlanabilecek imkanlar grafiği

4. 4. BOŞ ZAMAN DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNİN YORUMLANMASI

Anketin bu bölümünde, katılımcılara daha önceden alan taraması yapılarak elde edilen 22 boş zaman değerlendirme etkinliği üzerinden “yaptıkları” ve “imkan verilirse

yapmak istedikleri” etkinlikleri seçmeleri istenmiştir. Bu bölümle ilgili sonuçlar aşağıda yer alan tablo ve grafiklerle yorumlanmıştır.

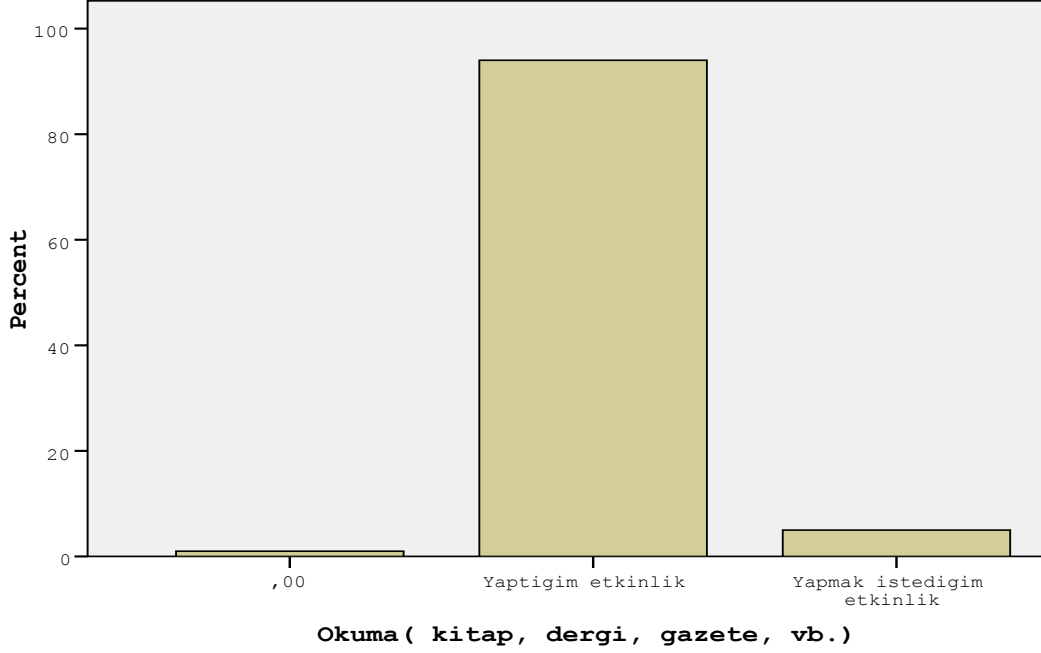
Tablo 4. 21. Okuma etkinliği

Okuma(kitap, dergi, gazete, vb.)

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	3	,7	1,0	1,0
Yaptığım etkinlik	282	66,8	94,0	95,0
Yapmak istediğim etkinlik	15	3,6	5,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 94’ü boş zamanlarını değerlendirmede okuma etkinliğini yaptığını ifade etmiştir. Bu oran hedef kitlenin büyük çoğunluğunun okuma etkinliğini yaptığını göstermektedir. Okuma oranının bu kadar yüksek olması hedef kitlenin eğitim düzeyiyle ve meslekleriyle ilişkilendirilebilir. Öğretmenlik mesleği ile okuma etkinliğinin arasındaki pozitif ilişki incelenecek olursa, çalışmanın “ öğretmenler idealize edilmiş boş zaman etkinliklerine sahip midir?” ve “ kişilerin tercih ettikleri boş zaman etkinlikleri ile öğretmenlik mesleği arasında bir bağ var mıdır?” araştırma sorularına olumlu yönde cevap bulduğu görülecektir. Yalnızca % 5’i okuma etkinliğini yapmadığını fakat imkan verilirse yapmak istediğini ifade etmiştir. Bu da, % 5’lik kesimin bu etkinliğe ayıracak yeterli zamanının olmadığı ya da bu etkinlikten hoşlanmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Okuma (kitap, dergi, gazete, vb.)

Şekil 4. 15. Okuma etkinliği grafiği

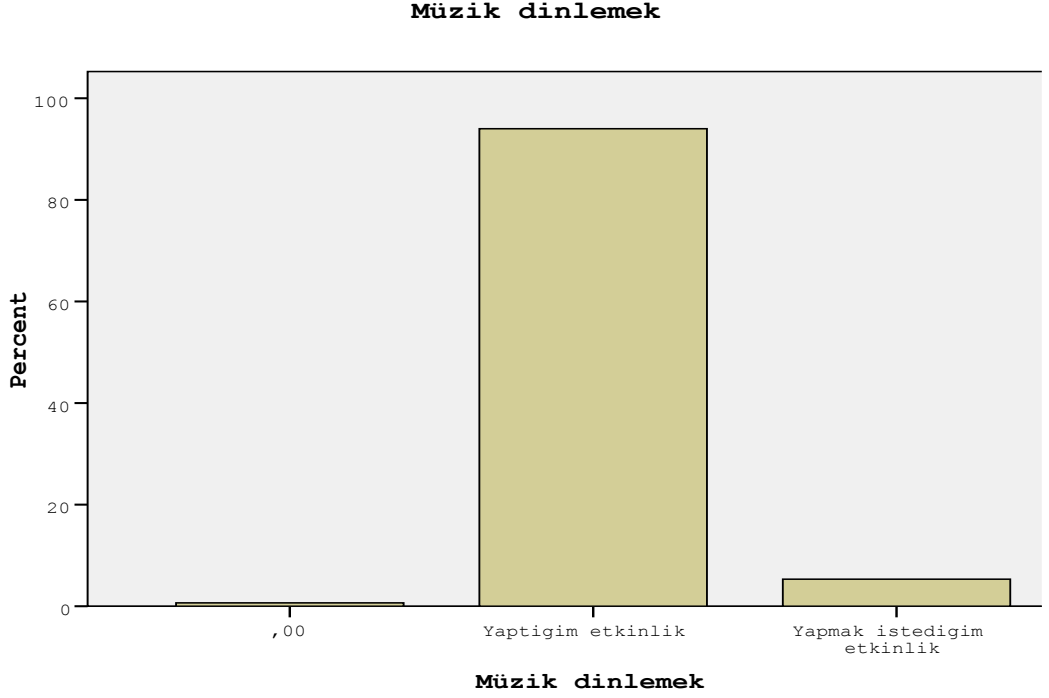
Tablo 4. 22. Müzik dinleme etkinliği

Müzik dinlemek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	2	,5	,7	,7
Yaptığım etkinlik	282	66,8	94,0	94,7
Yapmak istediğim etkinlik	16	3,8	5,3	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Müzik dinleme etkinliğine cevap olarak, katılımcıların % 94'ü bu etkinliği yaptığını, % 5,3'ü ise imkan verilirse yapmak istediğini ifade etmiştir. Günlük yaşam içerisinde fazla çaba ve para harcamadan neredeyse her mekanda ve zamanda yapılabilen müzik dinleme etkinliğinin yapılma oranının bu kadar yüksek çıkması beklenen bir sonuçtur.

Aynı zamanda bu etkinliğin başka diğer etkinliklerle aynı anda yapılabilir olması da tercih edilmesinin bir sebebi olabilir. Örneğin, araba kullanırken, ev işleriyle uğraşırken, spor yaparken vb. müzik dinleme etkinliği yapılmaktadır.

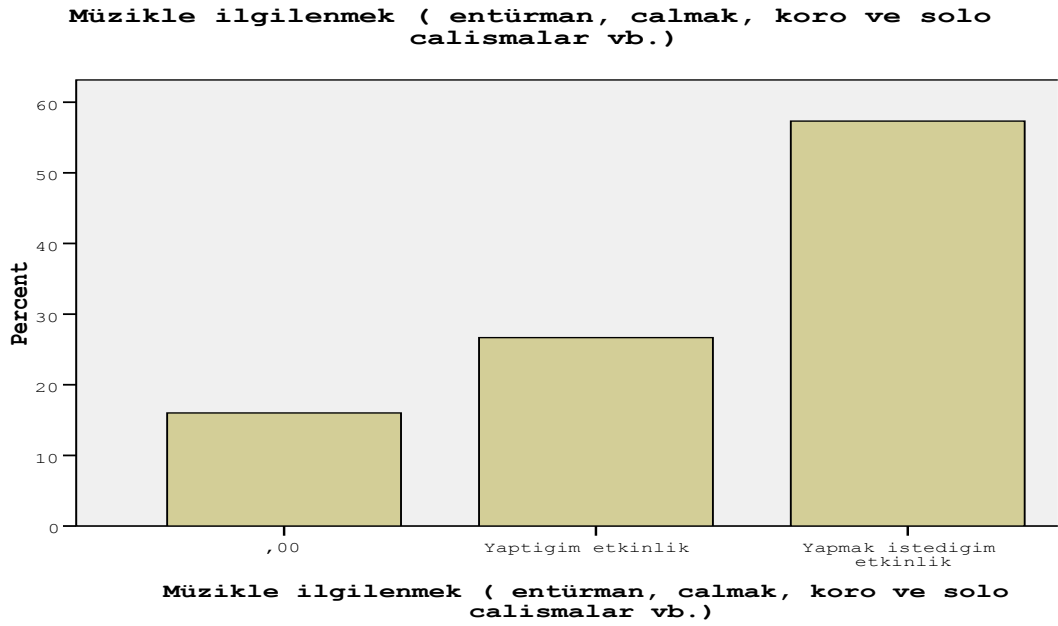
Şekil 4. 16. Müzik dinleme etkinliği grafiği

Tablo 4. 23. Müzikle ilgilenme etkinliği

Müzikle ilgilenmek (enstrüman, çalmak, koro ve solo çalışmalar vb.)

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	48	11,4	16,0	16,0
Yaptığım etkinlik	80	19,0	26,7	42,7
Yapmak istediğim etkinlik	172	40,8	57,3	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 26,7 'si müzikle ilgilendiğini ifade ederken, % 57,3'ü imkan verilirse müzikle ilgilenmek istediğini belirtmiştir. 300 katılımcıdan 252 kişinin müzikle ilgilenmesi veya ilgilenmek istemesi hedef kitlenin entelektüel açıdan gelişime açık olabileceğini göstermekte, bu da öğretmenlik mesleğinin entelektüel vizyonu ile bağdaşmaktadır. 172 kişinin müzikle ilgilenmesinde yeterli imkanının olmadığını ifade etmesi, bu etkinliği yapmak için yeteri kadar zamanlarının ya da etkinlik alanlarının olmadığını şeklinde yorumlanabilir.

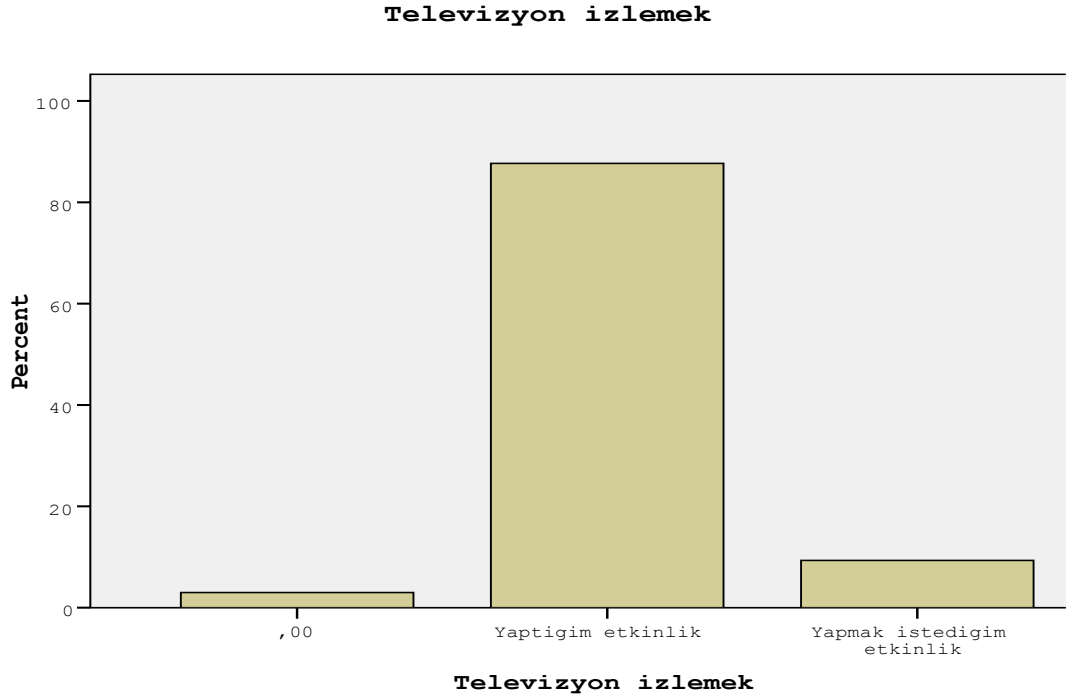
Şekil 4. 17. Müzikle ilgilenme grafiği

Tablo 4. 24. Televizyon izleme etkinliği

Televizyon izlemek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	9	2,1	3,0	3,0
Yaptığım etkinlik	263	62,3	87,7	90,7
Yapmak istediğim etkinlik	28	6,6	9,3	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 87,7'si boş zamanlarını değerlendirirken yaptığı etkinlikler arasında televizyon izlediğini ifade ederken, % 9,3'ü imkan verilirse yapmak istediğini ifade etmiştir. Genellikle evde yapılan bu pasif etkinliğin, fazla çaba ve para gerektirmemesinden kaynaklı tercih ediliyor olması muhtemeldir. Ayrıca, televizyonun insanlar üzerinde kolay alışkanlık oluşturuyor olması da bu etkinliğin tercih edilmesinde bir faktör olarak görülebilir. Televizyon izleme oranı her ne kadar yüksek ise de, hedef kitlenin boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleri incelendiğinde, televizyon izleme oranının, kitap okuma oranından daha düşük olması hedef kitlenin kaliteli zaman geçirme ve idealize edilmiş etkinliklere sahip olma konusunda başarılı olduğunu göstermektedir.

Şekil 4. 18. Televizyon izleme etkinliği grafiği

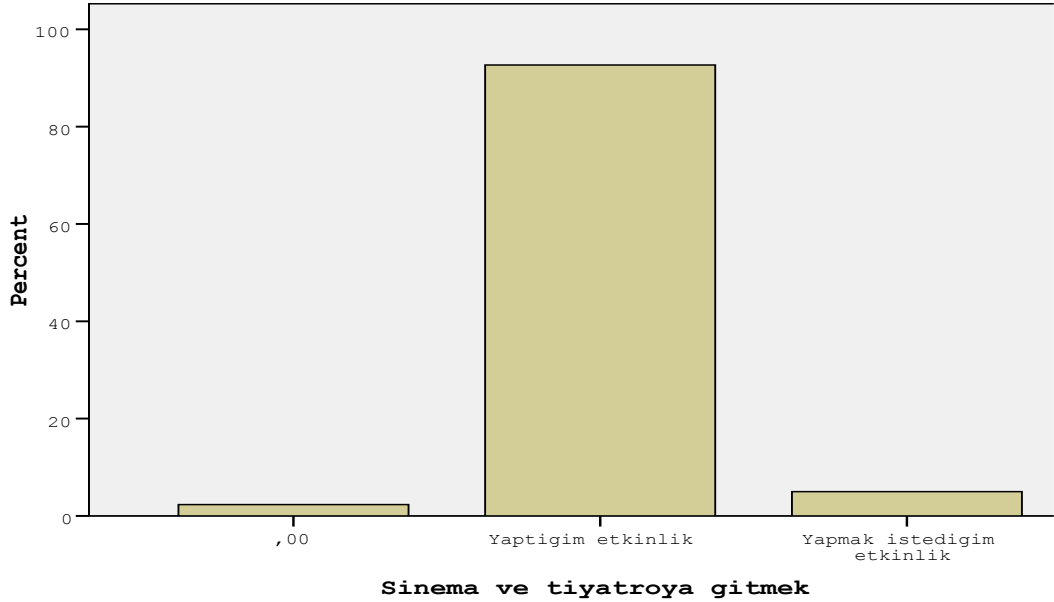
Tablo 4. 25. Sinema ve tiyatroya gitme etkinliği

Sinema ve tiyatroya gitmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	7	1,7	2,3	2,3
Yaptığım etkinlik	278	65,9	92,7	95,0
Yapmak istediğim etkinlik	15	3,6	5,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 92,7'si boş zamanlarında sinema ve tiyatroya gittiğini, % 5'i ise imkan verilirse yapmak istediğini ifade etmektedir. Hedef kitlenin büyük çoğunluğunun bu etkinliği yapıyor olması yine entelektüel açıdan gelişmiş olduklarını göstermektedir. % 5'lik kesimin bu etkinliği yapamamasının sebebi de yeterli zamana sahip olamamaları olarak görülebilir.

Sinema ve tiyatroya gitmek

Şekil 4. 19. Sinema ve tiyatroya gitme etkinliği grafiği

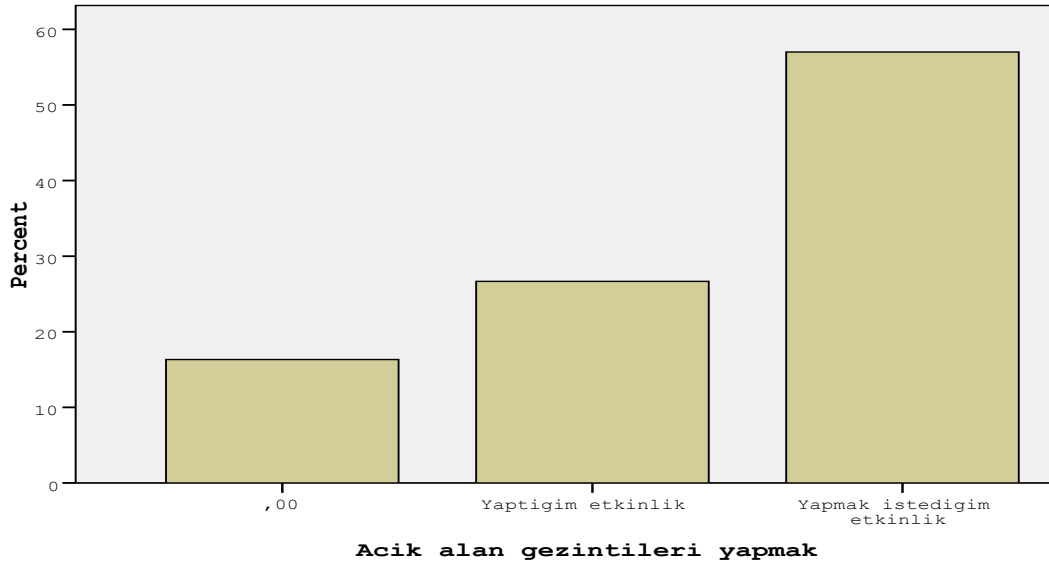
Tablo 4. 26. Açık alan gezintileri yapma etkinliği

Açık alan gezintileri yapmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	49	11,6	16,3	16,3
Yaptığım etkinlik	80	19,0	26,7	43,0
Yapmak istediğim etkinlik	171	40,5	57,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Açık alan gezintileri yapmak ile ilgili maddeye ilişkin, katılımcıların %26,7'si bu etkinliği yaptığını, % 57'si ise yapmak istediğini ifade etmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının imkan verilirse yapmak istediklerini ifade etmeleri, Nevşehir ilinde hedef kitlenin açık alan gezintisi yapması için gerekli alanların yetersiz olduğu ya da hedef kitle için uygun olmadığı ihtimalini güçlendirmektedir.

Acık alan gezintileri yapmak

Şekil 4. 20. Açık alan gezintileri yapma etkinliği grafiği

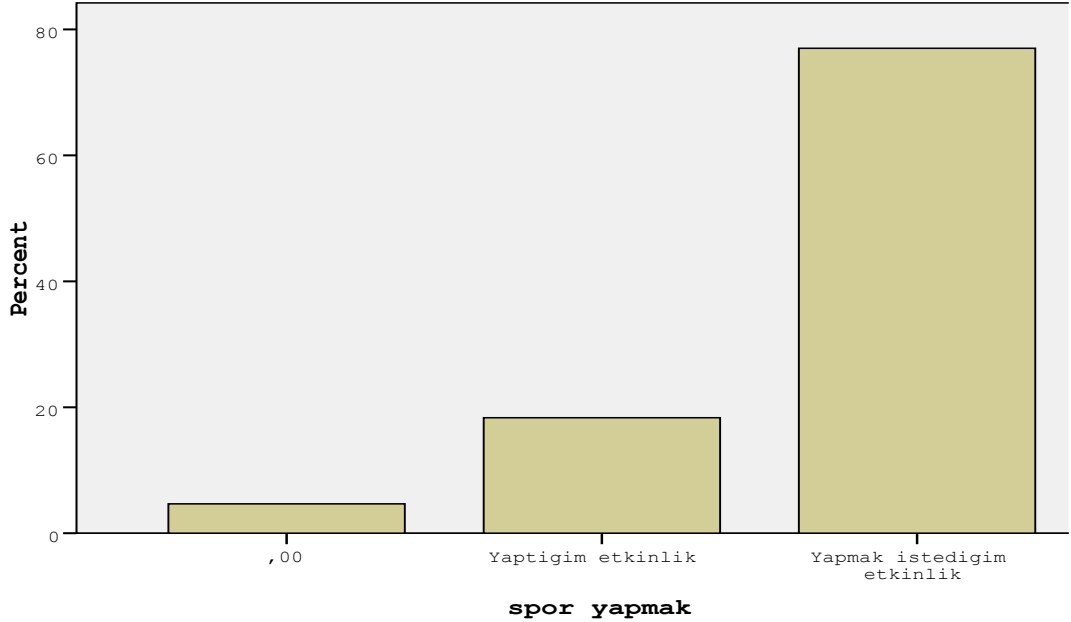
Tablo 4. 27. Spor yapma etkinliği

Spor yapmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	14	3,3	4,7	4,7
Yaptığım etkinlik	55	13,0	18,3	23,0
Yapmak istediğim etkinlik	231	54,7	77,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 18,3'ü spor yaptığını, % 77'si ise imkan verildiğinde yapmak istediğini belirtmektedir. Bu veriler ışığında, hedef kitlenin büyük çoğunluğunun spor yapmak için yeterli imkana sahip olmadığı açıkça görölmektedir. Buna istinaden, yetersiz imkanlar üzerine düşünöldüğünde Nevşehir il merkezinde yeterli rekreasyon alanlarının bulunmaması yüksek ihtimal dahilinde olmakla birlikte, bireylerin yeterli boş zamana sahip olmamaları ya da hedef kitlenin kadın olması sebebiyle yaşılan yerin geleneksel özellikleri de imkanların yetersizliği olarak karşımıza çıkabilir.

spor yapmak

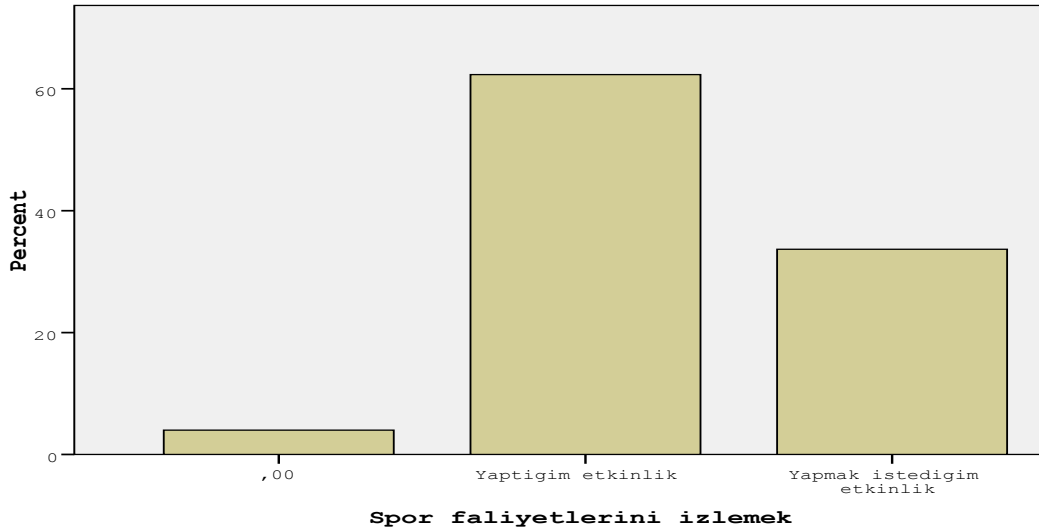
Şekil 4. 21. Spor yapma etkinliği grafiği

Tablo 4. 28. Spor faaliyetlerini izleme etkinliği

Spor faaliyetlerini izlemek				
	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	12	2,8	4,0	4,0
Yaptığım etkinlik	187	44,3	62,3	66,3
Yapmak istediğim etkinlik	101	23,9	33,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Spor faaliyetlerini izlemek maddesine ilişkin cevaplara bakıldığında, katılımcıların % 62,3'ü bu etkinliği yaptığını, % 33,7'si ise imkan verildiğinde yapmak istediğini ifade etmiştir. Bu sonuç, hedef kitlenin kadın olması nedeniyle biraz şaşırtıcıdır. Daha çok erkeklerin severek ve yaygın olarak yaptığı spor faaliyetlerini izleme etkinliğinin kadınlar arasında da bu kadar yaygın olması ve yapılmak istenmesi bilinen ve alişılmışın dışındadır. 101 kişinin hangi sebeple bu etkinliği yapamadığı sorunsalı üzerinde düşünüldünce, yeterli boş zamana sahip olmama ya da spor faaliyetlerini izlemenin ev dışı mekanlarda kadınlar için uygun olmaması durumu sebepler arasında gösterilebilir.

Spor faaliyetlerini izlemek

şekil 4. 22. Spor faaliyetlerini izleme etkinliği grafiği

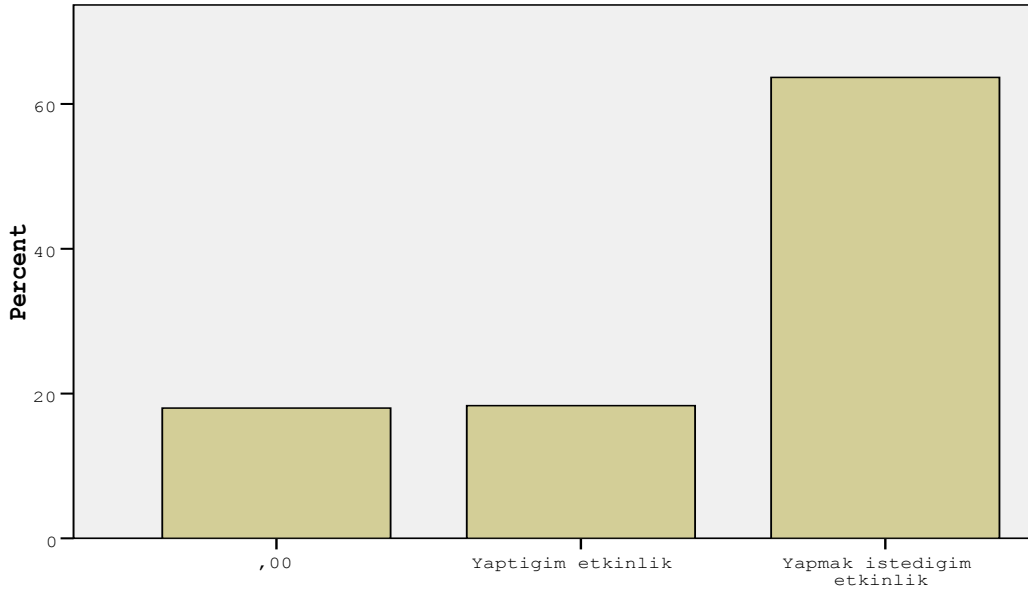
Tablo 4. 29. El işleri ve sanatla uğraşma etkinliği

El işleri veya sanatla uğraşmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	54	12,8	18,0	18,0
Yaptığım etkinlik	55	13,0	18,3	36,3
Yapmak istediğim etkinlik	191	45,3	63,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 18,3'ü el işi veya sanatla uğraştığını ifade ederken, % 63,7'si yapmak istediğini belirtmiştir. Yine bu verilere bakarak, hedef kitlenin el işleri veya sanatla uğraşabileceği alanların eksikliğinden bahsedilebilir. Hedef kitlenin bu tarz faaliyetlerle ilgilenmek istemesi entelektüel vizyonunun açık olduğunu göstermektedir.

El işleri veya sanatla uğraşmak

El işleri veya sanatla uğraşmak

Şekil 4. 23. El işleri veya sanatla uğraşma etkinliği grafiği

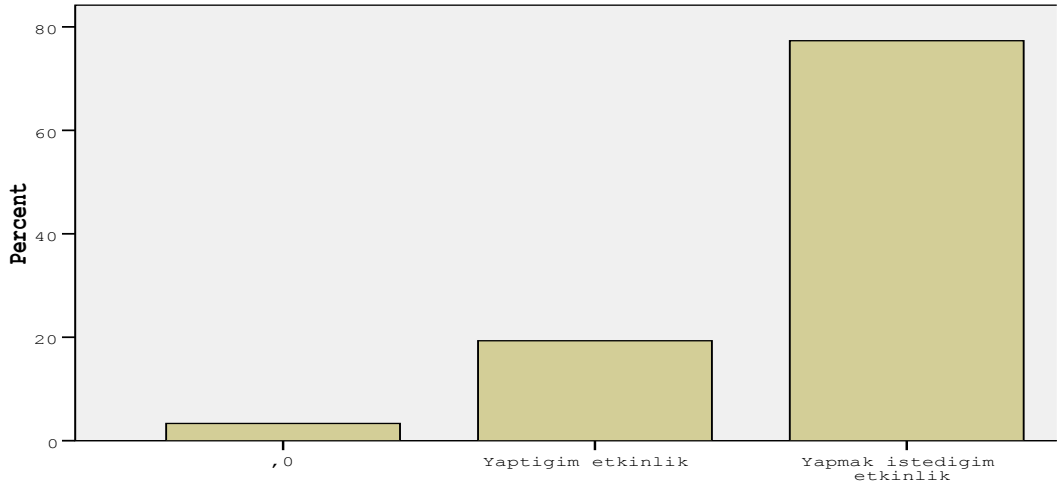
Tablo 4. 30. Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşma etkinliği

Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak (kermes, altın günü, dernek toplantıları vb.)

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	10	2,4	3,3	3,3
Yaptığım etkinlik	58	13,7	19,3	22,7
Yapmak istediğim etkinlik	232	55,0	77,3	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 19,3'ü boş zamanlarında sosyal ve toplumsal faaliyetlerde bulunduğunu ifade ederken, % 77,3'ü ise bu faaliyetleri yapmak istediğini belirtmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu tür faaliyetlerde bulunamamasının sebebi, yine boş zamanla ilgili yeterli zamanın olmaması ya da yaşanılan yerde bu tür etkinliklerin yapılmasına olanak sağlayan alan ya da organizasyonların yetersiz olması olarak sıralanabilir. Aynı zamanda, % 77,3 oranında katılımcının bu tür faaliyetlerde bulunmak istemeleri hedef kitlenin sosyalleşmeye açık olduğu, grupla yapılan etkinliklerden hoşlandığı, hatta sosyalleşmeye daha fazla ihtiyacı olduğu sonucuna da ulaşabiliriz.

Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak (kermes, altın günü, dernek toplantıları)

Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak (kermes, altın günü, dernek toplantıları)

Şekil 4. 24. Sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak

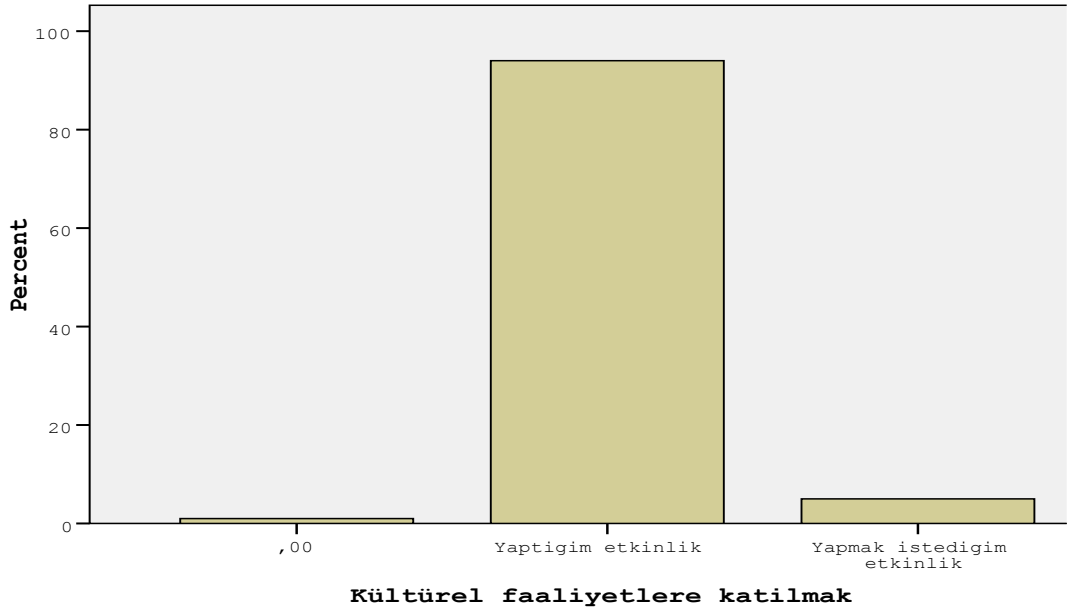
Tablo 4. 31. Kültürel faaliyetlere katılma etkinliği

Kültürel faaliyetlere katılmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	3	,7	1,0	1,0
Yaptığım etkinlik	282	66,8	94,0	95,0
Yapmak istediğim etkinlik	15	3,6	5,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Kültürel faaliyetlere katılmakla ilgili olarak, katılımcıların %94'ü bu tür faaliyetlere katıldığını, % 5'i ise imkan verilirse yapmak istediğini ifade etmiştir. Bu veriler hedef kitlenin büyük çoğunluğunun kültürel faaliyetlere katıldığını göstermekle birlikte, yapılan bu tür etkinliklerin öğretmenlik mesleği ve eğitim seviyesi ile ilgili pozitif yönde bir ilişkisi olduğunu da ortaya koymaktadır. 297 katılımcının kültürel faaliyetlere olan ilgisi aynı zamanda hedef kitlenin idealize edilmiş etkinliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Kültürel faaliyetlere katılmak

Şekil 4. 25. Kültürel faaliyetlere katılma etkinliği grafiği

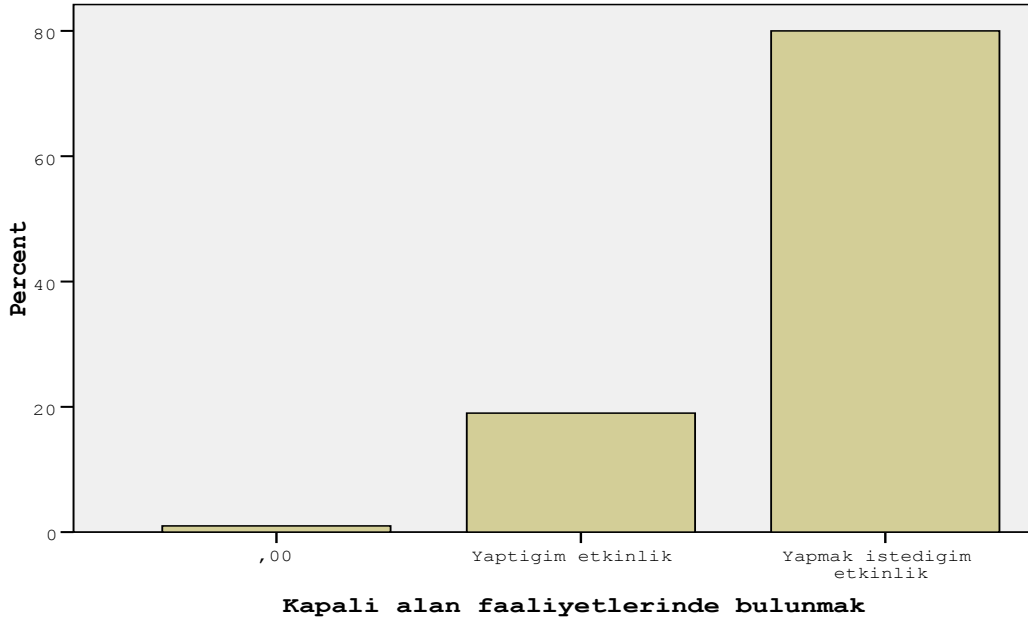
Tablo 4. 32. Kapalı alan faaliyetlerinde bulunma etkinliği

Kapalı alan faaliyetlerinde bulunmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	3	,7	1,0	1,0
Yaptığım etkinlik	57	13,5	19,0	20,0
Yapmak istediğim etkinlik	240	56,9	80,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların %19'u kapalı alan faaliyetlerinde bulunduğunu, % 80'i ise bu faaliyetlerde bulunmak istediklerini ifade etmektedir. % 80 gibi büyük bir oranın bu tür faaliyetlerde bulunamaması, hedef kitlenin yeterli boş zamana sahip olmadığı ya da Nevşehir il merkezinde kapalı alan faaliyetlerinin yetersiz olduğu ihtimallerini ortaya koymaktadır.

Kapalı alan faaliyetlerinde bulunmak

Şekil 4. 26. Kapalı alan faaliyetlerine katılma etkinliği grafiği

Tablo 4. 33. Ev ziyaretlerine gitme etkinliği

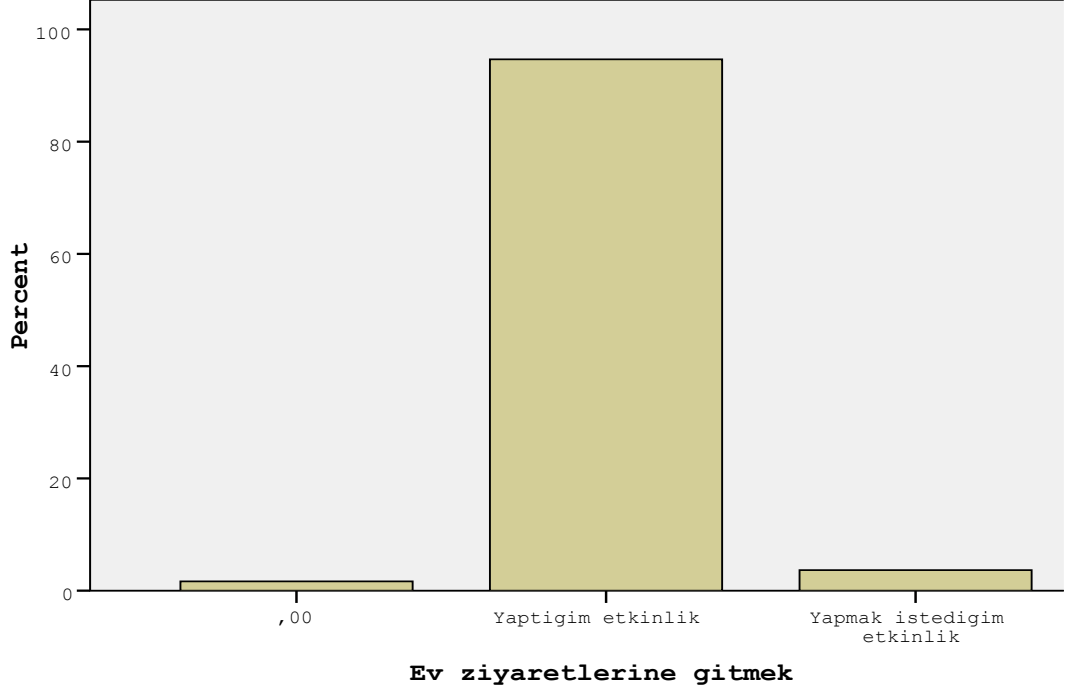
Ev ziyaretlerine gitmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	5	1,2	1,7	1,7
Yaptığım etkinlik	284	67,3	94,7	96,3
Yapmak istediğim etkinlik	11	2,6	3,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Ev ziyaretlerine gitmek ile ilgili maddeye katılımcıların % 94,7'si yaptığı etkinlik olarak cevaplarırken, % 3,7'si de yapmak istedikleri etkinlik olarak cevaplamıştır. Hedef kitlenin kadın olması ve toplumsal alışkanlıklarımız düşünöldüğünde ev ziyaretleri ile ilgili etkinliklerin bu kadar yüksek oranda tercih ediliyor olması beklenen bir sonuçtur. Bu oranın bu kadar yüksek olması aynı zamanda yaşanan yerin özelliklerinden veya imkanlarından dolayı hedef kitlenin bu etkinliği yapmaya zorunda kalmış olabileceği ihtimalini de ortaya koymaktadır. Ev dışında yapılabilecek etkinliklerin hedef kitle için yetersiz ya da uygunsuz olması, kişileri boş zamanlarını değerlendirme etkinliklerini seçerken mekan olarak “ev” i tercih etmelerine neden olabilmektedir.

Ev ziyaretlerine gitmek

Şekil 4. 27. Ev ziyaretlerine gitme etkinliği grafiği

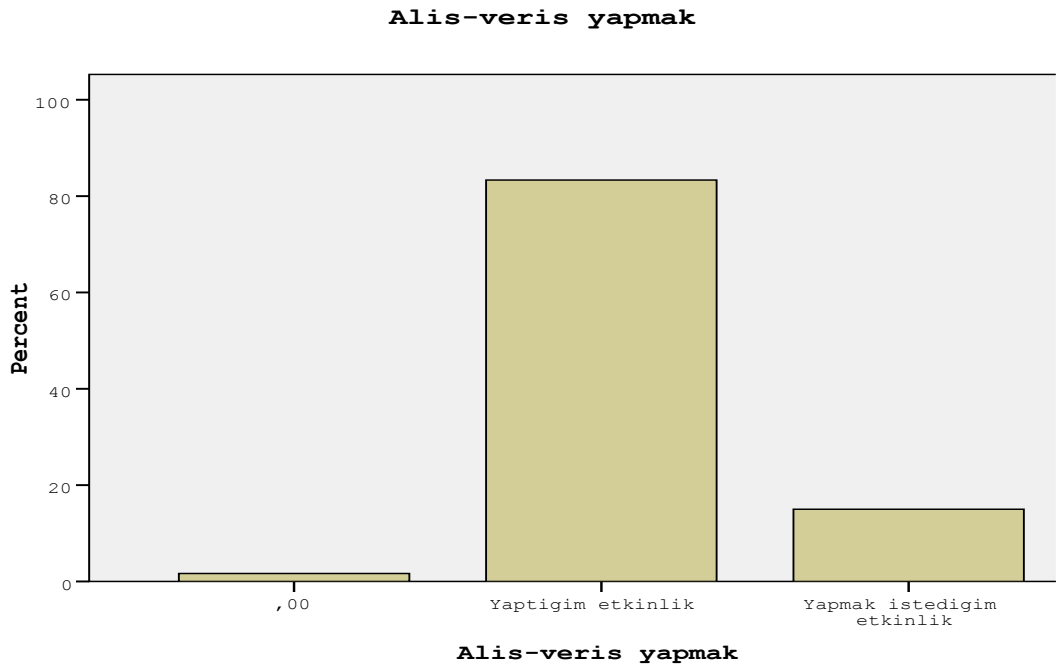
Tablo 4. 34. Alış-veriş yapma etkinliği

Alış-veriş yapmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	5	1,2	1,7	1,7
Yaptığım etkinlik	250	59,2	83,3	85,0
Yapmak istediğim etkinlik	45	10,7	15,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Günümüz modern toplumunda boş zaman değerlendirme etkinlikleri düşünüldüğünde ilk sıralarda yer alan alış-veriş yapmakla ilgili maddeye ilişkin, katılımcıların % 83,3'ü alış-veriş yaptığını, %15'i ise imkanı olursa yapmak istediğini ifade etmiştir. Hedef kitlenin çoğunluğunun bu etkinliği yapıyor olması beklenen bir sonuç olmakla birlikte,

bu etkinliği yapanların oranının, okuma, sinemaya gitme, kültürel faaliyetlerde bulunma etkinliklerini yapanların oranından daha az olması kadınlar hakkında var olan yaygın düşüncelerin çürütülmesine bir örnek teşkil etmektedir. Kadınların genellikle tüketmeye eğilimli oldukları ve alış-veriş alışkanlıklarının entelektüel alışkanlıklarından daha baskın ve yaygın olduğu düşüncesi en azından bu çalışmanın hedef kitlesi için geçerli değildir. Nevşehir il merkezinde iki büyük alış-veriş merkezinin olduğu ve hedef kitlenin sanal alış-veriş yapabileceği olasılıkları düşünöldüğünde, katılımcıların bu etkinliği yapmada yeterli alana sahip oldukları düşünölmektedir. Bu durumda, % 15'lik kesimin alış- veriş yapmak için yeterli boş zamanının olmadığı düşünölebilir. Ayrıca ekonomik yetersizlikler de hedef kitlenin alış-veriş yapamıyor olmasına sebep gösterilebilir.

Şekil 4. 28. Alış-veriş yapma etkinliği grafiği

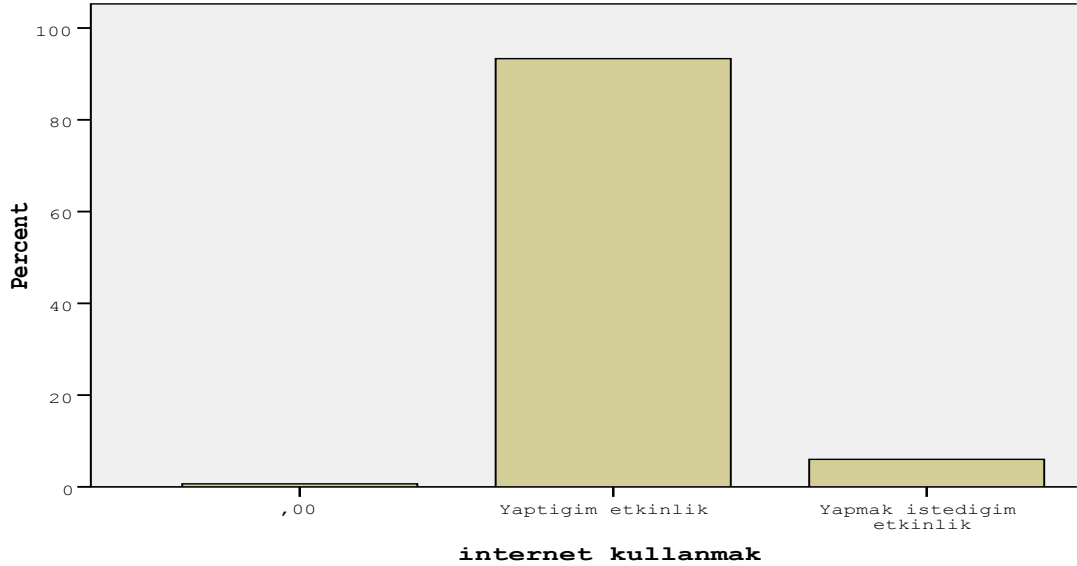
Tablo 4. 35. İnternet kullanma etkinliği

İnternet kullanmak

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	2	,5	,7	,7
Yaptığım etkinlik	280	66,4	93,3	94,0
Yapmak istediğim etkinlik	18	4,3	6,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

İnternet kullanımıyla ilgili maddeye, katılımcıların % 93,3'ü boş zamanlarında internet kullandıklarını, % 6'sı da imkanları olursa kullanmak istediklerini ifade etmiştir. Teknoloji çağının etkilerinin yakından hissedildiği ölkemizde, hedef kitlenin bu oranda internet kullanması beklenen bir sonuçtur. Katılımcıların ne kadar süre ve hangi amaçla internet kullandıkları ölçülmediğinden bu maddeye sosyolojik açıdan olumlu ya da olumsuz yorum yapılamamakta, bu madde ile ilgili değerlendirme sınırlanmaktadır. İmkan verilirse yapmak isteyen % 6'lık kesimle ilgili olarak, yeterli boş zamanlarının olmadığı ya da internet ulaşımı için gerekli olan koşulların var olmadığı ihtimalleri üzerinde durulabilir.

internet kullanmak

Şekil 4. 29. İnternet kullanma etkinliği grafiği

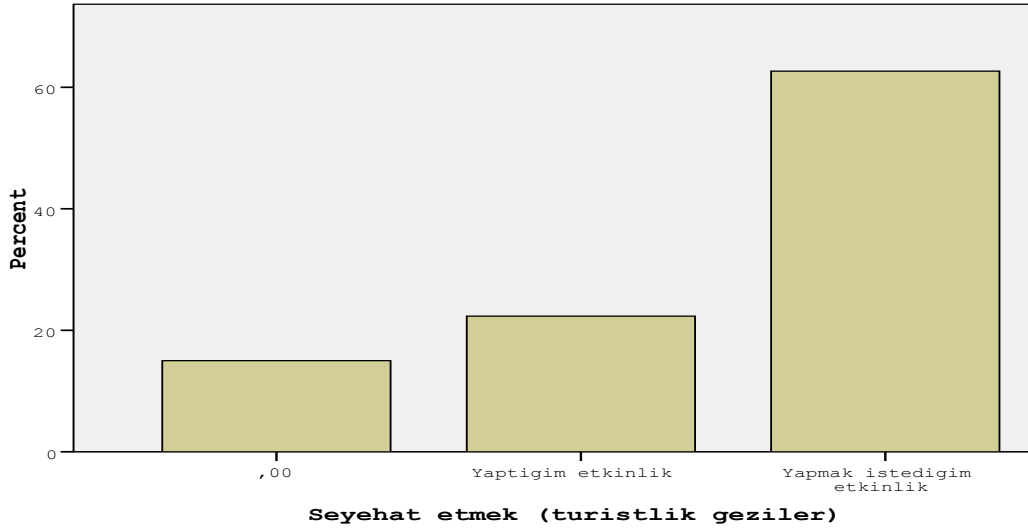
Tablo 4. 36. Seyahat etme etkinliği

Seyahat etmek (turistik geziler)

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	45	10,7	15,0	15,0
Yaptığım etkinlik	67	15,9	22,3	37,3
Yapmak istediğim etkinlik	188	44,5	62,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 22,3'ü turistik geziler yaptığını, % 62,7'si ise imkanı olursa yapmak istediğini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcıların % 15'i bu etkinliği yapmadığını ve imkanı olsa da yapmak istemediğini belirtmiştir. Bu veriye göre hedef kitlenin çoğunluğunun turistik geziler yapmak istediği söylenebilir. Maddi yetersizlikler, boş zamandaki kısıtlılıklar ya da uygun çevre ve organizasyon eksikliği kişilerin bu etkinliği yapamamasına sebep gösterilebilir. Hedef kitlenin % 15'lik kesiminin bu maddeyi cevaplamaması, turistik gezi faaliyetlerinin bu kişilerin ilgi alanına girmediğini göstermektedir.

Seyahat etmek (turistik geziler)

şekil 4. 30. Seyahat etme etkinliği grafiği

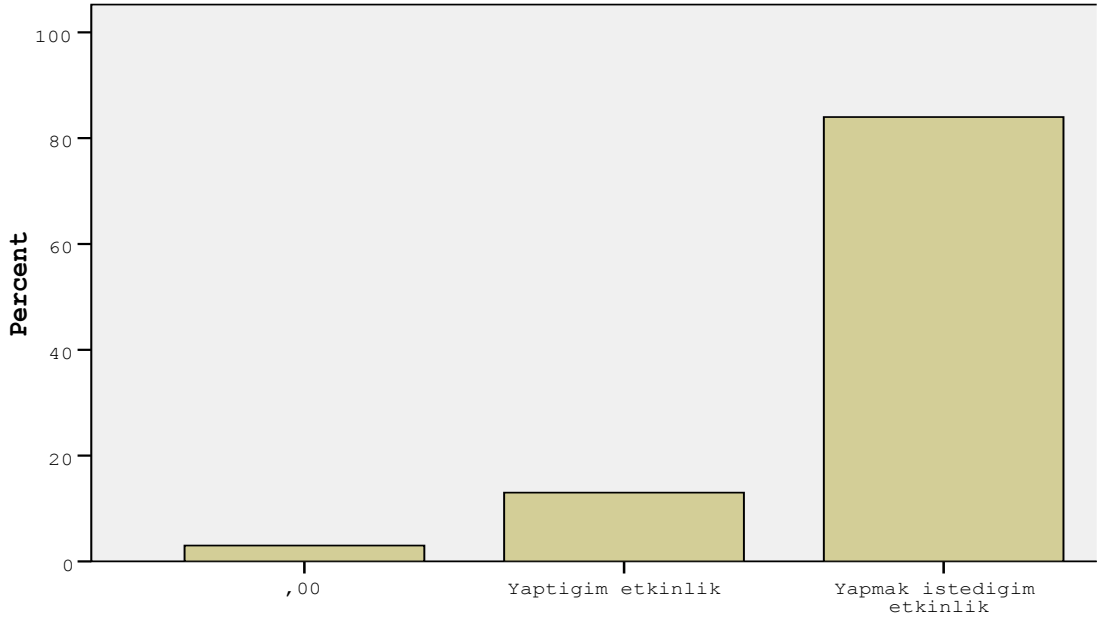
Tablo 4. 37. Açık alan faaliyetlerinde bulunma etkinliği

Açık alan faaliyetlerinde bulunmak (kamp yapmak, piknik yapmak, balık tutmak, ava gitmek, bağ evine gitmek vb.)

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	9	2,1	3,0	3,0
Yaptığım etkinlik	39	9,2	13,0	16,0
Yapmak istediğim etkinlik	252	59,7	84,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Açık alan faaliyetlerinde bulunmayla ilgili katılımcıların % 13'ü yaptığını, % 84'ü yapmak istediğini belirtmiştir. Bu tür etkinliklerin yapılamamasının nedenlerinden biri Nevşehir ilinde açık alan faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli alanların yetersizliği olabilir.

Acık alan faaliyetlerinde bulunmak (kamp yapmak, piknik yapmak, balık tutmak, ava gitmek, bag evine gitmek vb.)

Acık alan faaliyetlerinde bulunmak (kamp yapmak, piknik yapmak, balık tutmak, ava gitmek, vb.)

Şekil 4. 31. Açık alan faaliyetlerinde bulunma etkinliği grafiği

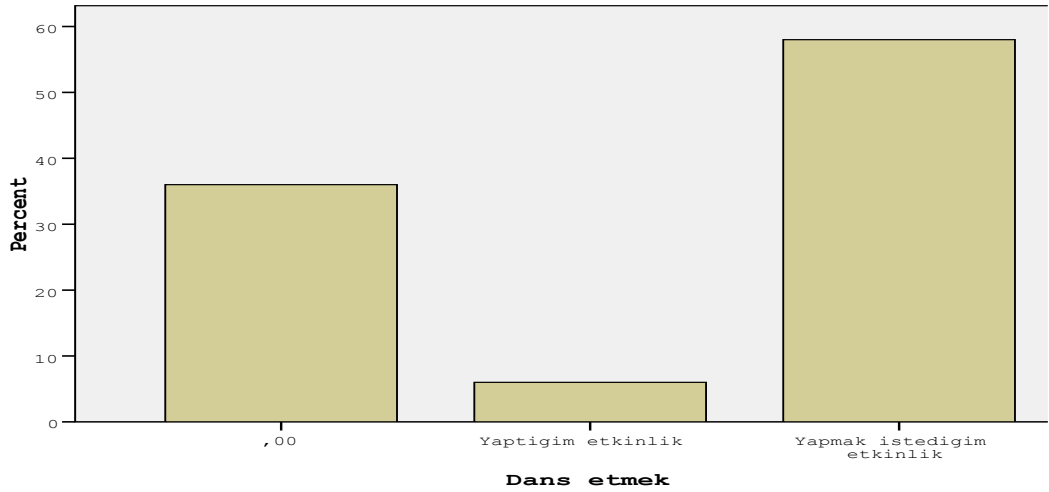
Tablo 4. 38. Dans etme etkinliği

Dans etmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	108	25,6	36,0	36,0
Yaptığım etkinlik	18	4,3	6,0	42,0
Yapmak istediğim etkinlik	174	41,2	58,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Dans etmek maddesine ilişkin, katılımcıların sadece % 6'sı bu etkinliği yaptığını ifade etmektedir. Katılımcıların % 58'i ise imkan verilirse yapmak istediğini ifade etmiştir. Katılımcıların % 36'sı ise bu etkinliği boş zaman değerlendirme etkinlikleri arasından tercih etmemiştir. Katılımcıların bu etkinliği yapamamasında, yeterli etkinlik alanının olmayışı ve toplumsal özellikler etkili olmuş olabilir. Dans etme etkinliğinin birçok katılımcı tarafından ilgi görmesi, hedef kitlenin estetik ve entelektüel açıdan gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ancak 108 kişinin dans etmeyi boş zaman değerlendirme etkinliği olarak seçmemesi, bu etkinliğin en az tercih edilen etkinliklerden olduğunu göstermektedir.

Dans etmek

şekil 4. 32. Dans etme etkinliği grafiği

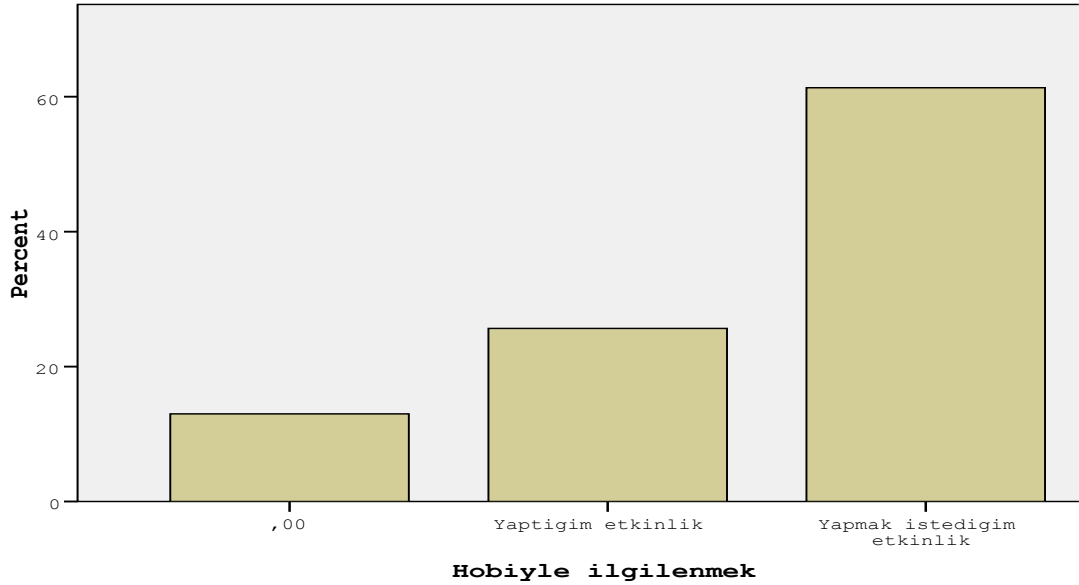
Tablo 4. 39. Hobiyle ilgilenme etkinliği

Hobiyle ilgilenmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	39	9,2	13,0	13,0
Yaptığım etkinlik	77	18,2	25,7	38,7
Yapmak istediğim etkinlik	184	43,6	61,3	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 25,7'si bir hobiyle ilgilenildiğini ifade ederken, % 61,3'ü de imkanı olursa hobiyle ilgilenmek istediğini belirtmiştir. Katılımcıların çoğunun bir hobiyle ilgilenmeye imkan bulamamasının sebepleri arasında bu hobiler için gerekli etkinlik alanlarının ve yeterli boş zamanın olmayışı sıralanabilir. Katılımcıların % 13'ünün de hobiyle ilgilenmeyi bir boş zamanları değerlendirme etkinliği olarak seçmedikleri anlaşılmaktadır. Buradan, bu kesimin bir hobiye sahip olmadığı çıkarımı da yapılabilir.

Hobiyle ilgilenmek

şekil 4. 33. Hobiyle ilgilenme etkinliği grafiği

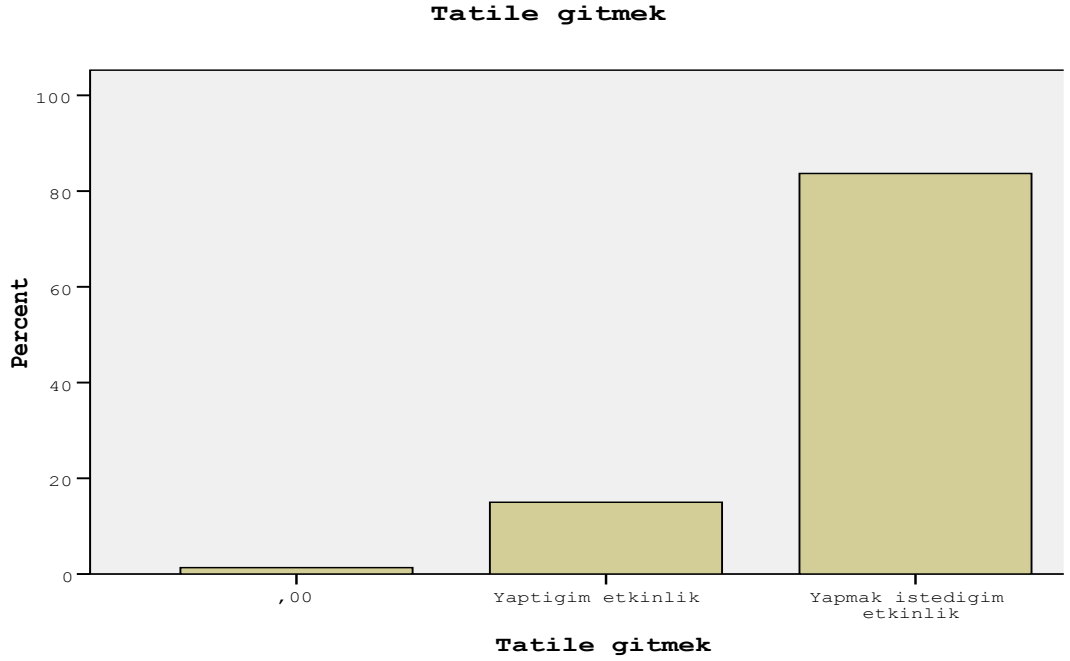
Tablo 4. 40. Tatile gitme etkinliği

Tatile gitmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	4	,9	1,3	1,3
Yaptığım etkinlik	45	10,7	15,0	16,3
Yapmak istediğim etkinlik	251	59,5	83,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Çalışma hayatının ve günlük rutin işlerin insanlar üzerinde yarattığı yorgunluk ve bıkkınlık hissinin giderilerek kişinin yeniden canlanmasını sağlayan boş zaman değerlendirme etkinliklerinin başında tatile gitme etkinliği gelebilir. Kısa süreli de olsa yılda en az bir kere tatile gitmek çoğu insanın yapmak istediği ve gerekli gördüğu bir faaliyettir. Hatta birçok ülkede, devlet politikası olarak, üretimdeki verimliliği artırmak, ekonomiyi canlandırmak ve insanların fiziksel, zihinsel ve ruhsal yönden kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak adına insanların tatil yapmaya teşvik edildikleri de bilinmektedir. Buna paralel olarak anket verileri değerlendirildiğinde, katılımcıların sadece % 15' inin tatile gittiği, % 83,7'sinin ise imkan verildiğinde gitmek istedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Buna göre, katılımcıların büyük çoğunluğunun bu etkinliği yapmak istemelerine rağmen gerekli koşullar olmadığından yapamadıkları görölmektedir. Hedef kitlenin % 83,7'sinin tatile gidememesi ekonomik durumun yetersizliğiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 4. 34. Tatile gitme etkinliği grafiği

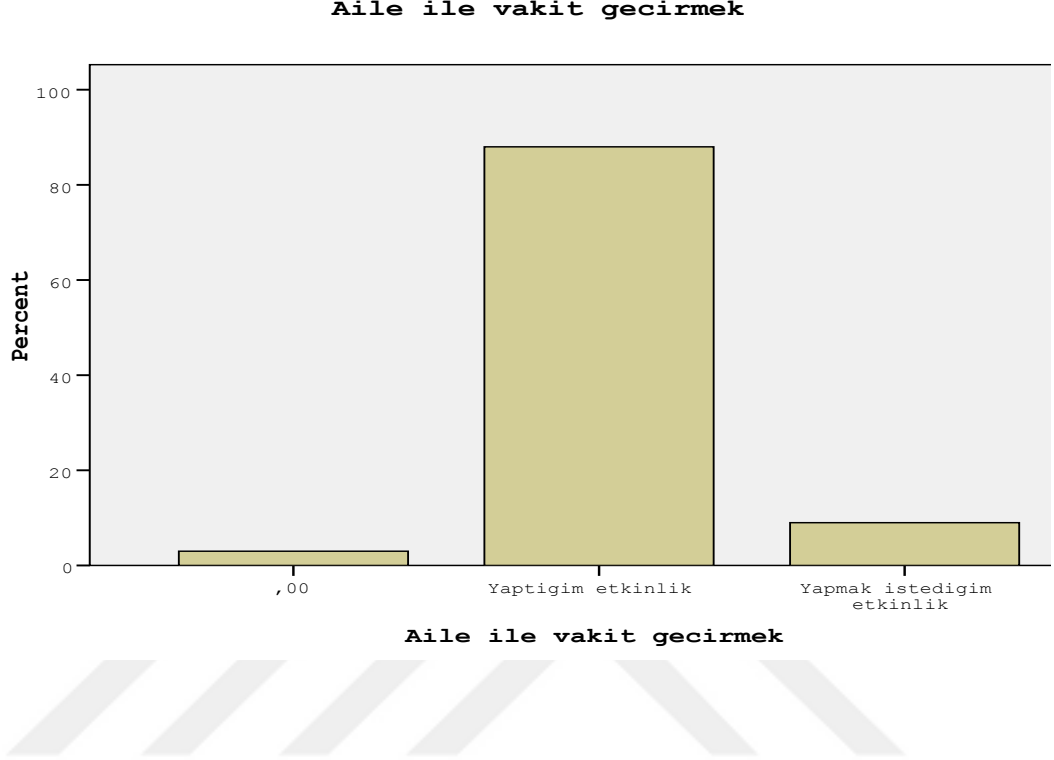
Tablo 4. 41. Aile ile vakit geçirme etkinliği

Aile ile vakit geçirmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	9	2,1	3,0	3,0
Yaptığım etkinlik	264	62,6	88,0	91,0
Yapmak istediğim etkinlik	27	6,4	9,0	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Katılımcıların % 88'i boş zamanlarında aileyle vakit geçirdiğini, %9'u ise vakit geçirmek istediğini fakat yapamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların % 3'ü ise vakit geçirmediğini ve geçirmek istemediğini ifade etmiştir. Hedef kitlenin kadın olması bu etkinliğin seçilmesinde önemli bir unsurdur. Evli ve çocuk sahibi olan kadın ailenin birleştirici ve düzenleyici unsuru olarak boş zamanlarını değerlendirilmede vaktini yine ailesiyle vakit geçirerek değerlendirmektedir. Aileden uzakta yaşamak ve medeni

durum hedef kitlenin % 9'unun ailesiyle vakit geçirememesinin ana sebepleri arasında sayılabilir.

Şekil 4. 35. Aile ile vakit geçirme etkinliği grafiği

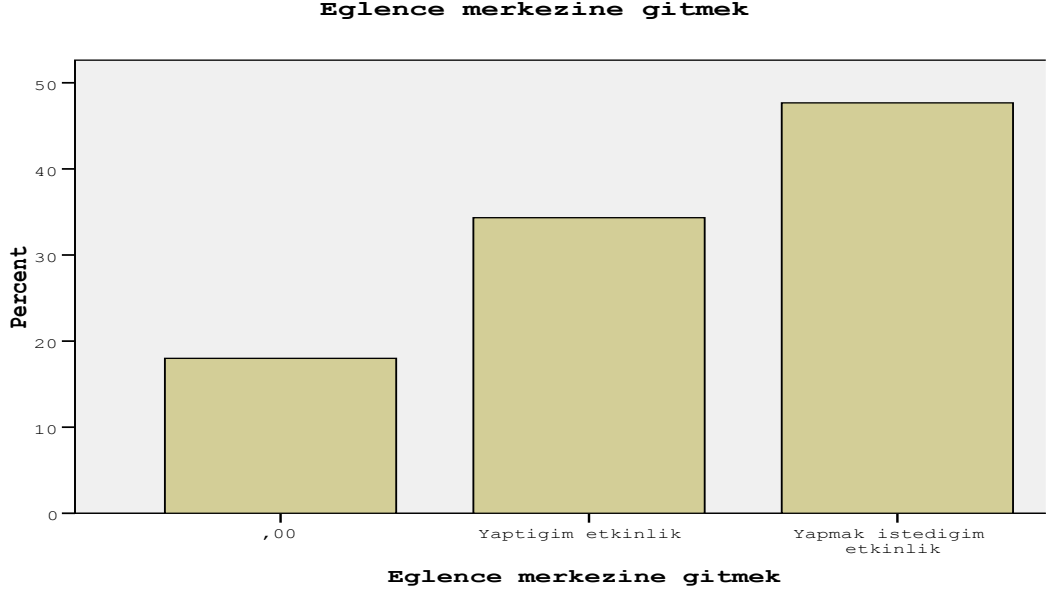
Tablo 4. 42. Eğlence merkezine gitme etkinliği

Eğlence merkezine gitmek

	Frekans	Yüzde	Geçerli yüzde	Toplamlı yüzde
Kayıp değer	54	12,8	18,0	18,0
Yaptığım etkinlik	103	24,4	34,3	52,3
Yapmak istediğim etkinlik	143	33,9	47,7	100,0
Total	300	71,1	100,0	

Boş zamanlarında eğlence merkezine gitmeyi tercih edenlerin oranı % 34,3 iken gitmek isteyenlerin oranı % 47,7'dir. Bu etkinliği tercih etmeyenlerin oranı ise % 18'dir. Katılımcıların yarısına yakınının bu etkinliği yapamamasının nedeni uygun ve yeterli eğlence merkezinin olmaması olarak düşünülebilir. Aynı zamanda boş zamanın yetersiz olması da sebep olarak gösterilebilir. % 18'lik kesimin bu etkinliği tercih

etmemesi, bu kişilerin eğlence merkezine gitme gibi bir alışkanlıklarının ve isteklerinin olmadığını göstermektedir.

Şekil 4. 36. Eğlence merkezine gitme etkinliği grafiği

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Öncelikle katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, katılımcıların % 75'inin 21-40 yaş aralığında olduğu ve % 25'inin de bu yaş aralığından daha büyük olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşlarının seçtikleri boş zaman değerlendirme etkinlikleriyle bir ilişkisinin olup olmadığı konusunda çoğunluğun sahip olduğu yaş aralığının psiko-sosyal özelliklerinin tanınması gerekli bir bilgidir. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre 21-40 yaş aralığı insanların genç yetişkinlik dönemini kapsamaktadır ve meslek seçme, evlilik, çocuk yetiştirme, toplumsal sorumlulukları üstlenme, uygun sosyal grup bulma ve çevreye uyum sağlama gibi ortak sosyal özelliklere sahiptir (Günday, 2011). Bu açıdan bakıldığında, katılımcıların ¾'ünün genç yetişkinlik özelliklerini taşıdıklarını ve bu yüzden boş zamanları değerlendirmede seçtikleri etkinliklerin birbirine benzerlik göstermesinin açıklanabilir olduğu ifade edilebilir.

Hedef kitlenin aynı mesleğe ve benzer eğitim düzeylerine sahip olmaları da yine boş zaman değerlendirmede seçtikleri etkinliklerin benzerlik göstermesinde belirleyici olduğu söylenebilir. Yaptıkları ve imkan verilirse yapmak istedikleri etkinliklere bakıldığında okuma, sinema ve tiyatroya gitme, kültürel faaliyetlerde bulunma, müzik dinleme gibi belli bir entelektüel birikim gerektiren etkinliklerin % 65'den fazla oranda tercih edildiği görülmektedir. Bu da hedef kitle için idealize edilmiş etkinliklerin mevcut olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Katılımcıların medeni halleri değerlendirildiğinde ise yine büyük çoğunluğunun evli ve çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Bu durum, katılımcıların % 51,3'ünün boş zamanlarını ailesiyle birlikte geçirdiği bilgisiyle örtüşmektedir.

Sahip olunan haftalık ders yükü oranlarına bakıldığında, katılımcıların % 57,3'ünün haftalık 10-21 saat, %42, 3'ünün ise 22-30+ saat derse girdiği görülmektedir. Bu verilere göre hedef kitlenin boş zamanını değerlendirmek için yeterli zamana sahip

olduğu düşünülmektedir. Ancak katılımcıların günlük kaç saat boş zaman sahip oldukları sorulduğunda % 41, 7'si 3-4 saat boş zamana sahip olduklarını ifade etmiştir. Günlük ortalama 6 saat derse girdiği, ortalama 8 saat uyuduğu ve sorumlulukları ve zaruri ihtiyaçlarına da ortalama 4 saat harcadığı düşünülen bir kişinin ortalama 6 saat boş zamana sahip olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır. Kişiden kişiye değişiklik gösterebileceği varsayımıyla bu değer en azından 4 saat olması yüksek bir ihtimaldir ve yukarıda ortaya konan sonuçla örtüşmektedir. Ancak % 46 oranında katılımcının günlük 1-2 saat boş zaman sahip olduğunu söylemesi boş zaman kavramıyla ilgili yanlış bir algıya sahip olabileceklerini düşündürmektedir. Üzerine düşünülmesi gereken bir diğer sonuç ise, katılımcıların haftada ortalama kaç saat boş zaman etkinliklerine katıldıkları sorulduğunda yaklaşık % 65'inin 1-4 saat arasında cevap verdiği görülmektedir. Bu veri, katılımcıların boş zamanla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını veya yaptığı birçok etkinliği boş zaman etkinliği olarak algılamadığını göstermektedir. “Boş zaman kavramı size neyi ifade eder?” sorusuna katılımcıların % 47'si bu kavramın doğru tanımının dışında bir cevap vermiştir. Bu da hedef kitlenin yarısına yakınının boş zaman kavramına ilişkin yanlış algıya sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Boş zamanın kullanımı ve kişiye kazandırdığı faydalarla ilgili maddeler değerlendirildiğinde, boş zaman değerlendirme etkinliklerinin hedef kitle üzerinde; verimliliklerini artırmada, sağlıklarını olumlu yönde etkilemede, streslerini azaltarak onları mutlu etmede faydalı ve etkili sonuçlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak, katılımcıların büyük çoğunluğu bu tür etkinliklerin onlara sosyal statü kazandırdığını düşünmemektedir. Böylece hedef kitlenin bu tür etkinlikleri yapmalarının toplumsal statü kazanmaları ile olumlu bir ilişkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Şaşırtıcı bir sonuç olarak, hedef kitlenin yarısına yakını yaptığı boş zaman etkinliklerini eğitici ve öğretici bulmamaktadır. Öğretmenlik mesleği için idealize edilmiş olan birçok entelektüel etkinliğin hedef kitlenin çoğunluğu tarafından yapılıyor olması ile bu sonuç örtüşmemektedir.

Boş zaman değerlendirme alanları ile ilgili maddelere hedef kitlenin verdiği cevaplara ilişkin, Nevşehir ilinde yeterli açık alan ve sosyal tesisin mevcut olmadığı, bu konuda bakanlıklar ve belediyelerin halka daha fazla imkan sağlaması gerektiği sonucu ortaya

çıkıştır. Bu sonuç Nevşehir ili ile ilgili politikaların oluşturulması aşamasında dikkat edilmesi gereken bir unsur olarak değerlendirilmelidir.

Hedef kitlenin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerine ilişkin 22 boş zaman etkinliği arasından en çok yapılan 10 boş zaman etkinliği sırasıyla; ev ziyaretlerine gitmek (% 94,7), okuma yapmak (% 94), müzik dinlemek (% 94), kültürel faaliyetlere katılmak (% 94), internet kullanmak (%93,3), sinema ve tiyatroya gitmek (% 92,7), aile ile vakit geçirmek (% 88), televizyon izlemek (% 87,7), alış-veriş yapmak (% 83,3) ve spor faaliyetlerini izlemek (% 64,3) olarak bulunmuştur. Bu sonuç hedef kitlenin boş zaman değerlendirme konusundaki eğilimlerinin daha çok sosyal ve kültürel yönde olduğunu göstermektedir. Ayrıca, toplumda adeta kadınla ilişkilendirilen alış-veriş yapma etkinliğinin en çok tercih edilen etkinlikler arasında 9. sırada yer alması ile çalışan kadın öğretmenler toplumun doğru bildiği bir yanlışa da işaret etmektedirler. Pasif etkinlikler olarak bilinen televizyon izleme ve internet kullanma etkinlikleri de zihinsel ve fiziksel aktivite gerektiren etkinliklerin gerisinde kalmıştır. Entelektüel ilgi ve bilgi gerektiren etkinliklerin yüksek oranda tercih edilmesi de öğretmenlik mesleğinin doğasında yer alan kültürel gelişimle yakından ilişkilidir. En az yapılan 5 etkinlik ise yine sırasıyla dans etmek (% 6), açık alan faaliyetlerinde bulunmak (% 13), tatile gitmek (% 15), spor yapmak (% 18,3), el işleri ve sanatla uğraşmak (% 18,3) olarak belirlenmiştir. Bu etkinliklerin diğerlerine göre daha az yapılıyor olması yeterli alan, ilgi, zamanın olmaması ve ekonomik durumun yetersiz olmasıyla açıklanabilir.

Hedef kitle tarafından yapılmayan fakat imkan verildiğinde yapmak istenilen etkinlikler arasından en çok tercih edilen 5 etkinlik sırasıyla açık alan faaliyetlerinde bulunmak (% 84), tatile gitmek (% 83,7), kapalı alan faaliyetlerinde bulunmak (% 80), sosyal ve toplumsal faaliyetlerle uğraşmak (% 77), spor yapmak (% 77) olarak bulunmuştur. Bu sonuç Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenlerin sosyal ve fiziksel faaliyetlerde bulunma ihtiyacının olduğunu ancak bu alanda yeterli imkanların sağlanmadığını göstermektedir. Bu hususta, Nevşehir ilinde yeterli sosyal ve sportif alanların bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Ayrıca, hedef kitlenin büyük çoğunluğu tatile gitmek istemekte fakat gidememektedir. Bunun da başlıca sebebinin yetersiz ekonomik koşullar olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma, Nevşehir il merkezinde çalışan kadın öğretmenler örneklemini; hedef kitlenin boş zaman kavramı ile ilgili tam olarak doğru bir algıya sahip olmadığını, boş zaman değerlendirme eğilimlerinin daha çok sosyal ve kültürel alanda olduğunu, okuma, kültürel faaliyetlerde bulunma, müzik dinleme, sinema-tiyatroya gitme gibi öğretmenlere idealize edilmiş boş zaman etkinliklerine sahip olduklarını, boş zamana ayırdıkları sürenin yetersiz olmasına karşın birçoğunun bu tür etkinliklerden zihinsel, ruhsal ve bedensel yararlar sağladıklarını, bazı boş zaman etkinliklerini yapmak için istekli olmalarına rağmen Nevşehir ilindeki mevcut rekreasyon alanlarını yetersiz bulduklarını ortaya koymuştur. Ortaya çıkan bu sonuçların toplumun bir bölümünü oluşturan kadın öğretmenler hakkında sosyoloji bilimine ve bu alanda yapılacak olan diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, devlet kurumları ve belediyeler tarafından toplum yararı için yapılacak olan hizmetlerde bu çalışmanın sonucunda hedef kitlenin sportif ve sosyal faaliyetlerde bulunmak istemelerine rağmen rekreasyon alanlarının yetersizliği ile ilgili elde edilen bilgilerin değerlendirilmesinin etkili olması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

1. Addington ÖE (1993) %100 Düşünce Gücü (Akaşa Yayınları, İstanbul).
2. Akatay A (1997) Örgütlerde zaman yönetimi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 10.
3. Aslan K, Aslan N (2001) Boş zaman değerlendirmede çevre faktörü. Ege Eğitim Dergisi 1: 1-12.
4. Aytaç Ö (2002) Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 12 (1): 231-260.
5. Aytaç Ö (2005) Kapitalizm ve boş zaman. Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 6 (1).
6. Baltaş A Ve Baltaş Z (1987) Başarılı Ve Sağlıklı Olmak İçin Stres İle Başa Çıkma Yolları (Remzi Kitabevi, İstanbul).
7. Baş T (2008) Anket Nasıl Hazırlanır, Uygulanır, Değerlendirilir? (Seçkin Yayınevi, Ankara).
8. Çolak ÖF (2003) Sanayileşme ve kadın işgücü. İstihdam kadın işgücü ve yeni iş kanunu sempozyumu. Muğla. <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=10gb>
9. Dumazedier J (1974) Sociology of Leisure. Newyork: Elsevier.
10. Eraydın A, Erendil A (1999) Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emeği (Başbakanlık kadının ststüsü ve sorunları, Ankara).
11. Günday Doğan P (2011) Ekonomik kalkınmada kadının önemi ve katkısı. Dokuz Eylül Üni. Sosyal Bil. Enst. İktisat Anabilim Dalı Genel İktisat Programı Yüksek Lisans Tezi.
12. Karabıyık İ (2012) Türkiye’de çalışma hayatında kadın istihdamı. Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 32 (1): 231-260.
13. Karaküçük S (1997) Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme (Seren Ofset, Ankara).
14. Kelly J, Freysinger R, Valeria J (2000) 21st Century Leisure: Current issues. Boston: Allyn and Bacon.
15. KTB (1989) Bir Yörenin Değerlendirilmesi İçin Rehber (Ankara).
16. Kurar İ, Baltacı F (2014) Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya örneği. International Journal of Science Culture and Support. Special issue 2: 39-52.
17. Osmanlı U, Kaya S (2014) Püritanizm’den Hedonizm’e Değişen Boş Zaman Kavramı. www.sdergi.hacettepe.edu.tr.
18. Ritzer G (2011) Büyüsü Bozulmuş Dünyayı Büyülemek (Ayrıntı Yayınları, İstanbul).
19. Sağcan M (1986) Rekreasyon ve Turizm (Cumhuriyet Kitabevi, İzmir).

20. Stebbins RA (2006) The Sociology of Leisure and Recreation. 21st century sociology. Sage Publications. 15 Oct.
21. Türk Dil Kurumu (1982) Türkçe Sözlük (Türk Dil Kurumu Yayını, Ankara).
22. Tezcan M (1994) Boş Zamanların Değerlendirilmesi Sosyolojisi (Atilla Kitabevi, Ankara).
23. Tezcan M (1993) Boş Zamanlar Sosyolojisi, (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No.174, Ankara).
24. Yeniçeri, Coşkun ve Özkan(2002) Memurların Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Muğla Üniversitesi, SBE Dergisi 7.
25. <http://prezi.com/emukz8yehlh/tarihsel-açıdan-serbest-zaman-ve-rekreasyon-dun>

